

၄၀ ကြိမ်မြောက် အာဆီယံလယ်ယာစိုက်ပျိုးရေးနှင့်သစ်တောရေးရာဝန်ကြီးများ အစည်းအဝေး၊ (၁၁
အောက်တိုဘာလ၊ ၂၀၁၈) ၌ အတည်ပြုခဲ့သည်။

အာဆီယံစိုက်ပျိုးရေးနှင့်သစ်တောရေးရာဝန်ကြီးအဆင့် စားနပ်ရိက္ခာ၊
စိုက်ပျိုးရေးနှင့် သစ်တောရေးရာ ကဏ္ဍများတွင် ကျား၊ မ ရေးရာ
ဦးတည်ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်းနည်းလမ်း

အာဆီယံနိုင်ငံများ၏ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် သုတေသနဖွံ့ဖြိုးရေး နည်းပညာဆိုင်ရာ
လုပ်ငန်းအဖွဲ့ (ATWGARD)

၂၀၁၈ ခုနှစ်

**Translated from the AMAF's Approach to Gender
Mainstreaming in the Food, Agriculture and Forestry Sectors**

Disclaimer: This is an unofficial translation and provided for reference only.

AMAF's Approach to Gender Mainstreaming in the Food, Agriculture and Forestry Sectors, 2018.

To find the original version of the guideline please visit the ASEAN Secretariat website, <https://asean.org/> or download at <https://asean-crn.org/relevant-asean-guidelines-on-land-use/>.

The translation has been produced with the support of the Climate Smart Land Use in ASEAN (CSLU) project, funded by the German Ministry for Economic Cooperation and Development and implemented by the Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ).

In cooperation with

အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများအသင်း (ASEAN) သည် ၁၉၆၇ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ (၈) ရက်နေ့တွင် စတင်ဖွဲ့စည်းခဲ့ပါသည်။ အသင်း၏အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများမှာ ဘရူနိုင်းဒါရုဆလင်နိုင်ငံ၊ ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံ၊ အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံ၊ လာအိုပြည်သူ့ဒီမိုကရက်တစ်သမ္မတနိုင်ငံ၊ မလေးရှား နိုင်ငံ၊ မြန်မာနိုင်ငံ၊ ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံ၊ စင်္ကာပူနိုင်ငံ၊ ထိုင်းနိုင်ငံနှင့် ဗီယက်နမ်နိုင်ငံတို့ ဖြစ်ပါသည်။ အာဆီယံအတွင်းရေးမှူးချုပ်ရုံးသည် အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံ၊ ဂျာကာတာမြို့တွင် အခြေစိုက်ပါ သည်။

စုံစမ်းမေးမြန်းလိုပါက - ဆက်သွယ်ရန်

The ASEAN Secretariat Community Relations Division 70A Jalan Sisingamangaraja
Jakarta 12110
Indonesia
Phone : (62 21) 724-3372, 726-2991 Fax : (62 21) 739-8234, 724-3504
E-mail : public.div@asean.org

အာဆီယံနှင့်ပတ်သက်သည့် အထွေထွေ သတင်းအချက်အလက်များကို အာဆီယံ ဝက်ဘ်ဆိုက် www.asean.org, Catalog-in-Publication Data တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။

အာဆီယံစိုက်ပျိုးရေးနှင့် သစ်တောရေးရာဝန်ကြီးအဆင့်၏ စားနပ်ရိက္ခာ၊ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် သစ်တော ရေးရာ ကဏ္ဍများတွင် ကျား၊ မ ရေးရာ ဦးတည်ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်းနည်းလမ်း

ဂျာကာတာ၊ အာဆီယံအတွင်းရေးမှူးချုပ်ရုံး၊ ၂၀၁၈။

အတိုကောက်စကားလုံးများ၏အဓိပ္ပာယ်

ACW	ASEAN Committee on Women အာဆီယံအမျိုးသမီးရေးရာကော်မတီ
AMAF	ASEAN Ministers Meeting on Agriculture and Forestry အာဆီယံလယ်ယာစိုက်ပျိုးရေးနှင့်သစ်တောရေးရာဝန်ကြီးများအဆင့် အစည်းအဝေး
AMS	ASEAN Member States အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ
ASCC	ASEAN Socio-Cultural Community အာဆီယံ လူမှုယဉ်ကျေးမှုအသိုင်းအဝိုင်း
ASEAN	The Association of Southeast Asian Nations အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများအသင်း
ASOF	ASEAN Senior Officials on Forestry အာဆီယံသစ်တောရေးရာအဆင့်မြင့်အရာရှိများ
ASWGL	ASEAN Sectoral Working Group on Livestock မွေးမြူရေးဆိုင်ရာအာဆီယံလုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုအဖွဲ့
ASWGC	ASEAN Sectoral Working Group on Crops သီးနှံဆိုင်ရာ အာဆီယံလုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုအဖွဲ့
ASWGF	ASEAN Sectoral Working Group on Fisheries ငါးမွေးမြူရေးနှင့်ရေလုပ်ငန်းဆိုင်ရာ အာဆီယံလုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုအဖွဲ့
ATWGARD	Agricultural Research and Development အာဆီယံ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် သုတေသနဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးနည်းပညာ လုပ်ငန်း အဖွဲ့
AWGCC	ASEAN Working Group on Climate Change ရာသီ ဥတုပြောင်းလဲခြင်း ဆိုင်ရာ အာဆီယံလုပ်ငန်းအဖွဲ့
COP	Conference of the Parties ပါတီများနှစ်ပတ်လည်ညီလာခံ
CSA	Climate Smart Agriculture ရာသီဥတုနှင့်လိုက်လျောညီထွေဖြစ်သောစိုက်ပျိုးရေး နည်းပညာများ
FAO	The Food and Agriculture Organization of the United Nations ကုလသမဂ္ဂ စားနပ်ရိက္ခာနှင့်စိုက်ပျိုးရေးအဖွဲ့
FES	Friedrich- Ebert-Stiftung

FCPF	Forest Carbon Partnership Facility သစ်တောကာဗွန်ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု အထောက်အကူပြုအဖွဲ့
GSVC	Gender-Sensitive Value Chain ကျား၊ မ ရေးရာထည့်သွင်းစဉ်းစားဆောင်ရွက်သည့်တန်ဖိုးကွင်းဆက်
HPA	Hanoi Plan of Action ဟနွိုင်း လုပ်ဆောင်ချက်အစီအစဉ်များ
IDS	Institute of Development Studies ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးလေ့လာမှုများအင်စတီကျု
NTFP	Non-Timber Forest Product သစ်မဟုတ်သော သစ်တောထွက်ကုန်များ
R-PP	Readiness Preparation Proposal အဆင်သင့်ပြင်ဆင်ရေးအဆိုပြုချက်
SPA	Strategic Plan of Action မဟာဗျူဟာစီမံချက်
SSF	Sustainable Small-Scale Fisheries ရေရှည်တည်တံ့သော အသေးစားငါးမွေးမြူရေးနှင့်ရေလုပ်ငန်း
UN	United Nations ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့
UNFCCC	UN Framework Convention on Climate Change ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂဘောင်ကွန်ဗင်းရှင်း
UNDRIP	UN Declaration on the Rights of Indigenous Peoples ဌာနေတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ ကြေငြာ စာတမ်း
VAP	Vientiane Action Programme ဗီယမ်ကျင်း လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုအစီအစဉ်
WTO	World Trade Organization ကမ္ဘာ့ကုန်သွယ်ရေးအဖွဲ့

မိတ်ဆက်

အာဆီယံစိုက်ပျိုးရေးနှင့် သစ်တောရေးရာဝန်ကြီးအဆင့် စားနပ်ရိက္ခာ၊ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် သစ်တောရေးရာ ကဏ္ဍများတွင် ကျား၊ မ ရေးရာ ဦးတည်ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်းနည်းလမ်း သည် အာဆီယံသစ်တောရေးရာအဆင့်မြင့်အရာရှိများ (ASOF) နှင့် အာဆီယံအမျိုးသမီး ရေးရာကော်မတီ (ACW) တို့၏ပံ့ပိုးမှုဖြင့် အာဆီယံ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် သုတေသနဖွံ့ဖြိုးတိုးတက် ရေးနည်းပညာလုပ်ငန်းအဖွဲ့ (ATWGARD) မှ ဆောင်ရွက် ပြီးစီးခဲ့ပါသည်။

အာဆီယံလယ်ယာစိုက်ပျိုးရေးနှင့် သစ်တောရေးရာဝန်ကြီးအဆင့် အစည်းအဝေး(AMAF) ၏ စားနပ်ရိက္ခာ၊ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် သစ်တောရေးရာ ကဏ္ဍများတွင် ကျား၊ မ ရေးရာ ဦးတည် ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်း နည်းလမ်းသည် အများပြည်သူနှင့်သက်ဆိုင်သော ကျား၊ မရေးရာ လုပ်ငန်း အစီအမံတစ်ခုဖြစ်ပြီး မတူညီသော ပါဝင်ပတ်သက်သူများအားလုံး (ထုတ်လုပ်သူ များ၊ စိုက်ပျိုးသူတောင်သူ လယ်သမား များနှင့် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းချမှတ်သူများအကြား) ကို အကျိုးသက်ရောက်စေခြင်း ရလဒ်ကို ရရှိစေပါသည်။ ကျား၊ မရေးရာမူဝါဒသည် အာဆီယံ စားနပ်ရိက္ခာ၊ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် သစ်တော ကဏ္ဍများတွင်လုပ်ကိုင်နေသော အမျိုးသမီးများ၏ စွမ်းအားမြှင့်တင်ပေးနိုင်ရန် မူဝါဒများနှင့် အစီအစဉ်များကိုပေါင်းစည်းသည့် အဓိကအချက် များပါဝင်ပါသည်။

ကျား၊ မတန်းတူမညီမျှမှုသည် စားနပ်ရိက္ခာ၊ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် သစ်တောကဏ္ဍများတွင် စိမ့်ဝင် လွှမ်းမိုးနေပြီး အများပြည်သူနှင့်သက်ဆိုင်သည့်မူဝါဒများနှင့် မူဘောင်များသည် အဓိက ကဏ္ဍ ကြီး (၃)ခုအပေါ်တွင် သိသာထင်ရှားသည့်ကျား၊ မရေးရာသက်ရောက်မှုများရှိသည်ကို အသိ အမှတ်ပြုလက်ခံပြီး AMAF ၏နည်းလမ်းအရ စားနပ်ရိက္ခာ၊ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် သစ်တောကဏ္ဍ များတွင် ကျား၊ မတန်းတူညီမျှရေးကို မြှင့်တင်ရန်ကြိုးပမ်းမှုများသည် အာဆီယံအဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံ များ(AMS)အတွက် ရည်ညွှန်းလမ်းညွှန်ချက်များအဖြစ် ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။ AMAF ၏ချဉ်းကပ်မှုနည်းလမ်းသည် ကျား၊ မရေးရာနှင့်ပတ်သက်၍ အပြည့်အဝသဘောတရား သို့မဟုတ် စည်းနှောင်ချက်များပါဝင်သောကြေညာချက်တစ်ခုအဖြစ် ရည်ရွယ်ခြင်းမဟုတ်ပါ။ AMAFချဉ်းကပ်မှုနည်းလမ်းသည် စားနပ်ရိက္ခာ၊ စိုက်ပျိုးရေးနှင့်သစ်တောကဏ္ဍများတွင် ကျား၊ မ ရေးရာမူဝါဒများ၏အရေးပါပုံကို အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများမှ သိရှိနားလည်မှု ပိုမိုတိုးမြှင့်စေ ရန် ကူညီနိုင်မည်ဖြစ်ပြီး အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအကြား အကောင်းဆုံးအလေ့အကျင့်များ ဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်ရေးနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများကို မြှင့်တင်နိုင်လိမ့်မည်ဖြစ်သည်။

အာဆီယံလယ်ယာစိုက်ပျိုးရေးနှင့် သစ်တောရေးရာဝန်ကြီးအဆင့်အစည်းအဝေး(AMAF) ၏ စားနပ်ရိက္ခာ၊ လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေးနှင့် သစ်တောရေးရာ ကဏ္ဍများတွင် ကျား၊ မရေးရာ ဦးတည် ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်းနည်းလမ်း

သည်အများပြည်သူနှင့်သက်ဆိုင်သော မှတ်တမ်း မှတ်ရာများဖြစ်ပြီး အာဆီယံ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် သုတေသနဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးနည်းပညာ လုပ်ငန်းအဖွဲ့ (ATWGARD)မှ အာဆီယံ၏ ပြောင်းလဲ တိုးတက်မှုများနှင့် နိုင်ငံတကာ/ဒေသ တွင်း အကောင်းဆုံးအလေ့ အကျင့်များကို ထင်ဟတ်စေကာ အချိန်မှန် မွမ်းမံပြင်ဆင် သွားမည်ဖြစ်သည်။

ဗီယက်နမ်နိုင်ငံ၊ ဟနွိုင်းမြို့၌ ၂၀၁၈ခုနှစ် တွင် ကျင်းပခဲ့သော အကြိမ် (၄၀) မြောက် အာဆီယံ လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေးနှင့် သစ်တောရေးရာဝန်ကြီးအဆင့် အစည်းအဝေး(AMAF)မှ အာဆီယံ စားနပ်ရိက္ခာ၊ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် သစ်တောရေးရာကဏ္ဍများတွင် ကျား၊ မရေးရာ ဦးတည် ထည့်သွင်း စဉ်းစားခြင်းနည်းလမ်းများကို အတည်ပြုခဲ့ပါသည်။

မာတိကာ

အတိုကောက်စကားလုံးများ၏အဓိပ္ပါယ်	4
မိတ်ဆက်	6
1. နိဒါန်း.....	10
1.1 အာဆီယံ၌ ကျား၊ မ ရေးရာ တန်းတူညီမျှမှု.....	10
1.2 အာဆီယံ စားနပ်ရိက္ခာ၊ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် သစ်တောရေးရာကဏ္ဍများတွင် အမျိုးသမီးများ ပါဝင်မှု	11
2. ရည်ရွယ်ချက်များ.....	12
3. အာဆီယံလယ်ယာစိုက်ပျိုးရေးနှင့် သစ်တောရေးရာဝန်ကြီးများအဆင့် အစည်းအဝေး (AMAF) ၏ စားနပ်ရိက္ခာ၊ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် သစ်တောရေးရာ ကဏ္ဍများတွင် ကျား၊ မရေးရာ ဦးတည်ထည့်သွင်း စဉ်းစား ခြင်းနည်းလမ်း။	13
3.1 အာဆီယံလယ်ယာစိုက်ပျိုးရေးနှင့် သစ်တောရေးရာဝန်ကြီးများအဆင့် အစည်းအဝေး (AMAF) ၏ စားနပ်ရိက္ခာ၊ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် သစ်တောရေးရာ ကဏ္ဍများတွင် ကျား၊ မရေးရာ ဦးတည်ထည့်သွင်း စဉ်းစား ခြင်းနည်းလမ်း။	13
3.2 အာဆီယံ၏ စားနပ်ရိက္ခာ၊ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် သစ်တောရေးရာပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု.....	14
3.2.1 မွေးမြူရေးကဏ္ဍ.....	15
3.2.2 သီးနှံဆိုင်ရာကဏ္ဍ	18
3.2.3 မွေးမြူခြင်းနှင့်ရေလုပ်ငန်းကဏ္ဍ.....	20
3.2.4 သစ်တောကဏ္ဍ	22
3.2.5 ရာသီဥတုပြောင်းလဲခြင်း	25
3.2.6 စားနပ်ရိက္ခာဖူလုံရေးနှင့်အာဟာရကဏ္ဍ	27
3.2.7 ကျား၊ မရေးရာကို စားနပ်ရိက္ခာ၊ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် သစ်တောထုတ်ကုန်များ၏ တန်ဖိုး ကွင်းဆက်များတွင် ပေါင်းစည်းထည့်သွင်းခြင်း	29
4. ဒေသတွင်း နည်းဗျူဟာနှင့် လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုအစီအစဉ်.....	31
4.1 စားနပ်ရိက္ခာ၊ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် သစ်တောကဏ္ဍများတွင် ကျား၊ မရေးရာကို ဆောင်ရွက် မှု တိုင်းတွင်ထည့်သွင်းစဉ်းစားရေးမဟာဗျူဟာမူဘောင်	31

4.2 စားနပ်ရိက္ခာ၊ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် သစ်တောရေးရာကဏ္ဍများတွင် ကျား၊ မရေးရာကို ဆောင်ရွက်မှု တိုင်းတွင်ထည့်သွင်းစဉ်းစားရေးမဟာဗျူဟာမူဘောင် 32

4.2.1 နည်းလမ်းများနှင့် ထောက်ခံညှိလုပ်ငန်းစဉ်များ.....32

4.2.2 စွမ်းဆောင်ရည်မြှင့်တင်ခြင်း.....33

4.2.3 အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာမူဘောင်.....33

4.2.4 မဟာဗျူဟာမြောက်မိတ်ဖက် တည်ဆောက်ခြင်းနှင့် အားကောင်းစေခြင်း.....34

4.2.5 သတင်းအချက်အလက်၊ ဆက်သွယ်ရေးနှင့် သတင်းပြန်ကြားရေး.....34

4.2.6 သုတေသန၊ ဆန်းသစ်တီထွင်မှုနှင့်နည်းပညာ 35

5. အကောင်အထည်ဖော်မှုလုပ်ငန်းစဉ်.....35

ကျမ်းကိုးစာရင်း.....36

နောက်ဆက်တွဲ ၁ - ကဏ္ဍအလိုက်ဆောင်ရွက်ချက်များ၏ မဟာဗျူဟာစီမံချက်တွင် ကျား၊ မ ရေးရာပါဝင်စွက်ဖက်မှုအတွက် ထောက်ခံချက်များ.....37

စားနပ်ရိက္ခာ၊ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် သစ်တောဆိုင်ရာ အာဆီယံ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုအတွက် မဟာဗျူဟာစီမံကိန်း (၂၀၁၆-၂၀၂၅).....37

စိုက်ပျိုးရေးသုတေသနနှင့်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက်အာဆီယံပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများ အတွက်မဟာဗျူဟာစီမံကိန်း (၂၀၁၆-၂၀၂၀) 40

မွေးမြူရေးကဏ္ဍအာဆီယံပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုဆိုင်ရာမဟာဗျူဟာစီမံကိန်း ၂၀၁၆-၂၀၂၀ 43

သီးနှံကဏ္ဍအာဆီယံပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုဆိုင်ရာမဟာဗျူဟာစီမံကိန်း ၂၀၁၆-၂၀၂၀ 45

ငါးလုပ်ငန်းကဏ္ဍအာဆီယံပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုဆိုင်ရာမဟာဗျူဟာစီမံကိန်း ၂၀၁၆-၂၀၂၀ 47

သစ်တောကဏ္ဍအာဆီယံပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုဆိုင်ရာမဟာဗျူဟာစီမံကိန်း ၂၀၁၆-၂၀၂၀ 50

အာဆီယံဘက်ပေါင်းစုံစားနပ်ရိက္ခာဖူလုံရေး (AIFS) မူဘောင်နှင့်လုပ်ဆောင်ချက် မဟာဗျူဟာစီမံကိန်း အာဆီယံဒေသအတွင်းစားနပ်ရိက္ခာဖူလုံရေး (၂၀၁၅-၂၀၂၀).....52

1. နိဒါန်း

1.1 အာဆီယံ၌ ကျား၊ မ ရေးရာ တန်းတူညီမျှမှု

အာဆီယံနိုင်ငံများ၏ အခြေအနေများအရ ကျား၊ မ ရေးရာတန်းတူညီမျှမှုမရှိခြင်းသည် ရှုဒေါင့် မျိုးစုံမှ ဖြစ်ပေါ်လျှက်ရှိပြီး ၎င်းသည်လူစွမ်းအားအရင်းအမြစ် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို ဟန့်တား နေရုံသာမက လူမှုရေးပဋိပက္ခများနှင့်အားနည်းချက်များကို နက်ရှိုင်းစွာဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။ ကျား၊ မ ရေးရာ မညီမျှမှုမှ အမျိုးသမီးများ၏ဘဝတွင် အခြေခံပိုင်ဆိုင်မှုများကို လက်လှမ်းမီမှု၊ အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းဆိုင်ရာ မညီမျှမှုများ ပိုင်ဆိုင်မှုနှင့် အိမ်ထောင်စုအတွင်း မညီမျှမှုများ စသည်တို့သည် အမျိုးသမီးများ၏လုပ်ပိုင်ခွင့်စွမ်းအားကိုကန့်သတ်မှုများရှိစေပြီး အမျိုးသမီး များကို အင်အားနည်းခြင်းနှင့် ခုခံနိုင်စွမ်းနည်းခြင်းစသည့် သံသရာထဲတွင်ပိတ်မိစေပါသည်။

ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့၊ ၂၀၀၁ ခုနှစ်မှ ကျား၊ မ ရေးရာတန်းတူညီမျှမှုကို “အမျိုးသမီးများ၊ အမျိုးသားများ၊ မိန်းကလေးများနှင့် ယောက်ျားလေးများအားလုံးတူညီသော အခွင့်အရေး၊ တာဝန်နှင့် အခွင့်အလမ်းများသာတူညီမျှရှိရမည်” ဟု အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်အတိုင်း အာဆီယံ နိုင်ငံများ၏ အစိုးရများသည် ကျား၊ မ ရေးရာတန်းတူညီမျှရေးကိုမြှင့်တင်ရာတွင် သီးခြား အစိုးရဌာနများ တည်ထောင်ခြင်းအပါအဝင် ဥပဒေရေးရာပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုနှင့် ကျား၊ မ ရေး ရာမူဝါဒများတွင် အမျိုးသမီး များ၏ အဆင့်အတန်းနှင့် ကျား၊ မ ရေးရာတန်းတူညီမျှ ရေးကို တိုးတက်စေရေးအတွက် အဓိကကျသော ယန္တရားအဖြစ်သတ်မှတ် ကြိုးစားရမည် ဖြစ်သည်။

ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံတွင် ကျင်းပခဲ့သော ၃၁ ကြိမ်မြောက်အာဆီယံထိပ်သီးအစည်းအဝေးတွင် အာဆီယံနိုင်ငံများ၏အကြီးအကဲများ သို့မဟုတ် အစိုးရများသည် “အာဆီယံအသိုက်အဝန်း ၂၀၂၅ဆိုင်ရာ ကျား၊ မ ရေးရာထည့်သွင်းဆောင်ရွက်ခြင်း အကောင်အထည်ဖော်မှု အာဆီယံ ကြေငြာစာတမ်း”ကို အတည်ပြုခဲ့ကြပါသည်။ အဆိုပါအစည်းအဝေးတွင် အာဆီယံ နိုင်ငံများမှ ခေါင်းဆောင်များသည် အမျိုးသမီးများနှင့် မိန်းကလေးငယ်များအားလုံး ၎င်းတို့၏ ရရှိခွင့် ရှိသော အလားအလာများကို အပြည့်အဝရရှိစေရန် လူထုကိုဦးတည်သော၊ ပြည်သူ့ဗဟိုပြု အာဆီယံ ဖြစ်စေရန် ခေါင်းဆောင်များက ကတိကဝတ်ထားကြေငြာခဲ့ပါသည်။

အကျိုးဆက်အနေဖြင့် လူဦးရေသန်းပေါင်း ၆၀၀ အတွက်ကိုယ်စားပြုသော ဒေသတွင်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုနှင့် ဈေးကွက်စွမ်းရည်များဆိုင်ရာ အခွင့်အလမ်းများအတွက် အာဆီယံ နိုင်ငံများ ၏အစိုးရများသည် အမျိုးသမီးများ၏စွမ်းဆောင်ရည်ကိုမြှင့်တင်ရန်၊ ၎င်းတို့၏လက် လှမ်းမီမှုကို ပိုမိုကျယ်ပြန့်စေရန်နှင့် တရားဝင်စီးပွားရေးနယ်ပယ်များတွင် ပါဝင်လာနိုင်စေရန် ပံ့ပိုးကူညီသင့်သည်။

တရားဝင်စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများတွင်တိုးတက်ပါဝင်နိုင်ခြင်းသည် အမျိုး သမီးများအား အရင်းအမြစ်များ၊ အခွင့်အလမ်းများနှင့် လိုအပ်သည့်အထောက်အပံ့များ ညီတူ ညီမျှရရှိခြင်းတို့မှ အမျိုးသမီးများ၏လုပ်ပိုင်ခွင့် တဖြည်းဖြည်းတိုးတက်ရရှိလာပြီး ကျား၊ မ ရေးရာ ကွာဟမှုများအား ကျဉ်းမြောင်းလာစေမည်ဖြစ်သည်။

ဩစတြေးလျနိုင်ငံအစိုးရ၏ ပံ့ပိုးမှုဖြင့် ကုလသမဂ္ဂအာရှနှင့် ပစိဖိတ်ဒေသဆိုင်ရာ အမျိုးသမီး ဒေသရုံး၊ the Friedrich- Ebert-Stiftung (FES)တို့နှင့်အတူ အာဆီယံအတွင်းရေးမှူးချုပ်ရုံး မှပါဝင်ပြီး မကြာသေးမီက ဆောင်ရွက်ထားသည့် လေ့လာချက်တစ်ရပ်ဖြစ်သော “ကျား၊ မ ရေးရာပါဝင်မှုမှ အာဆီယံစီးပွားရေးအသိုက်အဝန်း အပေါ်သက်ရောက်မှု ခန့်မှန်းခြင်း”မှတွေ့ရှိ ချက်များအရ ရည်မှန်းထားသည့်တိကျသည့်မူဝါဒနှင့် အစီအစဉ်ချမှတ် ဆောင်ရွက်မှုများ မပါ ဘဲ အမျိုးသမီးများသည် ကုန်သွယ်မှု၊ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုနှင့် ကျွမ်းကျင်လုပ်သားစသည့် ပေါင်းစည်း ဆောင်ရွက်ခြင်းများတွင် တိုက်ရိုက် အကျိုးကျေးဇူးများ မရရှိနိုင်ကြောင်း ထောက်ပြ အကြံပြု ထားပါသည်။ လေ့လာသုတေသနပြုမှုမှ တည်ရှိနေသော မညီမျှမှု များဖြစ်သည့် ဝင်ငွေ၊ ကျား၊ မ၊ ပထဝီဝင်အနေအထား သို့မဟုတ် လူမျိုးရေး၊ အရင်းအမြစ် များရရှိနိုင်မှု နှင့် ပိုင်ဆိုင်မှု ရရှိခွင့်များသည် ကုန်သွယ်မှုအကျိုးအမြတ်များမှ အမျိုးသမီးများ၏ အခွင့်အရေးကို အကန့် အသတ်ဖြစ်စေခြင်းဖြင့် ကုန်သွယ်မှုစီမံချက်များအပေါ်တွင် မညီမျှသည့် အကျိုး သက်ရောက် မှုများကို ဖြစ်စေပါသည်။

1.2 အာဆီယံ စားနပ်ရိက္ခာ၊ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် သစ်တောရေးရာကဏ္ဍများတွင် အမျိုးသမီးများ ပါဝင်မှု

စိုက်ပျိုးရေးသည် အာဆီယံအဖွဲ့ဝင် ၁၀ နိုင်ငံအနက် ကမ္ဘောဒီးယား၊ လာအို၊ မြန်မာ၊ ထိုင်း၊ အင်ဒိုနီးရှားနှင့် ဗီယက်နမ်နိုင်ငံ ၆ နိုင်ငံတို့တွင် အဓိကပို့ကုန်ကဏ္ဍဖြစ်ပါသည်။ စိုက်ပျိုးရေး အဓိကထားသည့်နိုင်ငံများ၏ လူမှုစီးပွားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုတွင် အဆင့်များကွဲပြားနေ သော်လည်း စားနပ်ရိက္ခာ၊ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် သစ်တောကဏ္ဍများတွင် အမျိုးသမီးများရင်ဆိုင်နေ ရသောကန့်သတ်မှုအခက်အခဲများတွင် ထူးခြားသည့်တူညီချက်များရှိနေပါသည်။ ကမ္ဘော ဒီးယား နိုင်ငံရှိ အမျိုးသမီး ၇၅ ရာခိုင်နှုန်းနီးပါးသည် စိုက်ပျိုးရေးကိုဝင်ရောက်လုပ်ကိုင်ကြပြီး၊ အမျိုးသမီး လယ်ယာလုပ်သားများသည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ၆၉ ရာခိုင်နှုန်း၊ ဗီယက်နမ်နိုင်ငံတွင် ၄၈ ရာခိုင်နှုန်းနှင့် လာအိုနိုင်ငံတွင် ၅၁ ရာခိုင်နှုန်း အသီးသီးပါဝင်လုပ်ကိုင်နေကြသည်။

စက်မှုလုပ်ငန်းများတိုးတက်လာသော်လည်း စိုက်ပျိုးရေးနှင့် စိုက်ပျိုးရေးထုတ်ကုန် ကဏ္ဍခွဲ များဖြစ်သော မွေးမြူရေးနှင့်သစ်တောကဏ္ဍများတွင် အမျိုးသမီးများအဓိကပါဝင် လုပ်ကိုင် နေကြပါသည်။ အမျိုးသမီးများသည်တန်ဖိုးကွင်းဆက်တွင် တန်းတူပါဝင်နိုင်သော်လည်း ပို့ကုန်တင်ပို့သည့်လုပ်ငန်းများတွင် တန်းတူပါဝင်မှုမရရှိနိုင်သေးပါ။

စားနပ်ရိက္ခာ၊ စိုက်ပျိုးရေးနှင့်သစ်တောကဏ္ဍများသည် ရာသီဥတုနှင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုတို့ အတွက် အလွန်ထိခိုက်လွယ်သောကြောင့် ကျား၊ မရေးရာအမြင်ဖြင့်ကြည့်လျှင် အမျိုးသမီး များ နှင့်လူငယ်များသည်

ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုကို ပိုမိုခံစားထိခိုက်လွယ်ကြောင်း တွေ့ရပါ သည်။ အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများမှ အမျိုးသမီးစိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်သူတောင်သူများသည် သမားရိုးကျ ဝမ်းစာစိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်သည့်အဆင့်မှ ပို့ကုန်ဈေးကွက်သို့ တင်ပို့ရောင်းချ ရာတွင် အခက်အခဲ နှင့်စိန်ခေါ်မှုများစွာကို ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့နေရပါသည်။ ကျေးလက်ဒေသ ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှုအဆင့်သည် မြင့်မားလျက်ရှိပြီး အမျိုးသမီးများသည် အိမ်ထောင်စုနှင့် လယ်ယာလုပ်ငန်းခွင်များတွင် အချိုးတကျမရှိသော ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာတာဝန်များတွင် ပခုံးထမ်း တာဝန်ယူနေကြရသည်။

စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းတွင် အမျိုးသမီးများပါဝင်မှုသည် သိသာထင်ရှားသော်လည်း မြေယာပိုင် ဆိုင်မှုနှင့် အခြားအကျိုးဖြစ်ထွန်းစေသောပိုင်ဆိုင်မှုများတွင် အမျိုးသားများသည် အခွင့်အရေး ပိုမိုရရှိနေကြဆဲဖြစ်သည်။ ဈေးကွက်ရရှိရန်ခက်ခဲခြင်းနှင့် ကြားအဆင့်ဆင့်ပွဲစားများအပေါ်မှီခို အားထားနေရခြင်းတို့ကြောင့် အမျိုးသမီးများသည် ပြင်ပရှိဈေးကွက်သို့ဝင်ရောက်ခြင်းနှင့် ၎င်းတို့၏ထုတ်ကုန်များအတွက် သင့်တင့်သောဈေးနှုန်းရရှိရန်ခက်ခဲစေပါသည်။ အထက်ပါ အချက်များကို ပေါင်းစပ်ခြင်းအားဖြင့် အချို့သောအာဆီယံအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများမှ အမျိုးသမီးများ သည် ပိုင်ဆိုင်မှုမရှိခြင်းနှင့် ပညာရေး အဆင့်အတန်းနိမ့်ပါးခြင်းတို့ကြောင့် စိုက်ပျိုးရေးဆိုင်ရာ ချေးငွေများ ရရှိရန်လည်း ခက်ခဲကြောင်းတွေ့ရပါသည်။

2. ရည်ရွယ်ချက်များ

အာဆီယံလယ်ယာစိုက်ပျိုးရေးနှင့် သစ်တောရေးရာဝန်ကြီးအဆင့် အစည်းအဝေး(AMAF) ၏ စားနပ်ရိက္ခာ၊ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် သစ်တောရေးရာ ကဏ္ဍများတွင် ကျား၊ မရေးရာ ဦးတည် ထည့်သွင်း စဉ်းစားခြင်း နည်းလမ်းသည် အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအား ကူညီပံ့ပိုးပေးရန် ချမှတ်ခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည် -

- ဒေသတွင်းအဆင့်တွင် ကျား၊ မ ရေးရာတုံ့ပြန်မှုမူဝါဒများနှင့် အစီအစဉ်များကို နားလည်စေခြင်းနှင့် မိတ်ဆက်ခြင်းလုပ်ငန်းများတွင် လမ်းညွှန်မှုပေးခြင်း၊
- ဒေသတွင်းနှင့် အမျိုးသားအဆင့် စားနပ်ရိက္ခာ၊ စိုက်ပျိုးရေးနှင့်သစ်တောရေးရာ မူဝါဒများ၊ အစီအစဉ်များ၊ စနစ်များနှင့် ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်မှုများတွင် ကျား၊ မ တန်းတူညီမျှရေးကို ထောက်ခံအားပေးခြင်း၊
- စိုက်ပျိုးရေးနှင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုများအတွက် မူဝါဒချမှတ်သူများ၊ ကွင်း လုပ်သား များနှင့် စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်သူတောင်သူများအတွက် စွမ်းဆောင်ရည်တိုးတက်အောင် တည်ဆောက်ရာတွင် ကျား၊ မရေးရာပါဝင်အောင် သင့်တော်သောနည်းလမ်းများဖြင့် ပေါင်းစပ်ဆောင်ရွက်ခြင်း၊
- ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုနှင့်လိုက်လျောညီထွေဖြစ်သော စိုက်ပျိုးရေးဆိုင်ရာနည်းပညာ များကို အထောက်အပံ့ပြုသော ကျား၊ မတန်းတူညီမျှရေး သုတေသနလုပ်ငန်းများ တိုးမြှင့်ဆောင်ရွက်ခြင်း၊

AMAF ၏ စားနပ်ရိက္ခာ၊ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် သစ်တောရေးရာကဏ္ဍများတွင် ကျား၊ မ ရေးရာ ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်း နည်းလမ်းသည် ဒေသတွင်း ပေါင်းစည်းမှုနှင့် ကျား၊ မ ရေးရာ ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်မှု ပိုမိုအားကောင်းလာစေရေး

လုပ်ငန်းစဉ်တွင် အထောက်အကူဖြစ်စေရန် စည်းနှောင်မှုမရှိသော ကြိုးပမ်းချက်တစ်ခုဖြစ်ပြီး ဖော်ပြပါ ကဏ္ဍများတွင် ကျား၊ မ တန်းတူ ညီမျှမှုကို မြှင့်တင်ရန် ဘုံလမ်းညွှန်ချက်အဖြစ် ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။ AMAF၏ ချဉ်းကပ် မှုနည်းလမ်းသည် ဒေသဆိုင်ရာနှင့် နိုင်ငံအလိုက်အခြေအနေများနှင့် အကြောင်းအရာ များ အပေါ်တွင် ထည့်သွင်းစဉ်းစားထားသည့် နည်းလမ်းဖြစ်ပါသည်။

3. အာဆီယံလယ်ယာစိုက်ပျိုးရေးနှင့် သစ်တောရေးရာဝန်ကြီးများအဆင့် အစည်းအဝေး (AMAF) ၏ စားနပ်ရိက္ခာ၊ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် သစ်တောရေးရာ ကဏ္ဍများတွင် ကျား၊ မရေးရာ ဦးတည်ထည့်သွင်း စဉ်းစား ခြင်းနည်းလမ်း။

3.1 အာဆီယံလယ်ယာစိုက်ပျိုးရေးနှင့် သစ်တောရေးရာဝန်ကြီးများအဆင့် အစည်းအဝေး (AMAF) ၏ စားနပ်ရိက္ခာ၊ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် သစ်တောရေးရာ ကဏ္ဍများတွင် ကျား၊ မရေးရာ ဦးတည်ထည့်သွင်း စဉ်းစား ခြင်းနည်းလမ်း။

ကျား၊ မတန်းတူညီမျှရေး နှင့် အမျိုးသမီးများနှင့် မိန်းကလေးငယ်များ အလုပ်အကိုင်ရရှိရေး များသည်ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု ၂၀၃၀ အစီအစဉ်၏ အဓိကပါဝင်မှုတွင် အသိအမှတ်ပြုခြင်းဖြင့် ကျား၊ မတန်းတူညီမျှရေးကို ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲသော ဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်မှုဖော်ဆောင်ရေးအတွက် အသိအမှတ်ပြုပြီး AMAF သည် အာဆီယံ စားနပ်ရိက္ခာ၊ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် သစ်တောရေးရာကဏ္ဍများအားလုံး၏ မူဝါဒများ၊ အစီအစဉ်များနှင့် အစီအစဉ် ရေးဆွဲခြင်းနှင့်အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းတို့တွင် ဦးတည်လုပ်ဆောင်ချက်များနှင့် ရင်းနှီး မြှုပ်နှံမှုများ ပါဝင်သော ကျား၊ မရေးရာနှင့်ပတ်သက်သော အမြင်နှင့် လေ့လာတွက်ချက်မှုတို့ လိုအပ်ကြောင်း ထပ်ဆင့်အတည်ပြုခဲ့ပါသည်။ အဆိုပါအချက်များသည် ၂၀၂၅ အာဆီယံ အသိုက်အဝန်းဆိုင်ရာ ကျား၊ မရေးရာတုန့်ပြန်မှုအကောင်အထည်ဖော်ရေးဆိုင်ရာ အာဆီယံ ကြေငြာစာတမ်းမှာပါ သော ကတိကဝတ်များနှင့်လည်းကိုက်ညီပါသည်။

AMAF သည် ကျား၊ မ တန်းတူညီမျှမှုရရှိရေးနှင့် အမျိုးသမီးများနှင့် မိန်းကလေးငယ်များ လုပ်ပိုင်ခွင့်ပိုမိုရရှိရေးအတွက် အရင်းအမြစ်များကွာဟချက်များမရှိအောင်လည်း တွန်းအား ပေးဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။

AMAFသည် ၂၀၃၀ ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲသောဖွံ့ဖြိုးရေး အစီအစဉ်နှင့် စားနပ်ရိက္ခာ၊ စိုက်ပျိုး ရေးနှင့် သစ်တောဆိုင်ရာ အာဆီယံပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်မှု (၂၀၁၆-၂၀၂၅) ၏ မူဝါဒ၊ စီမံချက် နှင့် အစီအစဉ်များရေးဆွဲခြင်း၊ အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း၊ စောင့်ကြည့်အကဲဖြတ်ခြင်း လုပ်ငန်းများဖြင့် အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရန်နှင့် ရည်မှန်းချက်များချမှတ်ရာတွင် အမျိုးသမီးများ တန်းတူ အခွင့်အရေးရရှိရေးနှင့်

ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်သည့်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် လုပ်ငန်းစဉ်များတွင် အပြည့်အဝပါဝင်နိုင်ရေးကို မြှင့်တင်ပေးရန်သဘောတူခဲ့ပါသည်။

AMAFသည် စားနပ်ရိက္ခာ၊ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် သစ်တော ကဏ္ဍများနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် အာဆီယံ ကဏ္ဍဆိုင်ရာအဖွဲ့ခွဲများအား အာဆီယံစိုက်ပျိုးရေးနှင့် သစ်တောရေးရာဝန်ကြီး အဆင့် (AMAF)၏ စားနပ်ရိက္ခာ၊ စိုက်ပျိုးရေး နှင့် သစ်တောရေးရာ ကဏ္ဍများတွင် ကျား၊ မရေး ရာ ဦးတည်ထည့်သွင်း စဉ်းစားခြင်းနည်းလမ်းအား မြှင့်တင်အကောင်အထည်ဖော်ရေးအား အလေးအနက်တိုက်တွန်းခဲ့သည်။

3.2 အာဆီယံ၏ စားနပ်ရိက္ခာ၊ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် သစ်တောရေးရာပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု

စားနပ်ရိက္ခာ၊ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် သစ်တောရေးရာကဏ္ဍများတွင် ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည့် ကျား၊ မ ရေးရာအချက်များမှာ -

- မူဝါဒဆွေးနွေးပွဲများ၊ စွမ်းဆောင်မှုမြှင့်တင်ရေးလုပ်ငန်းစဉ်များ၊ အမျိုးသားရေး နှင့် ဒေသတွင်းဆောင်ရွက်မှုလုပ်ငန်းများတွင် အမျိုးသမီးများနှင့် အမျိုးသားများ တန်းတူ ပါဝင်မှုသေချာစေခြင်း၊
- စီမံကိန်းများ၊ လုပ်ငန်းစဉ်များအားလုံး၏ လုပ်ငန်းစီမံချက်များရေးဆွဲခြင်း၊ အကောင် အထည် ဖော်ခြင်းနှင့် စောင့်ကြည့်အကဲဖြတ်သည့်လုပ်ငန်းစဉ်များတွင် ကျား၊ မရေးရာ ကိန်းဂဏန်းအချက်အလက်များကောက်ယူစုဆောင်းရရှိမှုသေချာစေခြင်း၊
- အမျိုးသမီးများအား စားနပ်ရိက္ခာ၊ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် သစ်တောရေးရာစီမံကိန်းများ စတင် ဆောင်ရွက်ရန်နှင့် အဆင့်မြှင့်တင်ရေးလုပ်ငန်းများအတွက် ချေးငွေ၊ စုငွေ၊ ငွေလွှဲခြင်း နှင့် အာမခံအစီအစဉ်များစသည့်အမျိုးမျိုးသော ငွေကြေးဆိုင်ရာလုပ်ငန်းများတွင် အခွင့်အရေးများရရှိစေရန် အထောက်အကူများပေးခြင်း၊
- အမျိုးသမီးများ ပညာသင်ကြားခွင့်ရရှိရေးနှင့် ဈေးကွက်ရှာဖွေရေး၊ ကုန်သွယ်မှုနှင့် စီးပွားရေးကျွမ်းကျင်မှုတိုးတက်စေရန် ရည်ရွယ်၍ ဖွင့်လှစ်သည့်သင်တန်းများတွင် ပါဝင်မှုရရှိစေရေးအတွက် တွန်းအားပေးစီစဉ်ဆောင်ရွက်ခြင်း၊
- အမျိုးသမီးများ၏ ကိုယ်စားပြုအသံနှင့် ခေါင်းဆောင်မှုများ အားကောင်းလာစေရန် အတွက် ခေါင်းဆောင်မှုနှင့်သက်ဆိုင်သည့် သင်တန်းများပေးခြင်း
- ဆုံးဖြတ်ချက်ချသည့် လုပ်ငန်းစဉ်များအားလုံးတွင် အမျိုးသမီးများနှင့် အမျိုးသားများ တန်းတူပါဝင်မှုရှိစေရေး သေချာစေရန်ဆောင်ရွက်ခြင်း
- ကျား၊ မရေးရာ ဦးတည်ထည့်သွင်း စဉ်းစားခြင်းနည်းလမ်းအား အခြားအာဆီယံ အဖွဲ့ များမှ ထောက်ခံရေး ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ခြင်း၊

3.2.1 မွေးမြူရေးကဏ္ဍ

မွေးမြူရေးကဏ္ဍသည် အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအကြားအရေးပါမှုကွဲပြားသော်လည်း နိုင်ငံ ၏ထုတ်လုပ်မှု၊ အလုပ်အကိုင်နှင့် စားနပ်ရိက္ခာဖူလုံရေးအတွက် အရေးပါသော ကဏ္ဍခွဲတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ စားနပ်ရိက္ခာ၊ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် သစ်တောရေးရာပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုတွင် မွေးမြူရေးဆိုင်ရာအာဆီယံလုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုအဖွဲ့(ASWGL) အားဖွဲ့စည်းထားရှိပြီး ကာကွယ်ဆေးအတွက်မွေးမြူရေးဆိုင်ရာအာဆီယံစံချိန်စံညွှန်းများ၊ တိရစ္ဆာန်မွေးမြူရေးဆိုင်ရာ အလေ့ အကျင့်ကောင်းများနှင့် တိရစ္ဆာန်မွေးမြူရေးကဏ္ဍခွဲရှိ အခြားဆက်စပ်လုပ်ငန်းများကို ဖွံ့ဖြိုး စေရန်အတွက် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။ အာဆီယံနိုင်ငံများ၏ အဓိကမွေးမြူရေးထုတ်ကုန်များမှာ ကြက် နှင့် ဝက် ဖြစ်ပါသည်။ ထုတ်လုပ်မှုနှုန်းလျှင်မြန်တိုးတက်သော်လည်း ဒေသတစ်ခုလုံးအတွက်ဆိုလျှင် အာဆီယံသည် အသားနှင့် နို့ ထွက်ပစ္စည်းများကို အသားတင်တင်သွင်းသူဖြစ်ပါသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံတစ်ခုတည်း သာလျှင်အသား (အထူးသဖြင့်ကြက်သား) ကိုအဓိကတင်ပို့သည့်နိုင်ငံဖြစ်ပါသည်။ အသား ကဏ္ဍတွင် တင်သွင်းမှုပမာဏအနည်းငယ် (၅ ရာခိုင်နှုန်းခန့်) သာရှိသော်လည်း စုစုပေါင်း စားသုံးမှုသည် သိသာစွာတိုးတက်လာသည်ကိုတွေ့ရပါသည်။

မွေးမြူရေးကဏ္ဍတိုးချဲ့လာမှု ကြောင့် တိရစ္ဆာန်အစာ တင်သွင်းမှုမြင့်မားလာခဲ့ပါသည်။ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်နေသော အာဆီယံ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများတွင် နိုင်ငံ၏စိုက်ပျိုးရေးထုတ်ကုန်သည် ကျဆင်းလာသော်လည်း မွေးမြူရေး ကဏ္ဍမှ ပါဝင်မှုသည် တိုးတက်လာသည်ကိုတွေ့ရပါသည်။ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်သော ဒေသများတွင် စီးပွားဖြစ်ကျယ်ပြန့်စွာမွေးမြူခြင်းနှင့် မွေးမြူရေးထုတ်ကုန်များပြုပြင် စီမံခြင်းလုပ်ငန်းများ ဖြစ်ထွန်းပြီး ဖွံ့ဖြိုးဆဲ အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများတွင် အသေးစားမွေးမြူသူ များသည် ဆင်းရဲမှု လျော့ချရေး၊ စားနပ်ရိက္ခာဖူလုံရေးနှင့် အာဟာရနှင့် ကျား၊ မတန်းတူညီမျှရေးတို့တွင် အဓိက အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်နေပါသည်။ ခန့်မှန်းတွက်ချက်မှုများအရ အာဆီယံ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ၏ စုစုပေါင်းမွေးမြူရေးလုပ်ငန်းများတွင် ၅၀ မှ ၈၅ ရာခိုင်နှုန်းသည်အသေးစားမွေးမြူသူများ ဖြစ်ပါသည်။ ဖွဲ့စည်းမှုရာခိုင်နှုန်းသည် နိုင်ငံအလိုက် အခြေအနေအကြောင်း အရာများအပေါ် မူတည်၍ ကွဲပြားပါသည်။ အသေးစားမွေးမြူသူများအဆင့်တွင် ထုတ်လုပ်မှုသည် အဓိက အားဖြင့် မိသားစုမှရရှိသည့် အစားအစာအရင်းအမြစ်နှင့် မိသားစုလုပ်သားများ အပေါ်တွင် များစွာတည်မှီလျက်ရှိပြီး မိသားစုဝမ်းစာ သို့မဟုတ် အသေးစားဈေးကွက်များကိုသာ အခြေခံ သည့် လုပ်ငန်းများဖြစ်ပါသည်။

အဆိုပါစနစ်များမှထုတ်လုပ်မှုသည် ကောင်းစွာ တိုးတက်မှု မရှိပါ။ အမျိုးသမီးများသည် အထူးသဖြင့် ဝက်မွေးမြူရေးနှင့် အိမ်မွေးကြက်များ၊ ဆိတ်၊ သိုးစသည့် တိရစ္ဆာန်များမွေးမြူရေးတွင် အစာကျွေးခြင်း၊ သန့်ရှင်းရေးလုပ်ငန်းများနှင့် စီမံခန့်ခွဲမှုလုပ်ငန်းများအား အိမ်ရှိနေ့စဉ်လုပ်ငန်းများနှင့် တွဲဖက်ဆောင်ရွက်ရာတွင် အရေးကြီး သော အခန်းကဏ္ဍမှပါဝင်နေပါသည်။ အခြားဒေသများနဲ့မတူညီဘဲ အရှေ့တောင်အာရှဒေသ မှ အမျိုးသမီးများသည် မွေးမြူရေးထုတ်ကုန်များ အထူးသဖြင့် လတ်ဆတ်သော အသားများ လက်လီရောင်းချခြင်းစသည့်လုပ်ငန်းများတွင်လည်းပါဝင်ဆောင်ရွက်ကြပါသည်။ အမျိုးသား များသည် တိရစ္ဆာန်အစားအစာများဝယ်ယူခြင်း၊ မွေးမြူရေးတိရစ္ဆာန်များနှင့် တိရစ္ဆာန် ထွက်ပစ္စည်းများရောင်းချခြင်း၊ ကျွဲ၊ နွားစသည့် ကြီးမားသည့်တိရစ္ဆာန်များအားစီမံခန့်ခွဲသည့် လုပ်ငန်းများတွင် အဓိကကျပါဝင်ပါသည်။

စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းများ တိုးတက်လာခြင်း၊ တိရစ္ဆာန်မွေးမြူမှု အကောင်ဦးရေ တိုးတက်လာသည်နှင့်အတူ အမျိုးသားများပါဝင်မှုကဏ္ဍ သည်လည်းတိုးတက်လာပါသည်။

အာဆီယံနိုင်ငံများ၏ မွေးမြူရေးလုပ်ငန်းများတွင် ကျား၊ မပါဝင်မှု အခန်းကဏ္ဍသည် အချို့ရိုးရာ အစဉ်အလာများနှင့် ယဉ်ကျေးမှုတို့အပေါ်မူတည်သည်မှ လွဲ၍ ပုံမှန်အားဖြင့်တူညီကြ သည်။ တိရစ္ဆာန်မွေးမြူရေးထုတ်လုပ်ရေးနှင့် ဈေးကွက်တင်ပို့ရောင်းချမှုအပိုင်းတွင် အမျိုး သမီးများ အဓိကရင်ဆိုင်နေရသော အခက်အခဲများမှာ -

- တိုးချဲ့ပညာပေးလုပ်ငန်းများ၊ ချေးငွေ၊ နည်းပညာများ၊ သင်တန်းများနှင့် သတင်း အချက်အလက်များရရှိမှုတွင် အကန့်အသတ်များရှိခြင်း၊
- အိမ်ထောင်စု၊ ရပ်ရွာနှင့် ကျေးရွာတွင်းအဖွဲ့အစည်းများအဆင့် ဆုံးဖြတ်ချက်များချမှတ် ရာတွင် ထိန်းချုပ်နိုင်မှုအခွင့်အရေး မရှိခြင်း၊
- ဝင်ငွေနှင့်ပိုင်ဆိုင်မှုများနှင့် အိမ်ထောင်စုဝင်ငွေများကို မထိန်းသိမ်းသည့်အမျိုးသားများ ကြောင့် ဆုံးရှုံးရသည့်ဝင်ငွေများအပေါ် ထိန်းချုပ်နိုင်မှု အကန့်အသတ်ရှိခြင်း၊
- သဘာဝသယံဇာတအရင်းအမြစ်များ၊ အထူးသဖြင့်မြေယာပိုင်ဆိုင်မှု၊ ပိုင်ဆိုင်ခွင့်နှင့် ထိန်းချုပ်နိုင်မှုများတွင် အားနည်းခြင်း၊
- ဈေးကွက်ရရှိမှုခက်ခဲခြင်း၊
- အမျိုးသမီးများသည် တိရစ္ဆာန်ထွက်ပစ္စည်းကုန်ကြမ်းများကိုအဓိက ကိုင်တွယ်နေရသူ များဖြစ်သောကြောင့် တိရစ္ဆာန်များမှတစ်ဆင့်ကူးစက်နိုင်သော ရောဂါကူးစက်နိုင်ခြေ မြင့်မားခြင်း တို့ဖြစ်ပါသည်။

အမျိုးသမီးများသည် တိရစ္ဆာန်များအား ဂရုစိုက်ရာတွင် အဓိကပါဝင်သော်လည်း သင်တန်း များတက်ရောက်ရန် ကမ်းလှမ်းခြင်း၊တိုးချဲ့ပညာပေးဝန်ထမ်းများ/အာဏာပိုင်များနှင့် တွေ့ဆုံ ခြင်းစသည်တို့တွင် ယေဘုယျအားဖြင့် အမျိုးသားများသာဖိတ်ကြားခြင်းခံရပါသည်။ လုပ်ငန်း စဉ်အရ အမျိုးသားများသည် တိရစ္ဆာန်မွေးမြူရေးနှင့်ပတ်သက်သည့် ဗဟုသုတနှင့် ကျွမ်းကျင် မှုများကို ရရှိကြသော်လည်း ၎င်းတို့အား အမျိုးသမီးများထံ ဆင့်ပွားကမ်းလှမ်းမှုမပြုခြင်း ကြောင့် နည်းပညာများနှင့် ဗဟုသုတများလက်ဆင့်ကမ်းရာတွင် အားနည်းလာခြင်းစသည့် ရလဒ်များရရှိစေပါသည်။ ကျေးရွာဒေသတွင်းလူမှုအဖွဲ့အစည်းများနှင့် အစိုးရနှင့်အစိုးရ မဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများမှ ဝန်ဆောင်မှုများပေးသည့် လုပ်ငန်းများတွင် အမျိုးသမီးများ ကိုယ်စားပြုမှုနည်းပါးခြင်းကြောင့် ကျေးလက်ဒေသ အမျိုးသမီးများအတွက် ဗဟုသုတနှင့် ဝန်ဆောင်မှုဆိုင်ရာလုပ်ငန်းများရရှိရာတွင် အခက်အခဲများကြုံတွေ့ရပါသည်။ အမျိုးသမီးများ တွင် မြေယာပိုင်ဆိုင်မှုနည်းခြင်း သို့မဟုတ် ပိုင်ဆိုင်ခွင့်မရှိခြင်းတို့ကြောင့် ချေးငွေရရှိနိုင်မှု ခက်ခဲပြီး ၎င်းတို့၏စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများချဲ့ထွင်ခြင်း၊ တိုးတက်အောင်လုပ်ဆောင်ခြင်းများ တွင်အကန့်အသတ်ဖြစ်စေပါသည်။ အရှေ့တောင်အာရှဒေသရှိ အမျိုးသမီးများသည် နေရာ ဒေသ၊ ဓလေ့ထုံးတမ်းနှင့် ယဉ်ကျေးမှုပေါ်မူတည်၍ ဈေးကွက်တွင် ညှိနှိုင်းနိုင်သည့်စွမ်းအား ပိုမိုရှိကြသည်ကိုတွေ့ရပါသည်။ သို့သော်ဈေးကွက်တင်ပို့ရောင်းချမှုရရှိရာတွင် ကျေးလက်ရှိ အမျိုးသမီးများသည် ၎င်းတို့၏စာတတ်မြောက်မှုအဆင့်အတန်းနိမ့်ပါးခြင်း၊ ဈေးကွက်ဆိုင်ရာ ကျွမ်းကျင်မှုနည်းပါးခြင်းတို့အပြင် အိမ်ပြင်ပထွက်ရန်ကန့်သတ်ချက်များ (ဓလေ့ထုံးတမ်းအရ အိမ်တွင်းမှထွက်ခွာခွင့်တားမြစ်ထားခြင်း၊

ယာဉ်မောင်းနှင့်ခြင်းကျွမ်းကျင်မှု) စသည့် အခက် အခဲများနှင့်ကြုံတွေ့နေရပါသည်။ အဆိုပါအခက်အခဲအကန့်အသတ်များကို ဖြေရှင်းနိုင်ရန် အတွက် အမျိုးသမီးများ၏ လက်လှမ်းမီနိုင်မှုနှင့် ဈေးကွက်တွင်ညှိနှိုင်းနိုင်မှုစွမ်းအား ပိုမို မြှင့်တင်ရန်လိုအပ်ပါသည်။

အမျိုးသားများသည် မွေးမြူရေးမှရရှိသောဝင်ငွေနှင့် ပိုင်ဆိုင်မှုများကို ပိုမိုထိန်းချုပ်နိုင်ခြင်း တို့ ကြောင့်အမျိုးသမီးများ၏ မိသားစုတွင်း စီးပွားရေးအမှီအခိုကင်းနိုင်မှုအခွင့်အလမ်း လျော့နည်းသွားကြောင်းတွေ့ရပါသည်။ အချို့သောအခြေအနေများတွင်မွေးမြူရေးလုပ်ငန်းများမှ ရရှိသောဝင်ငွေများကို အမျိုးသားများမှ မိသားစုအတွက်မဟုတ်ဘဲ မလျော်ကန်သော သုံးဖြုန်း ခြင်းများကို တွေ့ရပါသည်။ အိမ်ထောင်စုတွင်းအဆင့်သာမက ရပ်ရွာအဆင့်နှင့်ပတ်သက် သည့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချရာတွင် အမျိုးသမီးများ၏ပါဝင်မှုကိုမြှင့်တင်ရန်လိုအပ်ပါသည်။ ပိုမို ကောင်းမွန်သောဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ရန် ရွေးချယ်နိုင်မှုများသည် အမျိုးသမီးများအား အမျိုးသားများနှင့်တန်းတူရွေးချယ်မှုအခွင့်အလမ်းများပိုမိုဖြစ်ပေါ်စေသော ပတ်ဝန်းကျင်တစ်ခုအား ဖန်တီးပေးနိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။ တိရစ္ဆာန်မှတစ်ဆင့်ကူးစက်တတ်သော ရောဂါများ ပြန်လည် ဖြစ်ပေါ်လာပါက အမျိုးသမီးများသည် တိရစ္ဆာန်များအား ဇီဝလုံခြုံမှုနည်းပါးသည့် အခြေအနေ တွင် နီးကပ်စွာပြုစုစီမံခြင်းနှင့် အသားအစိမ်းများကို ကိုင်တယ်ရသူဖြစ်ခြင်းတို့ကြောင့် ရောဂါ (ဥပမာ ထောင့်သန်းရောဂါ၊ တီဘီရောဂါ) ဖြစ်စေနိုင်သော အန္တရာယ် အလွန်များပြားပါသည်။

ကုလသမဂ္ဂစားနပ်ရိက္ခာနှင့်စိုက်ပျိုးရေးအဖွဲ့မှ ထုတ်ပြန်ချက်(၂၀၁၃)အရ လုပ်ကွက်ငယ် စိုက်ပျိုး မွေးမြူသူများ၊ အထူးသဖြင့် အမျိုးသမီးများသည် အဓိကစိန်ခေါ်မှု (၇)ရပ်နှင့် တွေ့ကြုံ နေရပါသည် - သဘာဝအရင်းအမြစ်များရရှိနိုင်မှုနှင့် ထိန်းချုပ်စီမံနိုင်မှု၊ အသက် အရွယ်နှင့် ကျား၊ မ အခြေအနေအရ ပါဝင်နိုင်မှုအခန်းကဏ္ဍနှင့်တာဝန်ရှိမှုများ၊ နည်းပညာ၊ သင်တန်းများ နှင့်တိုးချဲ့ပညာပေးဝန်ဆောင်မှုများရရှိနိုင်မှု၊ ငွေကြေးနှင့်ပတ်သက်သည့် ဝန်ဆောင်မှုများရရှိ နိုင်မှု၊ ဈေးကွက်ရရှိနိုင်မှု၊ ဆုံးဖြတ်ချက်ချနိုင်ခွင့်တွင်ပါဝင်နိုင်မှု၊ လုပ်ငန်းခွင် ဘေးကင်းလုံခြုံ ရေးနှင့် ကျန်းမာရေးတို့ဖြစ်ပါသည်။

၂၀၁၆-၂၀၂၀ မွေးမြူရေးဆိုင်ရာ အာဆီယံပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု မဟာဗျူဟာ၊ မဟာဗျူဟာ မြောက်တွန်းအား အချက် (၄) တွင် ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှုလျော့ချရေးအတွက် အသေးစားမွေးမြူသူ များ၊ အာဟာရဆိုင်ရာတိုးတက်ရေး၊ စားနပ်ရိက္ခာဖူလုံရေးနှင့် ကျား၊ မတန်းတူညီမျှရေးကို ဦးတည်ထောက်ပံ့သော လုပ်ဆောင်ချက်များပါဝင်ပါသည်။ ၂၀၁၆-၂၀၂၀ အာဆီယံ မွေးမြူ ရေးဆိုင်ရာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု အတွက် မူဝါဒများ/အစီအစဉ်များ ချမှတ်ရာတွင် ကုလသမဂ္ဂ စားနပ်ရိက္ခာနှင့် စိုက်ပျိုးရေးအဖွဲ့၏ ကျား၊ မရေးရာနှင့်ပတ်သက်သည့် စိန်ခေါ်မှု အကြောင်း အရာ ၇ ချက်အရ အောက်ဖောက်ပြပါ အချက်များကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည် ဖြစ်ပါသည် -

- မွေးမြူရေးဆိုင်ရာအလေ့အကျင့်များ၊ မွေးမြူရေး ထွက်ကုန်များထုတ်လုပ်ပြုပြင် စီမံ ခြင်းနှင့် ဈေးကွက်ရှာဖွေခြင်းလုပ်ငန်းများတွင် စသည်တို့နှင့်ပတ်သက်သည့် သင်တန်း များအား ကျေးရွာများနှင့် ကျေးလက်ဒေသအဖွဲ့အစည်းများတွင် စီမံပေးခြင်းဖြင့် အမျိုးသမီးများ၏နည်းပညာ ကျွမ်းကျင်အားစနစ်တကျဖြစ်စေရန် အားပေးခြင်း၊

- အမျိုးသမီးများအား ၎င်းတို့၏ မွေးမြူရေးလုပ်ငန်းများကို မြှင့်တင်ရန်နှင့် အခွင့်အလမ်း များရရှိစေရန် ချေးငွေ၊ စုဆောင်းငွေ၊ ငွေလွှဲလုပ်ငန်းနှင့် အာမခံအစီအစဉ်များကဲ့သို့ ငွေကြေးဝန်ဆောင်မှုအမျိုးမျိုးရရှိနိုင်ရန် အခွင့်အလမ်းများပေးခြင်း၊
- ပညာသင်ကြားခွင့်ရရှိစေခြင်းနှင့် ဈေးကွက်ရှာဖွေခြင်း၊ ကုန်သွယ်မှုနှင့်စီးပွားရေး ကျွမ်းကျင်မှုတို့တိုးတက်စေရန်ရည်ရွယ်၍ဖွင့်လှစ်သည့်သင်တန်းများတွင် အမျိုးသမီး များအား ပါဝင်ခွင့်ရရှိရေး ညှိနှိုင်းတွန်းအားပေးဆောင်ရွက်ခြင်း၊
- အမျိုးသမီးများ ကိုယ်စားပြုအသံနှင့် ခေါင်းဆောင်မှုအားကောင်းစေရန်အတွက် တောင်သူလယ်သမားအသင်းအဖွဲ့များနှင့် သမဝါယမအသင်းအဖွဲ့များအတွင်း ခေါင်း ဆောင်မှု သင်တန်းများပို့ချပေးခြင်း၊
- တိရစ္ဆာန်မှတစ်ဆင့်ကူးစက်တတ်သည့်ရောဂါများဖြစ်သည့် ကြက်ငှက်တုတ်ကွေးရောဂါ နှင့် အခြားအသားစိမ်းများ၊ နို့နှင့်နို့ထွက်ပစ္စည်းများမှကိုင်တွယ်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်တတ် သည့်ရောဂါအန္တရာယ်များအတွက် လုပ်ငန်းခွင်ဘေးအန္တရာယ် ကင်းရှင်းရေးနှင့် ကျန်းမာရေး နှင့် ပတ်သက်သည့်လုပ်ငန်းစဉ်များတွင် ကျား၊ မပါဝင်လုပ်ဆောင်မှု များကို အသိအမှတ်ပြုဆောင်ရွက်ခြင်း စသည်တို့ကိုလုပ်ဆောင်ရန်လိုအပ်ပါသည်။

3.2.2 သီးနှံဆိုင်ရာကဏ္ဍ

သီးနှံဆိုင်ရာအာဆီယံလုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုအဖွဲ့ (ASWGC)သည် အာဆီယံလယ်ယာ စိုက်ပျိုး ရေးနှင့် သစ်တောဆိုင်ရာဝန်ကြီးများအဆင့် အထူးအရာရှိကြီးများအစည်းအဝေး (SOM-AMAF)၏ လက်အောက်ခံအဖွဲ့များအနက်မှ တစ်ခုဖြစ်ပြီး သီးနှံကဏ္ဍနှင့်ပတ်သက်သည့် အာဆီယံ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကို ကြီးကြပ်သည့်အဖွဲ့ဖြစ်ပါသည်။ သီးနှံဆိုင်ရာအာဆီယံ လုပ်ငန်း ဆောင်ရွက်မှုအဖွဲ့(ASWGC)သည် ကဏ္ဍခွဲဖွဲ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် ပန်းတိုင်များ ချမှတ် ဆောင်ရွက်ရာတွင် လုပ်ငန်းစဉ်များ၊ စီမံကိန်းများကို မဟာဗျူဟာရည်မှန်းချက်များ (SPA) နှင့် အညီချမှတ်အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။ လုပ်ငန်းများ၊ စီမံကိန်း များကိုအောင်မြင်စွာအကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ခဲ့ပြီး အများစုသည်အာဆီယံကွန်ယက် အစီအစဉ်မှတစ်ဆင့်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ တွေ့ဆုံဆွေးနွေးမှုများနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးမိတ်ဖက်အဖွဲ့ အစည်းများ၏အထောက်အပံ့ဖြင့်လည်းကောင်း ဆက်လက်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။ သီးနှံ ဆိုင်ရာအာဆီယံလုပ်ငန်း ဆောင်ရွက်မှုအဖွဲ့(ASWGC)၏ နယ်ပယ်သည် (က) မူဝါဒမူဘောင်၊ (ခ) အာဆီယံဒေသတွင်းနှင့်ပြင်ပ သီးနှံကုန်စည်များကုန်သွယ်မှု၊ (ဂ) အပင်ဖျက်ပိုးနှင့် ရောဂါ ထိန်းချုပ်ရေး၊ (ဃ) စံသတ်မှတ်ချက်များဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးနှင့် မြှင့်တင်ရေး၊ (င) သီးနှံစိုက်ပျိုး ထုတ်လုပ်မှုတွင် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်စနစ်ထိန်းသိမ်းကာကွယ်ခြင်း၊ (စ) စားနပ်ရိက္ခာဖူလုံမှု၊ အစားအစာဘေးအန္တရာယ်ကင်းရှင်းရေးနှင့်အာဟာရ စသည်တို့အပေါ်တွင် လွှမ်းခြုံပါဝင်ပါ သည်။ အစားအစာနှင့်သီးနှံကဏ္ဍဆိုင်ရာစနစ်များတွင် အမျိုးသမီးများ၏ အခန်းကဏ္ဍ တိုးတက်လာခြင်းသည် ၎င်းတို့အား ဤလုပ်ငန်းစဉ်တွင် မရှိမဖြစ် မိတ်ဖက်များအဖြစ်သို့ ရောက်ရှိစေပါသည်။ အာဆီယံနိုင်ငံများတွင်

အမျိုးသမီးများသည် လယ်ယာ လုပ်သား အင်အား၏ ၅၀ ရာခိုင်နှုန်းကျော်ရှိပါသည်။ အမျိုးသမီးလယ်သမားများနှင့် အမျိုးသား လယ် သမားများသည် သီးနှံစိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်ရာတွင် မတူညီသော အခန်းကဏ္ဍများတွင် ပါဝင် လျှက်ရှိပြီး နောက်ခံပြောင်းလဲနေသည့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာအခွင့်အလမ်းများနှင့် ပတ်ဝန်းကျင် အခြေအနေများကြောင့် လယ်ယာလုပ်သားလုပ်ငန်းခွင် ကျား၊ မရေးရာခွဲခြားမှုတွင် ပြောင်းလဲ နိုင်ပါသည်။ အမျိုးသမီးနှင့် အမျိုးသားလယ်သမားများတွင် သီးနှံနှင့် မျိုးကွဲ ရွေးချယ်ခြင်း၊ မျိုးစေ့ရွေးချယ်ခြင်း၊ စိုက်ပျိုးခြင်း၊ ရိတ်သိမ်းခြင်းနှင့် ပြုပြင်စီမံခြင်းစသည့် လယ်ယာ လုပ်ငန်းနှင့်ပတ်သက်သည့်ဆောင်ရွက်ချက်များတွင် စံနှုန်းသတ်မှတ်ချက်များ ကွဲပြားလေ့ ရှိပါသည်။ ဤစံနှုန်းသတ်မှတ်ချက်များသည် အရသာ၊ သိုလှောင်မှုလက္ခဏာရပ်များ၊ အစား အစာပြင်ဆင်ရန်လိုအပ်သောအချိန်၊ လုပ်သားလိုအပ်ချက်များနှင့် ဈေးကွက်ရှာဖွေတင်ပို့ နိုင်မှုတို့၏ ကွဲပြားခြားနားချက်များအပေါ်မူတည်ပါသည်။ အမျိုးသမီးများသည် စိတ်ချရသော လုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့် အရင်းအမြစ်များသုံးစွဲနိုင်မှုအခွင့်အရေး၊ မြေယာ၊ ငွေကြေး၊ သတင်းအချက် အလက်၊ စိုက်ပျိုးပညာပေးဝန်ဆောင်မှုများနှင့်နည်းပညာများစသည့် အရင်း အမြစ်များအား မကြာခဏ ရရှိနိုင်မှုမရှိပါ။ စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှုတွင် အရင်းအမြစ်များအသုံးပြုခြင်းနှင့် ဝန်ဆောင်မှုများရရှိခြင်းစသည်တို့အပေါ်တွင် ကျား၊ မကွာဟချက်များ မရှိစေခြင်းသည် အမျိုးသမီးများ၏ စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှုအလားအလာကောင်းများနှင့် ရေရည်တည်တံ့သော စိုက်ပျိုးရေးထွက်ကုန်များကို တိုးတက်ထုတ်လုပ်နိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။ အမျိုးသား လယ်သမား နှင့် အမျိုးသမီးလယ်သမားများအကြား အထွက်နှုန်းကွာဟချက်ကို လေ့လာရာ တွင် ကွာဟမှု ၂၀ မှ ၃၀ ရာခိုင်နှုန်းအထိတွေ့ရပြီး အဓိကအချက်မှာ အမျိုးသမီး လယ်သမားများ၏ သွင်းအားစုကို လျော့နည်းသုံးစွဲမှုကြောင့်ဖြစ်ကြောင်းတွေ့ရပါသည်။ ကုလသမဂ္ဂ စားနပ်ရိက္ခာ နှင့် စိုက်ပျိုးရေးအဖွဲ့၏ ခန့်မှန်းချက်များအရ အမျိုးသမီးများအတွက် ဓါတ်မြေဩဇာ၊ မျိုးစေ့ နှင့် လယ်ယာသုံးကိရိယာများတန်းတူညီမျှရရှိမှုသေချာအောင် ကူညီပေးခြင်းသည် ဖွံ့ဖြိုးဆဲ နိုင်ငံများ၏ စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှုအား ၂.၅ မှ ၄ ရာခိုင်နှုန်းအထိ တိုးတက်စေပြီး ငတ်မွတ်သူများ အရေအတွက်အား သန်း ၁၀၀ နှင့် သန်း ၁၅၀ ကြားလျှော့ချ ပေးနိုင်သည် ကိုတွေ့ရပါသည် (FAO၊ ၂၀၁၁)။

၂၀၁၆-၂၀၂၀ သီးနှံကဏ္ဍဆိုင်ရာအာဆီယံပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုအရ စီမံကိန်းများ/လုပ်ငန်းများ ကိုအကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရာတွင် အောက်ဖော်ပြပါ ကျား၊ မရေးရာနှင့်သက်ဆိုင် သည့် ကိစ္စရပ်များကိုထည့်သွင်းစဉ်းစားသင့်ပါသည် -

- ရာသီဥတုနှင့် လိုက်လျောညီထွေဖြစ်သောစိုက်ပျိုးရေး နည်းပညာများ(CSA)နှင့် သက်ဆိုင်သည့် စီမံကိန်းလုပ်ငန်းများ၊ အစီအစဉ်များနှင့် မူဝါဒများတွင် အမျိုးသား များနှင့်အမျိုးသမီးများအကောင်အထည်ဖော်ရေးတွင်ပါဝင်နိုင်ရေးနှင့် အကျိုးအမြတ် များ ရရှိစေရန်ကျား၊ မရေးရာ ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာစိစစ်သုံးသပ်ခြင်းများကို ထည့်သွင်း ဆောင်ရွက်ခြင်း၊
- အမျိုးသမီးများဦးဆောင်သော အသေးစား၊ အလတ်စားလုပ်ငန်းများ(SMEs) နှင့် သမဝါ ယမအသင်းများ၏ ကုန်ထုတ်လုပ်မှု၊ နည်းပညာနှင့်ထုတ်ကုန်အရည်အသွေး၊ ကမ္ဘာ့ ဈေးကွက်စံနှုန်းများနှင့်ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းစသည်တို့ကို မြှင့်တင်နိုင်ရန် လိုအပ်သော အကူအညီအထောက်အပံ့များပေးခြင်း၊

- CSA နည်းပညာနှင့် အလေ့အကျင့်များနှင့်အတူ ကျား၊ မရေးရာနှင့် ပတ်သက်သည့် အသိပညာများနားလည်စေရန် အမျိုးသမီးများနှင့် အမျိုးသားများအား သင်တန်းများ ပေးခြင်း၊
- အမျိုးသမီးများ မြေယာပိုင်ဆိုင်ခွင့်နှင့် ချေးငွေများရရှိမှုလွယ်ကူစေရန်အတွက် ဥပဒေ များနှင့် ဒေသဆိုင်ရာလေ့ထုံးတမ်းများကို ပြင်ဆင်ခြင်း၊

စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်သူ အသင်းအဖွဲ့များ၊ အဖွဲ့အစည်းများတွင် အမျိုးသမီးများနှင့် အမျိုး သားများအား၏စွမ်းဆောင်ရည်ကို မြှင့်တင်ခြင်းနှင့် အမျိုးသားများနှင့် အမျိုးသမီးများ ကို ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍနှင့် တွေ့ဆုံမှုများပိုမိုရရှိစေရန်ဆောင်ရွက်ပေးခြင်း - စသည်တို့ ဖြစ်ပါသည်။

3.2.3 မွေးမြူခြင်းနှင့်ရေလုပ်ငန်းကဏ္ဍ

ငါးလုပ်ငန်းကဏ္ဍသည် အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ၏ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုတွင် အရေးပါ သော အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်ပါသည်။ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများထဲမှ ၆ နိုင်ငံဖြစ်သော အင်ဒိုနီးရှား၊ မြန်မာ၊ ဖိလစ်ပိုင်၊ ဗီယက်နမ်၊ ထိုင်းနိုင်ငံနှင့် မလေးရှားနိုင်ငံများသည် ငါးထုတ်လုပ်မှုတွင် ကမ္ဘာ့ထိပ်တန်းနိုင်ငံများဖြစ်ပြီး အင်ဒိုနီးရှား၊ ဖိလစ်ပိုင်၊ မလေးရှားနှင့် ဗီယက်နမ်နိုင်ငံများ သည် ကမ္ဘာ့ရေညိုထုတ်လုပ်မှုထိပ်တန်းနိုင်ငံများဖြစ်ပါသည်။ လူဦးရေသန်းပေါင်း ၆၀ ခန့် သည် ငါးဖမ်းလုပ်ငန်းနှင့်ဆက်စပ်သော ဝန်ဆောင်မှုများဖြစ်သည့် လှေထုတ်လုပ်ခြင်း၊ ငါးဖမ်း ကိရိယာများပြုလုပ်ခြင်း၊ ငါးများကိုပြုပြင်စီမံခြင်းနှင့် ဈေးကွက်ရှာဖွေခြင်းစသည့်လုပ်ငန်း များတွင် လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်နေကြပါသည်။ အာဆီယံဒေသတွင် လူတစ်ဦးချင်း၏ တစ်နှစ် ငါးစားသုံးမှုသည် ၃၃.၄ ကီလိုဂရမ်ရှိပြီး ၎င်းသည် ကမ္ဘာ့ပျမ်းမျှငါးစားသုံးမှုနှုန်း ၁၉.၂ ကီလို ဂရမ်ထက်သိသိသာသာမြင့်မားပြီး ဒေသတွင်းစားသုံးသည့်တိရစ္ဆာန်များမှရသည့် ပရိုတိန်း ၃၈ ရာခိုင်နှုန်းသည် ငါးများမှရရှိခြင်းကြောင့် ဒေသတွင်း စားနပ်ရိက္ခာဖူလုံရေးနှင့်အာဟာရ မျှတ ရေးတို့တွင် ငါးလုပ်ငန်းသည် အရေးကြီးကြောင်းဖော်ပြလျက်ရှိပါသည်။ ငါးမွေးမြူရေးနှင့် ရေလုပ်ငန်းဆိုင်ရာ အာဆီယံလုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုအဖွဲ့ (ASWGF) အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ အတွင်း ငါးမွေးမြူရေးနှင့် ရေလုပ်ငန်းဆိုင်ရာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရာတွင်လုပ်ငန်းစဉ်များ သုံးသပ်ခြင်း၊ ဖော်ထုတ်ခြင်း၊ စောင့်ကြည့် စစ်ဆေးခြင်းနှင့် အစီရင်ခံခြင်းစသည်တို့အပေါ်တွင် တာဝန်ယူကြီးကြပ်ဆောင်ရွက်ပါသည်။ ရေရှည်တည်တံ့သော လုပ်ကွက်ငယ်ငါးဖမ်းခြင်းနှင့် မွေးမြူရေးလုပ်ငန်းများအတွက် လမ်းညွှန်ချက်များ(SSF) (၁၃)ချက်တွင် ကျား၊ မရေးရာ တန်းတူ ညီမျှမှုလမ်းညွှန်ချက်သည် တစ်ခုအပါအဝင်ဖြစ်ပြီး တာဝန်ယူမှုရှိသော ငါးမွေးမြူ ရေးနှင့်ရေလုပ်ငန်း၏ ရေရှည်တည်တံ့သောဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုများတွင် ကျား၊ မရေးရာ အခန်း ကဏ္ဍကို အသေးစိတ်ထည့်သွင်းစဉ်းစားထားပါသည် (FAO၊ ၂၀၁၅)။ အမျိုးသမီးများနှင့် အမျိုးသားငါးဖမ်းလုပ်သားများသည် ယဉ်ကျေးမှုနှင့် စီးပွားရေးအရ ကွဲပြား ခြားနားလေ့ ရှိသည်မှာမှန်သော်လည်း အမျိုးသမီးများပါဝင် လုပ်ကိုင်သောအလုပ်များသည် လုပ်ကွက်ငယ် ငါးဖမ်းလုပ်ငန်းများတွင် အရေးပါသော်လည်း ငါးလုပ်ငန်းစီမံခန့်ခွဲမှုတွင် ထည့်သွင်းစဉ်းစား လေ့မရှိသည်ကို ရေရှည်တည်တံ့သော လုပ်ကွက်ငယ် ငါးဖမ်းခြင်း နှင့်မွေးမြူရေးလုပ်ငန်းများ အတွက်လမ်းညွှန်ချက်များ(SSF)မှ သိရှိနားလည်နိုင်ပါသည်။ ကျား၊ မ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများ အပါအဝင် အခြားဆက်စပ်လျက်ရှိသော ကိစ္စရပ်များ အထူးသဖြင့် လူ့အခွင့်အရေးနှင့် လူမှု

ဘဝသာယာရေး၊ စားနပ်ရိက္ခာဖူလုံရေးနှင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲခြင်းတို့ တွင် ကျား၊ မ ကွဲပြား မှု များကြောင့် အသေးစားငါးဖမ်းလုပ်ငန်းများတွင် သြဇာလွှမ်းမိုးမှုနှင့် ဆုံးဖြတ်နိုင်စွမ်း ကွဲခြားချက်များကို မီးမောင်းပြထားပြီး အဆိုပါကွဲပြားမှုများသည် တရားမျှတမှုနှင့် ရေရှည် တည်တံ့သောအသေးစားငါးလုပ်ငန်းများ၏ အုပ်ချုပ်မှုကိုမည်သို့ ကိုယ်စားပြုကြောင်း အသိ အမှတ်ပြုထားပါသည်။ ငါးမွေးမြူရေးနှင့်ရေလုပ်ငန်းကဏ္ဍများတွင် အမျိုးသမီးများ၏ ထုတ်လုပ်နိုင်စွမ်းအပေါ်နှင့် လက်ရှိစီးပွားရေးအခန်းကဏ္ဍများကို ကန့်သတ်ထားမှုများကို ကြားဝင်ဆောင်ရွက်ခြင်း လုပ်ငန်းများသည် ကျေးလက်နှင့် ဒေသခံအမျိုးသမီးအတွက် အလွန် မမျှတသည့် အခြေအနေအတိုင်း တည်ရှိမြဲ တည်ရှိစေပါသည်။

၂၀၁၆-၂၀၂၀ ငါးမွေးမြူရေးနှင့် ရေလုပ်ငန်းကဏ္ဍဆိုင်ရာအာဆီယံပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုအရ လုပ်ငန်းများ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်သည့်အခါ အောက်ဖော်ပြပါ ကျား၊ မရေးရာ နှင့် သက်ဆိုင်သည့် ကိစ္စရပ်များကိုထည့်သွင်းစဉ်းစားသင့်ပါသည် -

- နည်းပညာနှင့် ဥပဒေနှင့်သက်ဆိုင်သည့်ကိစ္စရပ်များတွင် စွမ်းဆောင်ရည်မြှင့်တင်ခြင်း ဖြင့် လူထုအခြေပြုငါးလုပ်ငန်းစီမံခန့်ခွဲမှုများတွင် အမျိုးသမီးများ၏ စွမ်းရည်မြှင့်တင် ခြင်း၊
- ငါးဖမ်းသူ (တံငါသည်)များအား ငါးဖမ်းခြင်းလုပ်ငန်း၊ ဈေးကွက်များ၊ ငွေကြေးနှင့် ဈေးကွက်ရှာဖွေရေးအရင်းအမြစ်များ စသည်တို့ကိုလက်လှမ်းမီစေရန် ပံ့ပိုးပေးခြင်း၊
- ငါးလုပ်ငန်းတွင်ပါဝင်ဆောင်ရွက်နေသာလုပ်သားများအား တန်းတူလုပ်ခလစာ ရရှိစေ ရန် ထောက်ခံတွန်းအားပေး ဆောင်ရွက်ခြင်း၊
- အမျိုးသမီးသမဂ္ဂများနှင့် အဖွဲ့အစည်းများ၏ စွမ်းဆောင်ရည်အားကောင်းလာစေရန် သယံဇာတခွဲဝေမှုလုပ်ငန်းစဉ်များနှင့်ငှားတို့၏ စီမံခန့်ခွဲမှုတာဝန်များ တိုးမြှင့်စေခြင်း နည်းလမ်းများဖြင့် အားပေးဆောင်ရွက်ခြင်း၊
- အမျိုးသမီးများအား မြေယာနှင့်သက်ဆိုင်ခြင်းမရှိသည့် ငါးမွေးမြူရေးလုပ်ငန်းများနှင့် သက်ဆိုင်သော ငါးသားပေါက်မျိုးထုတ်ခြင်းနှင့် အစာနှင့်ရေထွက်ပစ္စည်းများ စုဆောင်း ခြင်းစသော လုပ်ငန်းများတွင် ပါဝင်စေရေး တွန်းအားပေးခြင်း၊
- ငါးလုပ်ငန်းကဏ္ဍတွင်ရှိသော အမျိုးသမီးများအသင်းအဖွဲ့များ၏ အသံ၊ တောင်းဆိုမှု များနှင့် အခွင့်အလမ်းများကို ရရှိစေနိုင်သည့် လက်ရှိတရားဝင်နှင့်အလွတ်သဘော မူဘောင်များအားအပြောင်းအလဲအတွက်ဆုံးဖြတ်ရန်အတွက် အရင်းအမြစ်များစီမံ ခန့်ခွဲမှုများ၏ အသေးစားပြောင်းလဲမှုများစောင့်ကြည့်ခြင်း
- ငါးလုပ်ငန်းကဏ္ဍ၏ ကျား၊ မရေးရာပါဝင်မှုကို အထောက်အကူပြုမှုလုပ်ငန်းများအား သေချာစေရန်ဆောင်ရွက်ခြင်း - စသည်တို့ဖြစ်ပါသည်။

3.2.4 သစ်တောကဏ္ဍ

သစ်တောကဏ္ဍသည် သစ်ထုတ်လုပ်ရေးနှင့် အခြားထုတ်ကုန် များထုတ်လုပ်ပြီး အာဆီယံ ဒေသခွဲနိုင်ငံများ၏ လူဦးရေများအတွက် နေထိုင်မှုများအတွက် ထောက်ပံ့ပေးပြီး ပရိဘောဂ များ ထုတ်လုပ်ခြင်းနှင့်အခြားသော သစ်ထုတ်လုပ်သည့် ထုတ်ကုန်များ၊ ကာကွယ်တောများ ထိန်းသိမ်းခြင်းနှင့် သစ်တောစိုက်ခင်းဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းများတွင် အလုပ်အကိုင်အခွင့် အလမ်း များပေးခြင်း စသည်တို့တွင် အရေးပါသော အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်နေပါသည်။ သစ်တောများ သည် ဒေသခံပြည်သူများ၊ ဒေသခံတိုင်းရင်းသားများနှင့် ကျေးလက်နေပြည်သူ သန်းပေါင်း များစွာအတွက် အစားအစာ၊ စွမ်းအင်နှင့် နေထိုင်ရန်အမိုးအကာများ ထောက်ပံ့ပေးသော ကြောင့် ဒေသတွင်း၌ အရေးပါသည်။ အာဆီယံသစ်တောရေးရာ အဆင့်မြင့်အရာရှိများ (ASOF)သည် အာဆီယံဒေသတွင်း သစ်တောရေးရာလုပ်ငန်းများ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု အတွက် တာဝန်ရှိသောအဖွဲ့ဖြစ်ပါသည်။ အာဆီယံသစ်တောရေးရာအဆင့်မြင့်အရာရှိများ (ASOF)သည် “သစ်တောသယံဇာတများကို လက်ရှိနှင့် အနာဂါတ်မျိုးဆက်များအတွက် လူမှု စီးပွားရေးနှင့်ယဉ်ကျေးမှုအရ လိုအပ်ချက်များကို ဖြည့်ဆည်းနိုင်ရေး အခင်းအကျင်းအဆင့်ကို ရှေ့ရှည်တည်တံ့စွာစီမံခန့်ခွဲ ကွပ်ကဲရန်” ဟူသော ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု၏ မျှော်မှန်းချက်ကို ချမှတ်ခဲ့ပါသည်။ အာဆီယံသစ်တောကဏ္ဍအတွက် ပန်းတိုင်သည် “သစ်တောကုန်စည်များ နှင့် ဝန်ဆောင်မှုများအား မျှတသောနည်းလမ်းဖြင့် စဉ်ဆက်ပြတ်ထုတ်လုပ်မှုအတွက် ရေရှည် တည်တံ့သောသစ်တော စီမံခန့်ခွဲမှု၊ သစ်တောကာကွယ်ထိန်းသိမ်းခြင်းနှင့် ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲများ ထိန်းသိမ်းခြင်းတို့အပြင် ၎င်းတို့၏အသုံးပြုမှုကိုပိုမိုကောင်းမွန်စေခြင်း၊ လူမှု နှင့်ဂေဟစနစ် ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲရေးတို့နှင့်သဟဇာတဖြစ်စေခြင်း” တို့ဖြစ်ပါသည်။ အရှေ့တောင်အာရှ ဒေသတွင် လူဦးရေ သန်း၃၀၀ ကျော်သည် ကျေးလက်ဒေသများတွင် နေထိုင်ကြ ပြီး လူဦးရေ သန်း ၇၀ ခန့်သည် ၎င်းတို့၏သက်မွေးဝမ်းကျောင်း၊ အာဟာရ နှင့် စားနပ်ရိက္ခာ ဖူလုံရေးတွက် သစ်သောများကို မှီခိုအားထားနေရပါသည်။ အမျိုးသားများနှင့် အမျိုးသမီးများသည် သစ်သားမဟုတ်သောသစ်တောထွက်ပစ္စည်းများအပေါ်တွင် မှီခို၍ အသုံးပြုပုံ ကွဲပြားကြပြီး အမျိုးသမီးများသည် ၎င်းထုတ်ကုန်များကို အချိုးမညီစွာ မှီခိုနေရပါသည်။ အမျိုးသမီးများ သည် သီးနှံသစ်တောကဏ္ဍ၊ ရေဝေရေလဲဒေသစီမံခန့်ခွဲမှု၊ သစ်တော သစ်ပင်များ တိုးတက် ရေးနှင့် သစ်တောများကာကွယ်ခြင်းတို့တွင် တရားဝင်နည်းလမ်းများ နှင့် အလွတ်သဘော နည်းလမ်း နှစ်ခုလုံးမှတစ်ဆင့် သစ်တောကဏ္ဍအား နည်းလမ်းပေါင်းစုံဖြင့် ပံ့ပိုးပေးနေကြ ပါသည်။ အမျိုးသမီးလုပ်သားအားများ၏ အင်အားသည် ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်းရှိ သစ်တောလုပ်ငန်း များ အထူးသဖြင့်သစ်တောပျိုးခင်းလုပ်ငန်းတွင်သာမက သစ်ခုတ်ခြင်းနှင့် သစ်ထုတ်လုပ်ခြင်း လုပ်ငန်းများစသည်တို့တွင် သိသာထင်ရှားသော အချိုးအစားဖြင့်ပါဝင်နေ ပါသည်။ အမျိုးသမီး များသည် သစ်တောကဏ္ဍအတွက်သိသာစွာ အထောက်အကူပြု သော်လည်း ၎င်းတို့၏အခန်း ကဏ္ဍကို အသိအမှတ်မပြုခြင်းသို့မဟုတ် မှတ်တမ်းတင်ထားခြင်း မရှိဘဲ ၎င်းတို့၏လုပ်ခ လစာ နှင့် လုပ်ငန်းခွင်အခြေအနေများသည် အများအားဖြင့် အမျိုးသား များထက်နိမ့်ကျကြသည်။ ထို့အပြင် အမျိုးသမီးများသည် သစ်တောရေးရာမူဝါဒများ ရေးဆွဲခြင်း၊ စီမံချက်များချမှတ်ခြင်း နှင့် အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းလုပ်ငန်းများတွင် အမျိုးသားများနှင့် တန်းတူပါဝင်နိုင်ရန် ခက်ခဲပါသည်။ သစ်တောပြုန်းတီးမှုကြောင့် ကျား၊ မရေးရာ အပေါ်တွင် ကွဲပြားသော အကျိုးသက်ရောက်မှုများ ရှိပါသည်။

အမျိုးသားများအတွက်ဆိုလျှင် သစ်တော ပြုန်းတီးမှုသည် ဝင်ငွေဆုံးရှုံးမှုများကို ဖြစ်စေနိုင်ပြီး အမျိုးသမီးများအတွက် ၎င်းတို့၏ လုပ်အားအထူးသဖြင့် ထင်းများကောက်ယူစုဆောင်းရာတွင်ပိုမို ခက်ခဲပြီးဝန်ထုပ်ဝန်ပိုး ဖြစ်စေပါသည်။

စီးပွားရေး၊ လူမှုရေး၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ နိုင်ငံရေးနှင့် ဥပဒေရေးရာ သတ်မှတ်ချက်များသည် သစ်တောနှင့်သယံဇာတများကို ထိန်းချုပ်ရန် အမျိုးသမီးများနှင့် အမျိုးသားများ၏ အခွင့် အရေး များကို ကွဲပြားစွာထိခိုက်စေနိုင်ပါသည်။ အမျိုးသမီးများသည် သစ်တောများပိုင်ဆိုင်ခွင့် ရှိသည့်တိုင်အောင် ၎င်းတို့တွင် သစ်တောမှရရှိနိုင်သည့် ဝင်ငွေအတွက် အခွင့်အလမ်းများရရှိ နိုင်မည်မဟုတ်ပါ။ အများအားဖြင့် အမျိုးသမီးများသည် သစ်မဟုတ်သောသစ်တောထွက် ပစ္စည်းများကို အသုံးပြုနိုင်ရန် အခွင့်အရေးရရှိသော်လည်း သစ်နှင့်ပတ်သက်သည့် အရင်း အမြစ်များကို အသုံးပြုခွင့်မရှိနိုင်ဘဲ ၎င်းတို့သည် အမျိုးသားများအတွက် လုပ်ပိုင်ခွင့် ပိုင်နက် ဖြစ်ပြီး အဆိုပါ အရင်းအမြစ်များသည် သစ်တောအများစုတွင် စီးပွား ဖြစ်ရရှိနိုင်သည့် တန်ဖိုး အမြင့်ဆုံးအရင်းအမြစ်များဖြစ်ပါသည်။ အဆိုပါကျား၊ မခွဲခြားမှုသည် သစ်တောရေးရာ စီမံခန့်ခွဲမှုနှင့် လူမှုအသင်းအဖွဲ့၏ကျား၊ မ အခြေပြု စွမ်းအားတည်ဆောက်မှုများအတွက် ကြီးမားသောသက်ရောက်မှုများရှိသည်။ ကမ္ဘာ့ဘဏ်မှပြုလုပ်သော လေ့လာချက်အရ သစ်တောရေးရာစီမံခန့်ခွဲမှုတွင် အမျိုးသမီးများအားပြောရေးဆိုရေးပို၍ ပေးခွင့်ပေးခြင်း သည်ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်မှုနှင့်ပတ်သက်သော ရလဒ်များတွင် သိသာစွာ တိုးတက်စေခဲ့ ကြောင်းတွေ့ရှိခဲ့ပါသည် (ကမ္ဘာ့ဘဏ် ၂၀၁၂)။

အခြားအရေးကြီးသော ပါဝင်ပတ်သက်သူများမှာ သစ်တောများအပေါ်အတွင် ရှင်သန်နေထိုင် ပြီး သစ်တောကိုမှီခိုအားကိုးနေကြသည့် ဌာနေတိုင်းရင်းသားများဖြစ်ပါသည်။ ကမ္ဘာ့ဘဏ်က ခန့်မှန်းခြေအားဖြင့် သစ်တောကိုမှီခိုသောဌာနေတိုင်းရင်းသား သန်းပေါင်း ၆၀ ခန့်ရှိသည် ဟု သုတေသီများက လျှော့တွက်ခဲ့ကြသည် (Tauli-Corpuz, 2011)။ ဌာနေတိုင်းရင်းသားများ အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂကြေညာစာတမ်း (UNDRIP)သည် ဌာနေတိုင်းရင်းသား များအတွက် မြေ၊ ပိုင်နက်များနှင့် အရင်းအမြစ်များ၏ အရေးကြီးပုံကို အပြည့်အဝအသိ အမှတ်ပြုပေးပါသည်။ ဒေသခံတိုင်းရင်းသားများအား ဦးစားပေးမှုနှင့် လွတ်လပ်စွာ အသိပေးခွင့် သဘောတူညီချက် (FPIC)ကို အသိအမှတ်ပြုအားဖြင့် ဒေသခံတိုင်းရင်းသားများ ၏မြေ၊ ပိုင်နက်များ၊ အရင်းအမြစ်များနှင့် ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ခွင့်ကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရန် လိုအပ်ချက်အဖြစ် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ အခွင့်အရေးကိုပိုင်ခွင့်ကို ပိုမိုလေးနက်စေ ပါသည်။ ဒေသခံတိုင်းရင်းသားအမျိုးသမီးများသည် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုဆိုင်ရာ အကျိုး သက်ရောက်မှုများ၊ ရိုးရာဓလေ့ထုံးတမ်း အသိပညာများ၊ တန်ဖိုးများနှင့်အလေ့အကျင့်များ၊ ပစ္စုပ္ပန်နှင့် အနာဂတ်မျိုးဆက်များအတွက်နှင့် ဒေသအတွက် ကြံ့ခိုင်မှုကိုမြှင့်တင်ရန် ကျန်ရှိ သောအရာများအား စုပေါင်းတည်ဆောက်ရန်လိုအပ်သည်။

၂၀၁၆-၂၀၂၅ အာဆီယံသစ်တောရေးရာပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုအတွက် မဟာဗျူဟာစီမံချက် ကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်သည့်အခါ အောက်ဖော်ပြပါ ကျား၊ မရေးရာများကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည် -

- ၁။ လုပ်ပိုင်ခွင့်၊ ရပိုင်ခွင့်ရရှိရေး၊ စွမ်းဆောင်ရည်မြှင့်တင်ပေးခြင်း အခွင့်အလမ်းများကို ကိုယ်စားပြုသော ကျား၊ မရေးရာတုံ့ပြန်မှုရှိသော သစ်တောရေးရာမူဝါဒများ ဖော်ဆောင်ရန် အတွက် အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအားတွန်းအားပေးဆောင်ရွက်ခြင်း၊
- ၂။ တည်ဆဲဖြစ်သောမူဝါဒများ၊ အလေ့အကျင့်များနှင့်သက်ဆိုင်သော ကျား၊ မရေးရာ ပြဿနာများနှင့် ကွာဟချက်များကို ဆွေးနွေးရန် အမျိုးသားအဆင့်နှင့် ဒေသဆိုင်ရာ အဆင့် ဆွေးနွေးတိုင်ပင်မှုများနှင့် တွေ့ဆုံဆွေးနွေးပွဲများပြုလုပ်ရေး စတင်ဆောင် ရွက်ခြင်း
- ၃။ ကျား၊ မတုံ့ပြန်မှုရှိသော သစ်တောရေးရာမူဝါဒများဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးနှင့် အကောင် အထည်ဖော်ရေးအတွက် အားလုံးပါဝင်နိုင်သော နည်းလမ်းများတွင် အရပ်ဘက်အဖွဲ့ အစည်းများ၊ လူထုအခြေပြု အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများနှင့် သက်ဆိုင်ရာ အမျိုးသမီး ကွန်ယက်များ ပါဝင်စေရေး ပြုလုပ်ပေးခြင်း၊
- ၄။ သစ်တောရေးရာမူဝါဒနှင့် အစီအစဉ်များတွင် အမျိုးသမီးများ၏စိုးရိမ်ပူပန်မှုများကို နက်ရှိုင်းစွာနားလည်စေရန် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်သူများ၊ မူဝါဒဆိုင်ရာကော်မတီအဖွဲ့ ဝင်များနှင့် သစ်တောရေးရာအရာရှိများအတွက် ကျား၊ မဆိုင်ရာ အသိပညာပေး ဆွေးနွေးပွဲများနှင့် အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲများ ကျင်းပပြုလုပ်ပေးခြင်း၊
- ၅။ သစ်တောရေးရာနှင့်ပတ်သက်သော ဆွေးနွေးတိုင်ပင်မှုများနှင့် မူဝါဒများပြန်လည် သုံးသပ်ခြင်း ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုလုပ်ငန်းစဉ်များတွင် သိသာထင်ရှားသည့်အဆင့်တစ်ခု ဆောင်ရွက်နိုင်စေရန် အဖွဲ့အစည်းများအတွင်း ကျား၊ မရေးရာနှင့် ပတ်သက်သည့် အချက်အခြာကျသည့်လုပ်ငန်းများတွင် ဆောင်ရွက်နေရသော အဖွဲ့အစည်းများ၏ စွမ်းဆောင်ရည် မြှင့်တင်ခြင်းဆောင်ရွက်ခြင်း၊
- ၆။ ကျား၊ မဆိုင်ရာစွမ်းရည်မညီမျှခြင်းနှင့် သစ်တောရေးရာအဖွဲ့အစည်းများအတွင်း ကျား၊ မ ရေးရာ ပိုမိုမျှတစေရေး ဖန်တီးမှုလွယ်ကူစေရေးအတွက် လက်ရှိစီမံခန့်ခွဲမှု ပုံစံများ တွင်ပါဝင်သော သက်ဆိုင်ရာပါဝင်ပတ်သက်သူများနှင့် ဆွေးနွေးတိုင်ပင်ရေး တွန်းအား ပေးဆောင်ရွက်ခြင်း၊ အဆိုပါလုပ်ငန်းစဉ်များသည် အမျိုးသမီးများ၏ ခေါင်းဆောင်မှု အပိုင်းတွင် ကိုယ်စားပြုခြင်းနှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်များချမှတ်ရာတွင် အမျိုးသမီးများ ပါဝင် နိုင်မှုများအား မြှင့်တင်နိုင်ရန်အတွက် အရေးကြီးပါသည်။
- ၇။ အမျိုးသားနှင့်အမျိုးသမီးအတွက်အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်း လမ်းကြောင်းများ အထူး သဖြင့်သစ်တောနှင့်ပတ်သက်သောပညာအရည်အချင်းရှိသည့် အမျိုးသမီးရာခိုင်နှုန်း နှင့်အတူ သစ်တောရေးရာကဏ္ဍတွင် အမျိုးသမီးများ အလုပ်အကိုင်ရရှိစေခြင်းနှင့် ထိန်းသိမ်းထားနိုင်မှုနှုန်း စသည်တို့ကိုလေ့လာတွက်ချက်ခြင်း၊

- ၈။ သက်ဆိုင်ရာနေရာများတွင် အမျိုးသမီးများနှင့် အမျိုးသားများအကြားမျှတသော အကျိုးခံစားခွင့်များရရှိစေရေး သေချာစေရန်ဆောင်ရွက်ခြင်း (ဥပမာ - ပတ်ဝန်းကျင် ဆိုင်ရာဝန်ဆောင်မှုများအတွက်ပေးချေမှုများ)၊
- ၉။ သစ်တောမြေ ပြန်လည်ထူထောင်ရေး/မူလအတိုင်းပြန်လည်မွမ်းမံပြင်ဆင်ခြင်း အစီအစဉ်များတွင်ပါဝင်စေရန်အတွက် အမျိုးသမီးများ၏ စွမ်းဆောင်ရည်မြှင့်တင်ပြီး ပါဝင် နိုင်စေရန် အမျိုးသမီးများ၏စွမ်းအားကိုမြှင့်တင်ခြင်း၊
- ၁၀။ တိုးတက်လာသော သစ်တောအုပ်ချုပ်မှုမူဘောင်များတွင် ကျား၊ မရေးရာအမြင်များမှ တဆင့်သစ်တောရေးရာမူဝါဒများကို စောင့်ကြည့်ခြင်း - စသည်တို့ဖြစ်ပါသည်။

3.2.5 ရာသီဥတုပြောင်းလဲခြင်း

အရှေ့တောင်အာရှဒေသ၏ လူဦးရေ ရာခိုင်နှုန်းအများစုသည် ကမ်းရိုးတမ်းတလျှောက်တွင် နေထိုင်ပြီးစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများကို လုပ်ကိုင်ကြသောကြောင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲခြင်းတွင် အလွန်ထိခိုက်လွယ်ပါသည်။ အာဆီယံဒေသသည် အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းအတွက် စိုက်ပျိုး ရေးနှင့် သစ်တောရေးရာကဏ္ဍများကို အလွန်မှီခိုအားထားနေရပြီး ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှု အဆင့် အတန်းသည်အလွန်မြင့်မားနေဆဲဖြစ်ပါသည်။ ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများမှ အမျိုးသမီးများသည် ၎င်း တို့၏အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းလုပ်ငန်းများအတွက် သဘာဝသယံဇာတများကို အလွန်အမင်း မှီခိုနေရသောကြောင့် အထူးသဖြင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍ ခုခံနိုင်စွမ်းမရှိကြ ပါ။ အမျိုးသမီးများသည် ကျေးလက်ဒေသများ၌ သွားလာရေးအတွက်ကန့်သတ်မှုများနှင့် အရင်းအမြစ်များရရှိနိုင်စွမ်း၊ ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်သည့်လုပ်ငန်းများတွင် မညီမျှမှုများတွေ့ကြုံ နေရပါသည်။ ထို့ကြောင့်အမျိုးသမီးများအတွက် အဆိုပါ အကျပ်အတည်းပြဿနာများကို တုံ့ပြန်ဖြေရှင်းနိုင်သော ကျား၊ မရေးရာ များထည့်သွင်းပါဝင်သည့် မဟာဗျူဟာများအား ဖော်ထုတ်ရန် အရေးကြီးပါသည်။ အမျိုးသမီးများနှင့် အမျိုးသားများသည် ရာသီဥတုပြောင်းလဲ မှု၏ သက်ရောက်မှုများကို ရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းရန် အရင်းအမြစ်များ (မြေယာ၊ ချေးငွေ၊ စိုက်ပျိုးရေး နည်းပညာများစသည်) ရရှိမှုကွဲပြားခြားနားရာတွင် အမျိုးသမီးများသည် အမျိုးသားများထက် အရင်းအမြစ်ရရှိမှု နည်းပါးခြင်းကြောင့် ၎င်းတို့၏အားနည်းချက်ပိုမိုဖြစ်စေပြီး ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှုနှင့် လိုက်လျောညီထွေဖြစ်အောင် စွမ်းဆောင်ရသည့် စွမ်းဆောင်ရည်ကို လျော့ နည်းစေပါသည်။ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုနှင့် လိုက်လျောညီထွေ မှုလျော့ပါးစေသော အစီအမံ များ (ဥပမာ လူမှုကာကွယ်မှုယန္တရားများ၊ ရာသီဥတုအခြေပြု အာမခံအစီအမံများ၊ သစ်တောနှင့် သက်ဆိုင်သည့် ရာသီအလိုက်ရာသီဥတုခန့်မှန်းချက်များ သို့မဟုတ် မြေဆီလွှာ ကာဗွန် သိုလှောင်မှုနှင့် ပတ်သက်သော အစီအမံများ) သည် အများအား ဖြင့် ကျား၊ မရေးရာ ပြဿနာများ၊ အထူးသဖြင့် အဆိုပါအစီအမံများတွင် အမျိုးသမီး များပါဝင်ရန် ကန့်သတ်ချက် များအား ဖြေရှင်းနိုင်ခြင်းမရှိပါ။ အမျိုးသမီးများသည် သဘာဝ အန္တရာယ်များကိုတုံ့ပြန်ရာတွင် ပိုမိုအန္တရာယ်များခြင်းနှင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲခြင်း၏ သက်ရောက်မှုများကြောင့်ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုး ဖြစ်ခြင်းစသည်တို့နှင့် ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့နေရပါသည်။ အမျိုးသမီးများသည်

ဒေသန္တရဗဟုသုတ နှင့်ဘုံဖြစ်သောသဘာဝအရင်းအမြစ်များကို စီမံခန့်ခွဲ သူများဖြစ်ကြသော်လည်း ရာသီဥတု ဆိုင်ရာဆုံးဖြတ်ချက်များ ချမှတ်သောအခါ ၎င်းတို့၏ အခန်းကဏ္ဍအား ပါဝင်ထည့်သွင်းခြင်း မခံရပါ။

အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ၏ ဂျာမနီနိုင်ငံဘွန်းမြို့၌ ၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာ ၆ ရက်မှ ၁၇ ရက်အထိ ကျင်းပသော ပါတီများနှစ်ပတ်လည်ညီလာခံ COP23 ၌ ကျား၊ မတန်းတူညီမျှမှုနှင့် ရာသီဥတု ပြောင်းလဲခြင်းဆိုင်ရာ ဆွေးနွေးချက်များနှင့် လုပ်ဆောင်ချက်များတွင် အမျိုးသမီးများ၏ စွမ်းဆောင်ရည်မြှင့်တင်မှုအတွက် လမ်းပြမြေပုံသစ်ကို ချမှတ်ခဲ့ပါသည်။ ရာသီဥတုပြောင်းလဲ မှုဖြစ်စဉ်တွင် အမျိုးသမီးများ၏ အခန်းကဏ္ဍအားကောင်းလာစေရန် “ကျား၊ မရေးရာနှင့် ပတ်သက်သည့်စီမံချက်”ရေးဆွဲခြင်းကို COP22 တွင်ပါဝင်သော အဖွဲ့များမှ သဘောတူညီခဲ့ကြ ပါသည်။ “ကျား၊ မရေးရာနှင့်ပတ်သက်သည့်စီမံချက်” သည် အမျိုးသမီးများ ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှုဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်များအပေါ်တွင် လွှမ်းမိုးနိုင်စွမ်းသေချာစေရန်နှင့် ရာသီ ဥတုပြောင်းလဲခြင်းဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂမူဘောင်သဘောတူညီချက် (UNFCCC) ၏ ကဏ္ဍ အားလုံးတွင် အမျိုးသမီးများနှင့်အမျိုးသားများတန်းတူကိုယ်စားပြုနိုင်ရန်တို့ကို ထိရောက်စွာ မြှင့်တင်ရန်နည်းလမ်းတစ်ခုအနေနှင့် ကိုယ်စားပြုပါသည်။ “ကျား၊ မရေးရာနှင့်ပတ်သက်သည့် စီမံချက်”သည် ဦးစားပေး ကဏ္ဍကြီးငါးခုအားချမှတ်ခဲ့ပြီး အောက်ဖော်ပြပါ လုပ်ငန်းများသည် ရည်ရွယ် ချက်အောင်မြင်အောင် ကူညီထောက်ပံ့ပေးပါသည် -

- အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲများနှင့် သတင်းအချက်အလက်များဖလှယ်ခြင်းတို့မှတစ်ဆင့် အမျိုး သမီးများနှင့် အမျိုးသားများ၏ အသိပညာဗဟုသုတနှင့် စွမ်းဆောင်ရည်များကို မြှင့်တင်ပေးခြင်း၊
- နိုင်ငံတော် အဆင့်ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့များတွင် အမျိုးသမီးများအား တန်းတူပါဝင် စေ ရေးနှင့် အဓိပ္ပာယ်ပြည့်ဝသော ပါဝင်မှုကိုတိုးတက်လာအောင်လုပ်ဆောင်ခြင်း၊
- ညီလာခံတွင်ပါဝင်သောအဖွဲ့အစည်းများအားလုံး၏ လုပ်ငန်းကဏ္ဍများမှ အမျိုးသမီး များ၏ အားနည်းချက်များ ဖြေရှင်းခြင်း၊ စိုက်ပျိုးရေးနှင့်စားနပ်ရိက္ခာ ထုတ်လုပ်မှုတွင် အမျိုးသမီးများ၏ အခန်းကဏ္ဍအားလည်းလည်းနှင့် စွမ်းအင်ကဏ္ဍတွင် အမျိုးသမီး များစွန့်ဦးတီထွင်သူများကို ပံ့ပိုးပေးခြင်းဖြင့် ကျား၊ မရေးရာပေါင်းစည်းမှု များကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်းအား မြှင့်တင်ခြင်း၊
- ကျား၊ မရေးရာဦးစားပေးအစီအစဉ်များအား ပေါင်းစပ်ဆောင်ရွက်ခြင်းမှ အမျိုးသမီး များနှင့် မိန်းကလေးငယ်များ၏လိုအပ်ချက်ကို ထင်ဟပ်စေသော ရာသီဥတုနှင့် ဆက်စပ်သောငွေကြေးအရင်းအမြစ်များကို မြှင့်တင်ခြင်း၊
- ကျား၊ မရေးရာနှင့် ပတ်သက်သော ဆုံးဖြတ်ချက်များအား အကောင်အထည်ဖော်မှုကို ခြေရာခံမှုများတိုးတက်စေခြင်း - တို့ဖြစ်ပါသည်။

အာဆီယံ လူမှုယဉ်ကျေးမှုအသိုင်းအဝိုင်း (ASCC) အသေးစိတ်အစီအစဉ်၏ သက်ဆိုင်ရာ လုပ်ဆောင်ချက် လမ်းစဉ်များကို အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် ကြီးကြပ်ရန်အတွက် ရာသီ ဥတုပြောင်းလဲခြင်း ဆိုင်ရာ အာဆီယံလုပ်ငန်းအဖွဲ့ (AWGCC) ကိုဖွဲ့စည်းခဲ့ပါသည်။ အာဆီယံ လူမှုယဉ်ကျေးမှုအသိုင်းအဝိုင်း (ASCC) အသေးစိတ်အစီအစဉ် ၂၀၂၅ ခုနှစ်၏ ရည်ရွယ်ချက် များမှတစ်ခုမှာ လူမှုရေးနှင့်စီးပွားရေးထိခိုက်လွယ်မှုများ၊ သဘာဝဘေးအန္တရာယ်များ၊ ရာသီ ဥတု ပြောင်းလဲမှုများအပြင် ကြုံတွေ့နေရသည့် ခြိမ်းခြောက်မှုများနှင့်

စိန်ခေါ်မှုများကိုပါ လိုက်လျောညီထွေဖြစ်အောင် စွမ်းရည်တိုးတက်လာမှုများနှင့်အတူ ကြံ့ခိုင်သောအသိုင်းအဝိုင်း တစ်ခု ဖြစ်ပေါ်လာစေရန်ဖြစ်ပါသည်။

အာဆီယံ လူမှုယဉ်ကျေးမှုအသိုင်းအဝိုင်း (ASCC) အသေးစိတ်အစီအစဉ် ၂၀၂၅ ခုနှစ်ကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရာတွင် အောက်ဖော်ပြပါကျား၊ မရေးရာကိစ္စရပ်များကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားသင့်ပါသည်။

- ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုကို အမျိုးသမီးများနှင့် အမျိုးသားများ၏ အခန်းကဏ္ဍအား အကျိုးသက်ရောက်ခံရမှုများနှင့် ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန်မဟာဗျူဟာတို့အား အထောက်အထားအခြေပြုအသေးစိတ် ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာတွက်ချက်လေ့လာမှုများပြုလုပ်ခြင်း၊
- အမျိုးသမီး၊ အမျိုးသားများ၏ လိုအပ်ချက်များနှင့် ဦးစားပေးလုပ်ငန်းများကို ထိရောက်စွာဖြည့်ဆည်းနိုင်ရန်၊ ကျား၊ မတန်းတူညီမျှသောရလဒ်များ ရရှိစေရေးတွင် အမျိုးသမီးများအဓိပ္ပါယ်ရှိသော ပါဝင်မှုများတွင် ပြည့်ဝစွာပါဝင်နိုင်ရန် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှု ဆိုင်ရာ အစီအစဉ်များတွင် ကျား၊ မရေးရာသဘောထားအမြင်များကို ပေါင်းစပ် ဆောင်ရွက်ခြင်း၊
- ကျား၊ မရေးရာ အခြေပြုအားနည်းချက်၊ ကျား၊ မရေးရာ မညီမျှမှုနှင့် ဆင်းရဲနွမ်းပါး မှုအရင်းအမြစ်များကို ဖြေရှင်းရန်လျော့ပါးသက်သာစေရေးနှင့် လိုက်လျောညီထွေ ဖြစ်အောင်ကြိုးပမ်းခြင်း၊
- နိုင်ငံအဆင့်နှင့် နိုင်ငံတကာ ရာသီဥတုနှင့်သက်ဆိုင်သော အခွင့်လမ်းငွေကြေး ဆိုင်ရာ ယန္တရားများနှင့် မဟာဗျူဟာများတွင် ကျား၊ မရေးရာအမြင်များထည့်သွင်း ဆောင်ရွက် ရန် - တို့ဖြစ်ပါသည်။

3.2.6 စားနပ်ရိက္ခာဖူလုံရေးနှင့်အာဟာရကဏ္ဍ

အာဆီယံသည် ဒေသတွင်းစားနပ်ရိက္ခာ ဖူလုံရေးသေချာစေရန်၊ စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှုစွမ်းအား တိုးတက်စေရန်နှင့် သဘာဝအရင်းအမြစ်များ ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲရေးကို ထိန်းသိမ်းရန် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်မှုများလုပ်ဆောင်လျှက်ရှိပါသည်။

ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာဈေးကွက်၏ လျှင်မြန်သောပြောင်းလဲမှုများနှင့် စိုက်ပျိုးရေးနှင့်သစ်တော ကဏ္ဍများတွင် ၎င်းတို့၏သက်ရောက်မှုများနှင့်အတူ ကဏ္ဍများအတွင်းဖွဲ့စည်းမှုများပြောင်းလဲ မှုများနှင့်အတူ စက်မှုဖွံ့ဖြိုးမှု၏ရလဒ်ဖြစ်သော Hanoi Plan of Action (HPA) နှင့် ၎င်းကို ဆက်ခံ သည့်ဗီယက်ကျင်းစားနပ်ရိက္ခာ၊ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် သစ်တောရေးရာအစီအစဉ်သည် “စားနပ်ရိက္ခာဖူလုံမှုတိုးမြှင့်စေရန်နှင့် အာဆီယံဒေသတွင်းစိုက်ပျိုးရေးနှင့်သစ်တောထွက်ကုန် များအား ပိုမိုတိုးမြှင့်ထုတ်လုပ်နိုင်ရန် သင့်လျော်သော ဖွံ့ဖြိုးမှုနည်းပညာများဖြင့် ထုတ်လုပ် ခြင်းအား စားနပ်ရိက္ခာ၊ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် သစ်တောရေးရာ ကဏ္ဍများတွင် ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍ ပိုမိုပါ ဝင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံခြင်းအားဖြင့် အာဆီယံဒေသတွင်းနှင့် ဒေသပြင်ပ ကုန်သွယ်ရေးလုပ်ငန်း များကို မြှင့်တင်ခြင်းဖြင့် ကမ္ဘာဈေးကွက်ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းတိုးတက်စေရန်”ကို တောင်းဆိုထား သည်။ စားနပ်ရိက္ခာနှင့် အာဟာရဖူလုံမှုသည် ကျား၊ မရေးရာ တရားမျှတမှုနှင့်ဆိုင်သော ကိစ္စ ရပ်ဖြစ်သည်။ အဆင့်အတန်းနိမ့်ကျခြင်းနှင့်

အရင်းအမြစ်များလက်လှမ်းမမီခြင်းတို့နှင့် ကမ္ဘာ တစ်ဝှမ်းဖြစ်ပေါ်နေသော ရာသီဥတုပြောင်းလဲခြင်းဖြစ်စဉ်များကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာရသည့် စားနပ်ရိက္ခာစနစ်များအပေါ် သက်ရောက်မှုရှိသော မညီမျှသည့်စီးပွားရေးဆိုင်ရာ ဖြစ်စဉ်များ တွင် အမျိုးသမီးများနှင့် ကလေးငယ်များသည် အထိခိုက်ခံရဆုံးဖြစ်ပါသည်။ အထောက် အထားများအရ ကျား၊ မရေးရာမညီမျှမှုနှင့် စားနပ်ရိက္ခာနှင့် အာဟာရ မလုံလောက် မှုတို့သည် ခိုင်မာသောဆက်စပ်မှုရှိကြောင်းတွေ့ရပါသည်။ အမျိုးသားများနှင့် အမျိုးသမီးတို့ အကြား ကျား၊ မရေးရာ ဆက်သွယ်ချက်များသည် အစားအစာမလုံလောက်မှုနှင့် အာဟာရ ချို့တဲ့မှု တို့၏ အားနည်းချက်ကိုဆုံးဖြတ်ရာတွင် အရေးကြီးပါသည်။ အာဟာရနှင့် ပတ်သက်သော အိမ်ထောင်စုတွင်း အရင်းအမြစ်များခွဲဝေနေရာချရာ၌ ကျား၊ မရေးရာခွဲခြားဆက်ဆံခံရမှု များသည် အမျိုးသမီးများနှင့် မိန်းကလေးငယ်များအကြား အာဟာရချို့တဲ့မှုကို မြင့်တက်စေ နိုင်ပါသည်။ အကျပ်အတည်းကာလများတွင် စားနပ်ရိက္ခာမလုံလောက်မှု၏ကြီးမားသော အားနည်းချက်သည် စားနပ်ရိက္ခာဖူလုံမှုမရှိခြင်းပြဿနာများအားပေါင်းစည်းမှုဖြစ်စေပါသည်။ စားနပ်ရိက္ခာနှင့် အာဟာရဖူလုံမှုဆိုင်ရာ မူဝါဒများနှင့် အစီအစဉ်များ ပုံစံများ ရေးဆွဲရာတွင် ပထမဆုံး အရေးကြီးသည့်အခန်းကဏ္ဍအနေဖြင့် ဆင်းရဲသည့်နိုင်ငံများတွင် စားနပ်ရိက္ခာရရှိမှု သေချာစေရန် ကာလတိုအနေဖြင့် စားနပ်ရိက္ခာများ အထောက်အပံ့ပေးခြင်းနှင့် ကာလရှည် နည်းဗျူဟာသည် စက်မှုထုတ်ကုန်အခြေခံနှင့် လွတ်လပ်သောကုန်သွယ်ရေးတို့အပေါ်တွင် မှီခိုနိုင်သည့် စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှု တိုးတက်မြှင့်မားစေရေး အရှိန်မြှင့်တင်ခြင်းအပေါ်တွင် အဓိကထားဆောင်ရွက်ခြင်းစသည်ဖြင့် ရည်မှန်းချက်ထားသည်ထက်ပို၍ အလေးထား ဆောင်ရွက်သင့်ကြောင်း ဖွံ့ဖြိုးမှုလေ့လာရေးအင်စတီကျု (IDS 2014)မှ လေ့လာသုံးသပ် ထား ပါသည်။ စားနပ်ရိက္ခာဖူလုံမှုအတွက် အဓိကဒေါက်တိုင်လေးခုမှာ - အလွယ်တကူရရှိနိုင်မှု၊ ရယူနိုင်မှုအခွင့်အလမ်း၊ အသုံးချနိုင်မှုနှင့် တည်မြဲမှုတို့ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းတို့အား ကမ္ဘာ့ စားနပ် ရိက္ခာ ဖူလုံရေးထိပ်သီးဆွေးနွေးပွဲ ၂၀၀၉ မှ သတ်မှတ်ခဲ့ပြီး စားနပ်ရိက္ခာဖူလုံမှု အတွက် လက်ရှိပြဿနာများအား ရင်ဆိုင်နေရခြင်း၊ မလုံလောက်ခြင်းနှင့် မူဝါဒဆိုင်ရာတုန့်ပြန်ချက် များကို ပို၍ကျယ်ပြန့်သောနည်းလမ်းများဖြင့် သုံးသပ်ခွဲခြားစိတ်ဖြာရာတွင် စတင်ရာ အချက် များအဖြစ်အသုံးဝင်ပါသည်။

အောက်ဖော်ပြပါ ကျား၊ မရေးရာ ကိစ္စရပ်များသည် အာဆီယံစားနပ်ရိက္ခာဖူလုံရေး ပေါင်းစည်း ဆောင်ရွက်မှုလုပ်ငန်းစဉ် ၂၀၁၅-၂၀၂၀အား အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် ထည့်သွင်း စဉ်းစားသင့်သောအချက်များဖြစ်ပါသည်။

- အမျိုးသားအဆင့်နှင့် ဒေသတွင်းအဆင့်များမှ တဆင့် ကျား၊ မရေးရာ၊ စိုက်ပျိုးရေး၊ အာဟာရ၊ ကျန်းမာရေး၊ ကုန်သွယ်ရေးနှင့် အခြား သက်ဆိုင်သော နယ်ပယ်များ၏ မူဝါဒများအား ပေါင်းစပ်ရေးတွန်းအားပေးဆောင်ရွက်ရန်၊
- ကျား၊ မရေးရာ မျှတသောဒေသအလိုက် စားနပ်ရိက္ခာနှင့် အာဟာရ ဖူလုံမှုအဖြေများ ဖော်ဆောင်ရာတွင် လယ်သမားများ အထူးသဖြင့် အမျိုးသမီးလယ်သမားများ၏ ဒေသ ဆိုင်ရာဗဟုသုတများအား အသိအမှတ်ပြုလေးစားရန်၊

- စိုက်ပျိုးရေးဂေဟဗေဒစနစ်ကဲ့သို့ ရေရှည်တည်တံ့သော စိုက်ပျိုးရေးစနစ်များကို မြှင့်တင်ပေးသည့်စနစ်များနှင့် အမျိုးသမီးများ၏စွမ်းဆောင်ရည်တိုးမြှင့်စေသည့် ဂေဟ စနစ်ကိုအထောက်အကူပြုသည့်စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှုစနစ်များကို ဖော်ဆောင်ခြင်း၊
- လူထုအားလုံး၏စားနပ်ရိက္ခာအတွက်ရပိုင်ခွင့်များ၊ အထူးသဖြင့် မြေယာကဲ့သို့သော အခြားအရင်းအမြစ်များမှ အမျိုးသမီးများ၏အခွင့်အရေးများကို ဒေသအဆင့်တွင် အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရေးအား မြှင့်တင်ပေးခြင်း နှင့်
- တောင်သူလယ်သမားသမဝါယမအသင်းများနှင့် အသေးစားနှင့်အလတ်စားလုပ်ငန်း များတွင် အမျိုးသမီးများနှင့် အမျိုးသားအသင်းဝင်များ၏ စားနပ်ရိက္ခာဖြန့်ဖြူးရာတွင် မျှတမှုမရှိခြင်းတို့ကို အာရုံစိုက်လုပ်ဆောင်ပေးခြင်း - စသည်တို့ဖြစ်ပါသည်။

3.2.7 ကျား၊ မရေးရာကို စားနပ်ရိက္ခာ၊ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် သစ်တောထုတ်ကုန်များ၏ တန်ဖိုး ကွင်းဆက်များတွင် ပေါင်းစည်းထည့်သွင်းခြင်း

စိုက်ပျိုးရေးတွင် ကျား၊ မရေးရာကွာဟချက်ကို မရှိအောင်ဆောင်ရွက်ခြင်းသည် အဓိက ထုတ်လုပ်မှုများတွင် အကျိုးရလဒ်ကိုရရှိစေပါသည်။ စားနပ်ရိက္ခာနှင့်စိုက်ပျိုးရေးအဖွဲ့၏ စားနပ်ရိက္ခာနှင့်စိုက်ပျိုးရေးဆိုင်ရာ အစီရင်ခံစာ ၂၀၁၀-၂၀၁၁ အရ စိုက်ပျိုးရေးသွင်းအားစုများ ရရှိရေးတွင် ကျား၊ မရေးရာ ကွာဟချက်မရှိအောင်ဆောင်ရွက်နိုင်ပါက အမျိုးသမီးများ ထုတ်လုပ်နိုင်သည့် အထွက်နှုန်း သည် ၂၀ မှ ၃၀ ရာခိုင်နှုန်းအထိတိုးတက်လာကြောင်း ဖွံ့ဖြိုး ဆဲနိုင်ငံများရှိ စုစုပေါင်းစိုက်ပျိုးရေးထွက်ကုန်များကို ၂.၅ မှ ၄ ရာခိုင်နှုန်း အထိတိုးတက် ထုတ်လုပ်နိုင် ကြောင်းနှင့် စားနပ်ရိက္ခာမလုံလောက်သောကမ္ဘာလူဦးရေအား ၁၂ မှ ၁၇ ရာခိုင်နှုန်း အထိ လျော့ချနိုင်ကြောင်း တွေ့ရှိ ဆုံးဖြတ်ချက်ချခဲ့ပါသည်(FAO, 2011)။ ဤအခြေ အနေတွင် ကျား၊ မရေးရာထည့်သွင်းစဉ်းစားမှုများ စိုက်ပျိုးရေးအစားအစာ ကွင်းဆက်များ တွင်ထည့်သွင်း ပေါင်းစပ်စဉ်းစားခြင်းသည် လူ့အခွင့်အရေးရှုထောင့်အရ လိုအပ်သည်သာမက အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်မည့် နယ်ပယ်များတွင် ရေရှည်တည်တံ့သော တိုးတက်မှု ရရှိစေရန် လိုအပ်ချက်တစ်ခုလည်းဖြစ်ပါသည်။ ကျား၊ မတန်းတူညီမျှမှုဆိုင်ရာ အခြေခံမှုများ ဖြင့် ဖန်တီးထားသော တန်ဖိုးကွင်းဆက်အစီစဉ်များသည် ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းနှင့် ကျား၊ မ တန်းတူညီမျှမှုကို လွှမ်းခြုံနိုင်ပြီး ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှုလျော့ချရေးကို ဦးတည်စေနိုင်သည်။ တန်ဖိုး ကွင်းဆက် တစ်လျှောက် ကျား၊ မရေးရာဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် အခန်းကဏ္ဍများကို ပုံဖော် ဆောင်ရွက်ရန်အရေးကြီးပါသည်။ အဆိုပါလုပ်ငန်းစဉ်သည် လက်ရှိ တိုင်းပြည် တစ်ခု ၏ အခြေအနေနှင့် စားနပ်ရိက္ခာ၊ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် သစ်တောထွက်ပစ္စည်းများ ကဏ္ဍများနှင့် ကျား၊ မရေးရာ ဆက်သွယ်ဆောင်သွယ်ဆောင်ရွက်ရေးအခြေအနေများအား တိကျမှန်ကန် သော နားလည်မှုအပေါ်တွင် အခြေခံပါသည်။ ကျား၊ မရေးရာ ပြောင်းလဲစေနိုင်သော အင်အား များသည် တန်ဖိုးကွင်းဆက်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုစက်ဝန်းတွင် အကန့်အသတ် မရှိပါ။ တန်ဖိုး ကွင်းဆက်၏ အကျိုးဖြစ်တည်မှုသည် ကွင်းဆက်တွင်ပါဝင်သူများ၏ အပြုသဘောဆောင် သော ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုနှင့်

တန်ဖိုးကွင်းဆက်တစ်လျှောက်ပါဝင်သော ရံဖန်ရံခါတွင် မမြင်နိုင်သည့် သို့မဟုတ် သတိမထားမိသော အခန်းကဏ္ဍများမှ ပါဝင်နေသော အမျိုးသမီး ပါဝင်ပတ်သက်သူ များစွာတည်မှီနေပါသည်။

ကျား၊ မရေးရာထိရှလွယ်သော တန်ဖိုးကွင်းဆက်မူဘောင်သည် တန်ဖိုးကွင်းဆက် ထိရောက် မရှိရသည့် အခြေခံအချက်များဖြစ်သော တစ်ဦးချင်းအဆင့်ကို ဦးတည် ပြီး ကျား၊ မရေးရာ အပေါ်အခြေခံသည့် တန်ဖိုးကွင်းဆက်အပေါ်အဟန့်အတားများအပေါ်တွင် အဓိကထား ဦးတည်ပါသည်။ ကျား၊ မရေးရာထိရှလွယ်သော တန်ဖိုးကွင်းဆက်မူဘောင်၏ ရည်ရွယ်ချက် မှာ ကွင်းဆက်၏ စိတ်အပိုင်းအားလုံးတွင် အဟန့်အတားများဖြစ်စေသော ကွင်းဆက်တွင် ပါဝင်မှု၊ အကျိုးဖြစ်ထွန်းသော အခြေအနေများအား ရရှိခြင်းနှင့်ထိန်းချုပ်နိုင်ခြင်း နှင့် အကျိုး ခံစားခွင့် များရယူထိန်းချုပ်နိုင်မှုစသည်တို့အား ဖော်ထုတ်ရန်ဖြစ်ပါသည် (FAO 2016)။

ကျား၊ မရေးရာကိစ္စရပ်များကို စိုက်ပျိုးရေးဆိုင်ရာတန်ဖိုးကွင်းဆက်တွင် ပေါင်းစပ်ထည့်သွင်း စဉ်းစားသည့်အခါ အောက်ဖော်ပြပါ အချက်များကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားသင့်ပါသည် -

- စိုက်ပျိုးရေးဆိုင်ရာ တန်ဖိုးကွင်းဆက်များတွင် အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီးများ၏ အခန်း ကဏ္ဍများနှင့် တာဝန်များကို နားလည်စေရန် သုသေတနာများလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက် ခြင်း၊
- စိုက်ပျိုးရေးဆိုင်ရာ တန်ဖိုးကွင်းဆက်များတွင် အမျိုးသမီးများစွမ်းရည်မြှင့်တင်ရေး လိုအပ်ချက်များကို ဖြေရှင်းခြင်း၊
- အမျိုးသမီးများအတွက် စီးပွားရေးတိုးတက်မှုများကို ပံ့ပိုးခြင်း၊
- ကျား၊ မတန်းတူညီမျှမှုရှိသော ဈေးကွက်ဦးတည်သည့် ဖြေရှင်းနည်းများအား မြှင့်တင် ခြင်း၊
- မျှတသော အကျိုးခံစားခွင့်ခွဲဝေမှုယန္တရားကို ဖန်တီးခြင်း၊
- ပြဿနာများသုံးသပ်ခြင်းနှင့်အဖြေရှာခြင်းများတွင် အမျိုးသမီးများပါဝင်စေခြင်း၊
- သွင်းအားစုများနှင့် ဈေးကွက်သတင်းအချက်အလက်များ ရယူနိုင်ရန် အမျိုးသမီးများ အတွက် အခွင့်အလမ်းများဖန်တီးပေးခြင်း၊
- ပြုပြင်စီမံထားသည့် ထုတ်ကုန်များတိုးချဲ့ထုတ်လုပ်ရန်အတွက် ပစ္စည်းကိရိယာများ ဝယ်ယူရန် အမျိုးသမီးအဖွဲ့များအား ကူညီခြင်း၊
- အမျိုးသမီးများသွားလာရေးအခက်အခဲများနှင့် လူမှုရေးအဟန့်အတားများကျော်လွှား နိုင်ရေး ကူညီခြင်း၊
- အမျိုးသမီးပိုင်လုပ်ငန်းများကိုကုန်သွယ်ရေးအဖွဲ့အစည်းများသို့ ဝင်ရောက်ရန်အားပေး ဆောင်ရွက်ခြင်း၊
- အမျိုးသမီးများ၏ဘဝသာယာဝပြောရေးအတွက် ပိုမိုလုံခြုံသော အလုပ်ပတ်ဝန်းကျင်/ အလုပ်နေရာကို ဖော်ထုတ်ဆောင်ရွက်ခြင်း - စသည်တို့ဖြစ်ပါသည်။

4. ဒေသတွင်း နည်းဗျူဟာနှင့် လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုအစီအစဉ်

4.1 စားနပ်ရိက္ခာ၊ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် သစ်တောကဏ္ဍများတွင် ကျား၊ မရေးရာကို ဆောင်ရွက် မှု တိုင်းတွင်ထည့်သွင်းစဉ်းစားရေးမဟာဗျူဟာမူဘောင်

စားနပ်ရိက္ခာ၊ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် သစ်တောကဏ္ဍများအားလုံးတွင် ကျား၊ မရေးရာအမြင်များသည် အရေးကြီးသော အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်နေပါသည်။ စားနပ်ရိက္ခာ၊ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် သစ်တော ရေးရာမူဝါဒများ၊ အစီအစဉ်များနှင့်လုပ်ငန်းများဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရေးတွင် မြေယာ၊ ချေးငွေ၊ တိုးချဲ့ပညာပေး လုပ်ငန်းများ၊ သတင်းအချက်အလက်နှင့်နည်းပညာအပါဝင် သယံဇာတ အရင်းအမြစ်များရရှိမှု တို့တွင် ကျား၊ မညီမျှမှုများကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည်။ အမျိုးသမီး များသည် ဆင်းရဲနွမ်းပါးသူအများစုကို ကိုယ်စားပြုပြီး ၎င်းတို့၏ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း မှုအတွက် ဒေသရှိ သဘာဝသယံဇာတများကို မှီခိုအားထားနေရပြီး ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုကြောင့် အချိုးမညီဘဲ ထိခိုက်လွယ်ကြပါသည်။ ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများရှိကျေးလက်နေအမျိုးသမီးများသည် အိမ်ထောင်စုများအတွက် ရေရရှိရေးနှင့် ချက်ပြုတ်ခြင်းနှင့် အပူပေးခြင်းတို့အတွက် စွမ်းအင် ရရှိနိုင်ရန်ရေးတို့အပြင် စားနပ်ရိက္ခာဖူလုံရေးအတွက်ပါ အဓိကတာဝန်ရှိပြီး ၎င်းတို့သည် မိုးခေါင်ခြင်း၊ ပုံမှန်မဟုတ်သော မိုးရွာသွန်းခြင်းများနှင့် သစ်တောပြုန်းတီးမှုများမှ အနှုတ် ဆောင်သောအကျိုးသက်ရောက်မှုရရှိစေပါသည်။ ၎င်းတို့၏အခန်းကဏ္ဍ၊ အရင်းအမြစ်များ မညီမျှစွာရရှိမှုနှင့် သွားလာမှုကန်သတ်ချက်များကြောင့် အမျိုးသမီးများသည် အခြေအနေ အမျိုးမျိုးတို့တွင် ရေကြီးခြင်း၊ မီးလောင်ခြင်းနှင့် မြေပြိုခြင်း စသည့် သဘာဝဘေးအန္တရာယ် များနှင့်အချိုးမညီမျှစွာ ထိခိုက်ခံစားနေရပါသည်။ ရာသီဥတုပြောင်းလဲခြင်းကြောင့်ဖြစ်ပေါ်လာသော သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် လူသားခြင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ အကြပ်အတည်း များကို တုံ့ပြန်နိုင်ရန်အတွက် ကျား၊ မရေးရာအခြေခံသော မဟာဗျူဟာများ ဖော်ထုတ်ရန် အရေးကြီးပါသည်။

စနစ်ကျသောကျား၊ မ ဆန်းစစ်လေ့လာချက်၊ ကျား၊ မခွဲခြားမှုဆိုင်ရာ အချက်အလက်များ စုဆောင်းခြင်းနှင့်အသုံးပြုခြင်း၊ ကျား၊ မရေးရာအခြေခံသော အချက်အလက်များနှင့် စံနှုန်းများ သတ်မှတ်ခြင်း၊ ကျား၊ မရေးရာသဘောထားအမြင်များကို ပိုမိုအာရုံစိုက်ပြီး အထောက်အကူ ဖြစ်စေရန် လက်တွေ့ကျသောနည်းစနစ်များဖော်ထုတ်ဆောင်ရွက်ခြင်းတို့မှ တဆင့် အာဆီယံ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများသည် ရေရှည်တည်တံ့သော ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုဆိုင်ရာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက် ရေးတွင် ကျား၊ မရေးရာ မတူကွဲပြားမှုအမြင်နှင့်တန်းတူရရှိစေရေးမူတို့ကို ၎င်းတို့၏ မူဝါဒများ၊ လုပ်ဆောင်ချက်အစီအစဉ်များ နှင့်အခြားလုပ်ငန်းအစီအမံများတွင် ထည့်သွင်းရေးဆွဲရန် အားပေးဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုပဏာမလုပ်ငန်းစဉ်များတွင် အမျိုး သမီးများနှင့်ဆွေးနွေးခြင်းနှင့် အမျိုးသမီးများပါဝင်ဆွေးနွေးခြင်း စသည်တို့ကို ထည့်သွင်း စဉ်းစားပြီး အမျိုးသမီးအဖွဲ့များနှင့် ကွန်ယက်များ၏ အခန်းကဏ္ဍကို ပိုမိုအားကောင်းစေရန် ထည့်သွင်းစဉ်းစားဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။

4.2 စားနပ်ရိက္ခာ၊ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် သစ်တောရေးရာကဏ္ဍများတွင် ကျား၊ မရေးရာကို ဆောင်ရွက်မှု တိုင်းတွင်ထည့်သွင်းစဉ်းစားရေးမဟာဗျူဟာမူဘောင်

စားနပ်ရိက္ခာ၊ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် သစ်တောရေးရာကဏ္ဍများတွင် ကျား၊ မရေးရာကို ဆောင်ရွက်မှု တိုင်းတွင် ထည့်သွင်းစဉ်းစားရေးနည်းလမ်းသည် မဟာဗျူဟာရည်မှန်းချက်၏ အလုံးစုံ ရည်ရွယ်ချက်ပန်းတိုင်ကို “၂၀၂၅ ခုနှစ် တွင် စိုက်ပျိုးရေးဆိုင်ရာမူဝါဒများ၊ ဖွဲ့စည်းပုံများနှင့် အစီအစဉ်များကို အဆင်ပြေချောမွေ့စွာမြှင့်တင်နိုင်ရန် ရေရှည်တည်တံ့သော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက် မှုများတွင် ကျား၊ မတန်းတူညီမျှရေးကို မြှင့်တင်ရန်နှင့်” ဟူ၍သတ်မှတ်ခဲ့ပါသည်။

4.2.1 နည်းလမ်းများနှင့် ထောက်ခံညှိလုပ်ငန်းစဉ်များ

ရည်ရွယ်ချက်မှာဒေသတွင်းအဆင့်နှင့်အမျိုးသားအဆင့်အစားအစာ၊စိုက်ပျိုးရေးနှင့် သစ်တော ကဏ္ဍများ၏ မူဝါဒများ၊ အစီအစဉ် များ၊ လုပ်ငန်းစဉ်များနှင့် ဖွဲ့စည်းပုံများတွင် ကျား၊ မတန်းတူ ညီမျှရေးကိုမြှင့်တင်ပေးရန်နှင့်ပညာပေးလုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်ရန်ဖြစ်ပါသည်။ အောက်ဖော် ပြပါလုပ်ငန်းစဉ်များကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည် -

- ကျား၊ မရေးရာနှင့်ပတ်သက်သည့် များကိုဆောင်ရွက်နေသည့် ဒေသတွင်း၊ အမျိုးသား ရေးအဖွဲ့များ၊ အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးမိတ်ဖက်များနှင့်သက်ဆိုင်သော သတင်း အချက်အလက်များ မျှဝေခြင်းနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများကို အရှိန်အဟုန်မြှင့် ဆောင်ရွက်ခြင်း၊
- သက်ဆိုင်ရာ အာဆီယံကဏ္ဍခွဲအလိုက် လုပ်ငန်းအဖွဲ့များတွင် အဆင့်မြင့်စီမံခန့်ခွဲမှု များဖြင့် စားနပ်ရိက္ခာ၊ စိုက်ပျိုးရေးနှင့်သစ်တောရေးရာကဏ္ဍ မူဝါဒများတွင် ကျား၊ မ တန်းတူညီမျှရေးကို ထောက်ခံခြင်း၊
- စားနပ်ရိက္ခာ၊ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် သစ်တောကဏ္ဍ သက်ဆိုင်ရာဒေသတွင်းနှင့် နိုင်ငံတကာ ဖိုရမ်များတွင် အမျိုးသမီးများအား ပါဝင်ခွင့်ပေးခြင်းဖြင့် အတွေ့အကြုံများနှင့် သင်ယူ ခဲ့ရသည်များကို မျှဝေခြင်းစသည်တို့ကို မြှင့်တင်အားပေးခြင်း၊
- စားနပ်ရိက္ခာ၊ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် သစ်တော ကဏ္ဍဆိုင်ရာ မူဝါဒများ၊ လိုက်လျောညီထွေမှု နှင့် လျော့ပါးသက်သာစေရေးလုပ်ငန်းစဉ်များရေးဆွဲရန် အတိုင်ပင်ခံလုပ်ငန်းစဉ်များ တွင် ကျား၊ မရေးရာ ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များနှင့် အမျိုးသမီးအဖွဲ့အစည်းများ၏ ထိရောက်သော ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှုကို သေချာစေခြင်း၊
- ကျား၊ မ မတူကွဲပြားမှုများကို ဖြေရှင်းရန်ရည်ရွယ်၍ အမျိုးသားနှင့် အမျိုးသမီး လုပ်ကွက်ငယ် တောင်သူလယ်သမားများ ပေါင်းစည်းဆောင်ရွက်ရမည့် လုပ်ငန်းစဉ် များဖြစ်သော ထိန်းသိမ်းကာကွယ်သော စိုက်ပျိုးနည်းများနှင့် ရာသီဥတုနှင့်လိုက်လျော ညီထွေ ဖြစ်မည့် စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းများကို မြှင့်တင်ခြင်း၊

- ကျား၊ မ အခြေပြုပုံစံများနှင့် စားနပ်ရိက္ခာ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် သစ်တောကဏ္ဍများတွင် ယဉ်ကျေးမှုမမျှတခြင်း စသည်တို့ကိုဖြေရှင်းရန် စာရွက်စာတမ်းများနှင့် ပစ္စည်းများ ထုတ်ဝေမှုကို မြှင့်တင်ခြင်း၊
- စားနပ်ရိက္ခာ၊ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် သစ်တောကဏ္ဍတို့တွင် ကျား၊ မ ရေးရာကို ဆောင်ရွက်မှု တိုင်းတွင် ထည့်သွင်းဆောင်ရွက်သည့် ကဏ္ဍကိုမြှင့်တင်ခြင်း၊
- ဒေသတွင်းနှင့် အမျိုးသားအဆင့်တွင် ကျား၊ မရေးရာ နှင့်သက်ဆိုင်သည့်မူဝါဒများကို ဖော်ထုတ်ချမှတ်ခြင်း - စသည့်လုပ်ငန်းစဉ်များကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားရပါမည်။

4.2.2 စွမ်းဆောင်ရည်မြှင့်တင်ခြင်း

စိုက်ပျိုးရေးနှင့်ရာသီဥတုပြောင်းလဲခြင်းဆိုင်ရာလုပ်ငန်းများတွင် ကျား၊ မ ရေးရာများထည့် သွင်း ပေါင်းစည်းရေးအတွက် မူဝါဒချမှတ်သူများ၊ လယ်ယာလုပ်သားများနှင့် တောင်သူလယ် သမားများ၏ စွမ်းဆောင်ရည်ကို ခိုင်မာလာစေရေး တည်ဆောက်ရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။ အောက်ဖော်ပြပါလုပ်ငန်းစဉ်များကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည်။

- ပါဝင်ပတ်သက်သူများ အားလုံး၏လိုအပ်ချက်များဖော်ထုတ်ရန် အကဲဖြတ်ဆောင်ရွက် ခြင်း၊
- အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအား ရာသီဥတုနှင့်လိုက်လျောညီထွေဖြစ်စေသော စိုက်ပျိုးရေး လုပ်ငန်း များနှင့် ကျား၊ မ ရေးရာကဏ္ဍနှင့် သက်ဆိုင်သည့် သင်တန်းမှတ်စုများ ထုတ် ဝေရာတွင်ပံ့ပိုးဆောင်ရွက်ခြင်း၊
- ကျား၊ မ ရေးရာအပေါ် သက်ရောက်မှု အကဲဖြတ်ရေး ယန္တရားများအတွက် စွမ်းဆောင် ရည် ဖွံ့ဖြိုးရန် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအား ပံ့ပိုးခြင်း၊
- အမျိုးသမီး စိုက်ပျိုးရေးပညာပေးဝန်ထမ်းများအား သင်တန်းများပို့ချခြင်း၊
- ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲသော အရင်းအမြစ်များအသုံးချခြင်း အထူးသဖြင့် စိုက်ပျိုးထုတ် လုပ်မှုစနစ်များတွင် အမျိုးသမီးများ၏ အသိပညာဗဟုသုတနှင့် အတွေ့အကြုံများ ခိုင်မာစေရန် ကျား၊ မရေးရာ အခြေခံသော ကိန်းကဏန်းအခြေခံသတင်းအချက် အလက်စနစ်ကို ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်အောင်ဆောင်ရွက်ခြင်း၊
- ရာသီဥတုနှင့်လိုက်လျောညီထွေဖြစ်စေသော စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းများနှင့် ကျား၊ မ ရေးရာတို့နှင့်သက်ဆိုင်သည့် သင်တန်းပို့ချသူများ/ဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်ရမည့်သူ များအဖွဲ့များကို စွမ်းဆောင်ရည်မြှင့်တင်သည့်အစီအမံများဆောင်ရွက်ပေးခြင်း၊

4.2.3 အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာမူဘောင်

ကျား၊ မ ရေးရာ၊ စိုက်ပျိုးရေးနှင့်ရာသီဥတု ပြောင်းလဲ ခြင်းဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းများတွင် ဒေသတွင်း အဆင့်နှင့် အမျိုးသားအဆင့်အဖွဲ့အစည်းများအကြား ဆက်နွှယ်မှုအားကောင်းစေရန် ဖြစ်ပါ သည်။

အောက်ဖော်ပြပါအချက်များကိုထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည် -

- စိုက်ပျိုးရေးနှင့်ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုဆိုင်ရာ ဦးဆောင်မှုလုပ်ငန်းစဉ်များတွင် ကျား၊ မရေးရာ အမြင်များကိုပေါင်းစပ် ထည့်သွင်းစဉ်းစားသည့်လုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်ရန် ရွေးချယ်ထားသည့်

ဒေသတွင်းနှင့် အမျိုးသားအဆင့်အဖွဲ့အစည်းများ၏ စွမ်းဆောင် ရည်နှင့် အခြေအနေကို ဆန်းစစ်လေ့လာချက်များပြုလုပ်ခြင်း၊

- အမျိုးသမီး လယ်သမားများဦးဆောင်သော လယ်သမား သမဝါယမအသင်းများနှင့် အသင်းအဖွဲ့များကို ပံ့ပိုးသော အဖွဲ့အစည်းများ၏ အကောင်းဆုံး အလေ့အကျင့်များ ဖလှယ်ခြင်း အလေ့အကျင့်များကိုပံ့ပိုးပေးခြင်း၊
- အမျိုးသားအဆင့် စိုက်ပျိုးရေးနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု မူဘောင်များတွင် ကျား၊ မရေးရာကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားပြီး ကျား၊ မရေးရာနှင့်ဆိုင်သော လုပ်ငန်း ဆောင်ရွက်မှု ယန္တရားများကို တိုးမြှင့်ဆောင်ရွက်ခြင်း၊
- ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံအား အမျိုးသားအဆင့်၊ ဒေသန္တရအဆင့်နှင့် လိုက်လျောညီထွေ ဖြစ်စေသောအစီအစဉ်များ၊ စောင့်ကြည့်စစ်ဆေးအကဲဖြတ်ခြင်းယန္တရားကို တိုးတက် စေခြင်းဖြင့် အားကောင်းအောင်ဆောင်ရွက်ခြင်း - စသည်တို့ဖြစ်ပါသည်။

4.2.4 မဟာဗျူဟာမြောက်မိတ်ဖက် တည်ဆောက်ခြင်းနှင့် အားကောင်းစေခြင်း

ရည်ရွယ်ချက်မှာ အစိုးရနှင့် ပုဂ္ဂလိက ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများအပါအဝင် နိုင်ငံတကာနှင့် ဒေသတွင်းအဆင့်များတွင် မဟာဗျူဟာမြောက်မိတ်ဖက်များနှင့် သုံးပွင့်ဆိုင် ဆက်ဆံရေး ကို ခိုင်မာစွာဖန်တီးနိုင်ရန်ဖြစ်ပါသည်။

အောက်ဖော်ပြပါ လုပ်ဆောင်ချက်များကို ထည့်သွင်း စဉ်းစားနိုင်ပါသည် -

- စိုက်ပျိုးရေးနှင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုဆိုင်ရာပမာဏ ဆောင်ရွက်မှုလုပ်ငန်းစဉ်များ အား သင်ယူလေ့လာနိုင်ရန်နှင့်အတွေ့အကြုံများဖလှယ်နိုင်ရန် လေ့လာရေးအစီအစဉ် များနှင့် လေ့လာရေးခရီးများ သွားရောက်နိုင်ရေးဆောင်ရွက်ခြင်း၊
- ကျား၊ မ ရေးရာကို ဆောင်ရွက်မှုတိုင်းတွင်ထည့်သွင်းစဉ်းစားရေး လုပ်ငန်းစဉ်များ အတွက် အလားအလာရှိသော ရန်ပုံငွေအရင်းအမြစ်များကို ရှာဖွေဖော်ထုတ်ရန် စင်္ကြန် တစ်ခုရှိရေး ထောက်ပံ့ပေးခြင်း - စသည်တို့ဖြစ်ပါသည်။

4.2.5 သတင်းအချက်အလက်၊ ဆက်သွယ်ရေးနှင့် သတင်းပြန်ကြားရေး

ရည်ရွယ်ချက်မှာ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှုလုပ်ငန်းများတွင် ကျား၊ မ ရေးရာကို ဦးတည်ဆောင်ရွက်သည့် သတင်းအချက်အလက်စီမံခန့်ခွဲမှုစနစ်တစ်ခု တည်ထောင်ရန် ဖြစ်ပါ သည်။

အောက်ပါလုပ်ဆောင်ချက်များကိုထည့်သွင်းစဉ်းစားနိုင်ပါသည် -

- အထူးသဖြင့် အမျိုးသမီးများ၊ လူငယ်များနှင့် အမျိုးသားများအား ဦးတည်သောစိုက်ပျိုး ရေးနှင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲခြင်းဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်များကို ရယူအသုံးပြု ခြင်း၊
- ကျား၊ မရေးရာ၊ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲခြင်းတို့ကို ဦးတည်သော အသိ ပညာအခြေပြုသတင်းအချက်အလက်စီမံခန့်ခွဲမှုစနစ်တည်ဆောက်ခြင်း၊

- စိုက်ပျိုးရေးနှင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲခြင်းဆိုင်ရာ ကျား၊ မ ရေးရာကို အခြေခံသော သတင်းအချက်အလက်များနှင့် စာရွက်စာတမ်းများဖြန့်ဝေခြင်း - စသည်တို့ဖြစ်ပါ သည်။

4.2.6 သုတေသန၊ ဆန်းသစ်တီထွင်မှုနှင့်နည်းပညာ

ရည်ရွယ်ချက်မှာ ရာသီဥတုနှင့်လိုက်လျောညီထွေသော စိုက်ပျိုးရေးနည်းပညာများကို ပံ့ပိုး ပေးသော ကျား၊ မ တန်းတူ သုတေသနပြုဆောင်ရွက်သည့် လုပ်ငန်းစဉ်များကို မြှင့်တင်ရန် ဖြစ်ပါသည်။ အောက်ပါ လုပ်ဆောင်ချက်များကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားနိုင်ပါသည်။

- အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများတွင် ကျား၊ မ ရေးရာအခြေခံသည့် ကာကွယ်ထိန်းသိမ်းသည့် စိုက်ပျိုးရေးဆိုင်ရာအလေ့အကျင့်များနှင့် နည်းပညာများကို အခြေခံစာရင်းများကောက် ယူ ခြင်း၊
- စိုက်ပျိုးရေးနှင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုမှ ရာသီဥတုနှင့်လိုက်လျောညီထွေဖြစ်သော စိုက်ပျိုးရေးစနစ်ကိုပြောင်းလဲနိုင်ရန်လုပ်ငန်းများတွင် ပိုမိုပြည့်စုံသော ကျား၊ မရေးရာ အမြင်နှင့်ပါဝင်နိုင်မှုကိုသိရှိနားလည်စေရန် သုတေသနပြုလုပ်ငန်းများ အားကောင်း အောင်ဆောင်ရွက်ခြင်း၊
- ကျား၊ မ တန်းတူညီမျှရေးပြဿနာများကို ဖြေရှင်းနိုင်ရေးအတွက် သက်ဆိုင်ရာသင့် လျော်သောနည်းပညာများ၊ သတင်းအချက်အလက်များနှင့် ဗဟုသုတစနစ်များကို အဆင့် မြှင့်တင်ခြင်းလုပ်ငန်းများပါဝင်သည့် သုတေသနနှင့်ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းများကို ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်နိုင်ရေး အရှိန်အဟုန်မြှင့်တင်ဆောင်ရွက်ခြင်း - တို့ဖြစ်ပါသည်။

5. အကောင်အထည်ဖော်မှုလုပ်ငန်းစဉ်

အာဆီယံလယ်ယာစိုက်ပျိုးရေးနှင့် သစ်တောရေးရာဝန်ကြီးများအဆင့် (AMAF) နည်းလမ်းမှ အကြံပြုချက်များသည် စိုက်ပျိုးရေးနှင့်သစ်တောရေးရာကဏ္ဍများတွင် ကျား၊ မ တန်းတူညီမျှ ရေးရာကို မြှင့်တင်ရန် အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ၏ ကြိုးပမ်းမှုများအတွက် လမ်းညွှန်ချက်ဖြစ်ပါ သည်။ အာဆီယံ လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေးနှင့် သစ်တောဆိုင်ရာ ဝန်ကြီးများ၏ အဆင့်မြင့်အရာရှိ များ အထူးအစည်းအဝေး(SOM-AMAF)သည် အာဆီယံစိုက်ပျိုးရေးဆိုင်ရာ သုတေသနနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းအဖွဲ့ (ATWGARD)၊ အာဆီယံ မွေးမြူရေးကဏ္ဍဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းအဖွဲ့ (ASWGL)၊ သီးနှံဆိုင်ရာ အာဆီယံလုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုအဖွဲ့ (ASWGC)၊ ငါးမွေးမြူရေးနှင့် ရေလုပ်ငန်းဆိုင်ရာ အာဆီယံလုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုအဖွဲ့ (ASWGF)၊ အာဆီယံသစ်တော ရေးရာအဆင့်မြင့်အရာရှိများ(ASOF) နှင့် အခြားသက်ဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းအဖွဲ့များအား AMAF နည်းလမ်းများမှ ထောက်ခံချက်များပေး ခြင်းဖြင့်သက်ဆိုင်ရာလုပ်ငန်းစဉ်များ အကောင် အထည်ဖော်ရေးအတွက်လမ်းညွှန်နိုင်ပါသည်။ အာဆီယံစိုက်ပျိုးရေးဆိုင်ရာ သုတေသနနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းအဖွဲ့ (ATWGARD)သည် အာဆီယံအတွင်းရေးမှူးချုပ်ရုံးနှင့် အနီးကပ်ညှိနှိုင်း ဆောင်ရွက်မှုများဖြင့် AMAF ချဉ်းကပ်မှု နည်းလမ်းများအား အကောင်အထည်ဖော်ရေးတွင် အာဆီယံမိတ်ဖက်အဖွဲ့စည်းများနှင့် မတူညီသော ပါဝင်ပတ်သက်သူများမှ အထောက်အပံ့များ ရယူဆောင်ရွက်ရန်လိုအပ်မည်ဖြစ်ပါသည်။

ကျမ်းကိုးစာရင်း

- ASEAN, 2017: *Declaration on the Gender-Responsive Implementation of the ASEAN Community Vision 2025 and Sustainable Development Goals*
- ASEAN, 2016: *Projected Gender Impacted of the ASEAN Economic Community*
- ASEAN, 2015: *Vision and Strategic Plan for ASEAN Cooperation in Food, Agriculture and Forestry, 2016-2025*
- ASEAN, 2010: *Ha Noi Declaration on the Enhancement of Welfare and Development of ASEAN Women and Children*
- Black, R. E., L. H. Allen, Z. A. Bhutta, L. E. Caulfield, M. de Onis, M. Ezzati, C. Mathers, J. Rivera, 2008 for the Maternal and Child Undernutrition Study Group: *Maternal and Child Undernutrition: Global and Regional Exposures and Health Consequences. The Lancet 371(9608):243-260*
- FAO. 2016. *Developing gender-sensitive value chains – A guiding framework. Rome*
- FAO, 2013: *CEDAW- Convention on the elimination of all forms of discrimination against women. A tool for gender – sensitive agriculture and rural development policy and programme formulation*
- FAO (2013) *Understanding and integrating gender issues into livestock projects and programmes: A checklist for practitioners.*
- FAO, 2012: *How to mainstream gender in forestry*
- FAO, 2008 *The World Bank and IFAD: Gender in Agriculture, Sourcebook*
- FAO, 2008: *World Fish Center and World Bank: Small-scale capture fisheries – A global overview with emphasis on developing countries: a preliminary report of the Big Numbers Project. FAO and WorldFish Center, Rome & Penang, 62 pages*
- Porter, M. (2006) *Gender and fisheries: A global perspective. Paper presented at Global Coasts: Gender, Fisheries and Contemporary Issues, International Symposium, University of Tromso, Norway, June 2006*
- UN, 2010: *UN Joint programmes integrating gender issues in food security, agriculture and rural development*
- Tauli-Corpuz, Victoria. 2011. *Indigenous women, climate change and forests. Baguio City, Philippines: Tebtebba Foundation.*
- World Bank, *World Development Report 2012: Gender Equality and Development, Washington, DC, 2012*
- World Bank, *Food and Agriculture Organization & International Fund for Agricultural Development, 2009. Gender in agriculture source book*

နောက်ဆက်တွဲ ၁ - ကဏ္ဍအလိုက်ဆောင်ရွက်ချက်များ၏ မဟာဗျူဟာစီမံချက်တွင် ကျား၊ မ ရေးရာပါဝင်စွက်ဖက်မှုအတွက် ထောက်ခံချက်များ

အောက်ဖော်ပြပါ ကဏ္ဍအလိုက် ဆောင်ရွက်ချက်များ၏ မဟာဗျူဟာစီမံချက်များအား ချဉ်းကပ်မှုနည်းလမ်းများအတွက် အကြံပြုချက်များကို ရေးဆွဲရန် ပြန်လည် ပြန်လည် သုံးသပ် ခဲ့ပါသည်။

စားနပ်ရိက္ခာ၊ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် သစ်တောဆိုင်ရာ အာဆီယံ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုအတွက် မဟာဗျူဟာစီမံကိန်း (၂၀၁၆-၂၀၂၅)

မဟာဗျူဟာ အချက်များ (ST)	ကျိုးကြောင်း ဖော်ပြချက်	လုပ်ငန်းစဉ်များ	ကျား၊ မ ရေးရာ ပါဝင်စွက်ဖက်မှုများ
ST ၁	“ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေး” နည်းပညာ များ၊ အရင်းအမြစ် စီမံခန့်ခွဲသည့်စနစ်များ နှင့် ရိတ်သိမ်းချိန်မတိုင်မီနှင့်ရိတ်သိမ်းချိန်လွန် အလေအလွင့်များအား လျော့ချရေး စသည့် ရေရှည်တည်တံ့သည့် နည်းလမ်းများကို အသုံးပြုပြီး ထုတ်လုပ်မှု များ၏အရည်အတွက် နှင့် အရည်အသွေးကို မြှင့်တင်ရန်၊	၁.၁၃။ အမျိုးသား အဆင့် စာရင်းအင်း များ၏ သဘောတရား များ၊ နည်းလမ်းများ နှင့် တင်ပြချက်များကို စံသတ်မှတ်ချက်နှင့် အညီဖြစ်စေရန် အတွက် အာဆီယံ အဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံများ၏ နည်းပညာ စွမ်းရည် တိုးတက်စေရန် အခြားနိုင်ငံများအား လေ့လာခြင်းနှင့် တိကျသော အခြေ အနေ ဆန်းစစ် လေ့လာချက်များနှင့် အစီအစဉ်များ ရေးဆွဲခြင်း၊	စားနပ်ရိက္ခာ၊ စိုက်ပျိုးရေးနှင့်သစ်တောကဏ္ဍ များတွင် ကျား၊ မ ရေးရာ များကို ထည့်သွင်း ဆောင်ရွက် ရေးအတွက်သဟဇာတ ဖြစ်စေသော အယူ အဆများနှင့် နည်းလမ်းများအား ဖော်ထုတ်ခြင်း၊
ST ၂	ကုန်သွယ်ရေးအဆင်ပြေ ချောမွေ့စေခြင်း၊ စီးပွား ရေး	၂.၅။ အလားအလာ ကောင်း သည့်စိုက်ပျိုး	အမျိုးသမီးသမဝါယမ အသင်းများနှင့် အဖွဲ့

	ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် ဈေးကွက်ရရှိစေရန်၊	ရေးသမဝါယမအသင်းများနှင့် တောင်သူလယ်သမားအသင်းအဖွဲ့များအား စီးပွားရေးချိတ်ဆက်မှုများ ထူထောင်ပေးခြင်း၊	အစည်းများ၏ပါဝင်မှုကို သေချာစေခြင်း၊
ST ၃	စားနပ်ရိက္ခာဖူလုံရေး၊ အစားအစာဘေးအန္တရာယ်ကင်းရှင်းစေရေးနှင့် ပိုမိုကောင်းမွန်သော အာဟာရရရှိစေရေးနှင့် မျှတမှုရရှိစေရေး သေချာစေရန်၊	၃.၅။ အစားအစာအရင်းအမြစ်များအား အမယ်စုံစေခြင်း၊ အရည်သွေးမြင့်အစားအစာအမျိုးစုံ ထုတ်လုပ်ခြင်းနှင့်၊ အစားအစာ တန်ဖိုးကွင်းဆက် ဖွံ့ဖြိုးမှုများကို အားကောင်းစေခြင်းမှ စားနပ်ရိက္ခာနှင့် အာဟာရ ဖူလုံမှု တိုးတက်စေခြင်း၊	အဆိုပါလုပ်ငန်းများအကောင်အထည်ဖော်ရန်နှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်းတို့တွင် အမျိုးသမီးများပါဝင်စေခြင်း၊
ST ၄	ရာသီဥတုပြောင်းလဲခြင်း၊ သဘာဝဘေးအန္တရာယ်များနှင့် အခြားလှုပ်ခတ်မှုများအတွက် ခံနိုင်ရည်အားကို မြှင့်တင်ရန်၊	၄.၇။ ကျား၊ မရေးရာများကို ရာသီဥတုကို သဟဇာတ ဖြစ်သော စိုက်ပျိုးရေး၊ ငါးလုပ်ငန်းနှင့် သစ်တောလုပ်ငန်းများတွင် ပေါင်းစည်းခြင်းဖြင့် လူမှုရေးနှင့် စီးပွားရေးအတွက် အမျိုးသမီးများ၏ပိုမိုထိခိုက်လွယ်မှုကို သဘာဝဘေးအန္တရာယ်များနှင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲ	ကျား၊ မ ရေးရာပေါင်းစည်းမှု စွမ်းရည်တည်ဆောက်ခြင်း၊

		ခြင်း၏သက် ရောက်မှုများတွင် လျော့ချရန် အလေ့အကျင့်များ၊	
ST ၅	အသေးစားထုတ်လုပ်သူများ နှင့် အသေးစားနှင့် အလတ်စားလုပ်ငန်းရှင် များ၏ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် စံချိန်စံညွှန်းများနှင့် အညီ ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်း ကိုမြှင့်တင်နိုင်ရန် အတွက် ထုတ်လုပ်မှု၊ နည်းပညာနှင့် ကုန် ပစ္စည်း အရည်အသွေး များ တိုးတက်နိုင်ရန် ရင်ဆိုင်နေရသည့် အကန့်အသတ်များအား အာဆီယံ SME ဖွံ့ဖြိုးရေးဆိုင်ရာ မူဝါဒ အသေးစိတ်နှင့်အညီ အရင်းအမြစ်များပံ့ပိုးရန်၊	၅.၅။ ထုတ်လုပ်သူ များနှင့် အသေးစား၊ အလတ်စားလုပ်ငန်း ရှင်များအား ဈေးကွက် အင်အား ကြီးမား၍ ဘက်စုံ ပေါင်းစပ်ဆောင်ရွက် သည့်ထောက်ပံ့ရေး ကွင်းဆက်များ လုပ်ကိုင်သည့် လုပ်ငန်းရှင်ကြီးများ၏ မတရား အမြတ် ထုတ်မှုမှကာကွယ်ရန် ယှဉ်ပြိုင်မှုမူဝါဒများ အဆင့်တစ်ခု သတ်မှတ် သေချာ စေရေး အကောင် အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်ခြင်း၊	နယ်ပယ်အတွင်း အဆင့်သတ်မှတ် အကောင်အထည်ဖော်ရာ တွင် ကျား၊ မ ရေးရာ တန်းတူညီမျှ ရေးကိစ္စရပ်များကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်း၊
ST ၆	နိုင်ငံတကာနှင့်ဒေသ တွင်းဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များတွင် အာဆီယံ၏ ပူးပေါင်းချဉ်းကပ်မှုများအား ကောင်းလာစေရန်၊	၆.၂။ ဒေသတွင်းနှင့် ကမ္ဘာ့ဖိုရမ်များတွင် စားနပ်ရိက္ခာ၊ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် သစ်တောကဏ္ဍများ အားထိခိုက်စေသော ကိစ္စရပ်များတွင် အာဆီယံဘုံရပ်တည် ချက်ကို တင်ပြ ရပ်တည်ခြင်း၊	ဒေသတွင်းနှင့်ကမ္ဘာလုံးဆိုင် ရာဖိုရမ်များ၌ စားနပ်ရိက္ခာ၊ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် သစ်တောကဏ္ဍများကို ကိစ္စရပ်များတွင်ကျား၊ မတန်းတူညီမျှရေး အတွက် အာဆီယံ၏ ဘုံရပ်တည်ချက် ပြသခြင်း၊

ST ၇	ရေရှည်တည်တံ့သော သစ်တောစီမံခန့်ခွဲမှုမြှင့်တင်ရန်၊	၇.၃။ သစ်လုပ်ငန်းနှင့်အခြားသစ်တောထွက်ပစ္စည်းများထုတ်လုပ်မှုတိုးတက်ရေး နှင့် အရည်အသွေးကောင်းကုန်ပစ္စည်းများထုတ်လုပ်ရေးနှင့်ပတ်သက်၍ ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍများနှင့် နှင့်ဆွေးနွေးမှုကိုမြှင့်တင်ဆောင်ရွက်ခြင်း၊	ရေရှည်တည်တံ့သောသစ်တောစီမံခန့်ခွဲမှုကျား၊ မရေးရာကိစ္စရပ်များအတွက်ဒေသတွင်း တွေ့ဆုံဆွေးနွေးပွဲများကို အားပေးမြှင့်တင် ခြင်း၊
------	---	--	---

စိုက်ပျိုးရေးသုတေသနနှင့်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက်အာဆီယံပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများ အတွက်မဟာဗျူဟာစီမံကိန်း (၂၀၁၆-၂၀၂၀)

မဟာဗျူဟာ အချက်များ (ST)	ကျိုးကြောင်း ဖော်ပြချက်	လုပ်ငန်းစဉ်များ	ကျား၊ မ ရေးရာ ပါဝင်စွက်ဖက်မှုများ
ST ၁	ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးနည်းပညာများ၊ သယံဇာတ စီမံခန့်ခွဲမှု စနစ်များနှင့်အတူ ထုတ်လုပ်နိုင်မှုပမာဏ နှင့် အရည်အသွေးကို မြှင့်တင်ရန်နှင့် ရိတ်သိမ်းချိန်မတိုင်မီ နှင့် ရိတ်သိမ်းချိန်လွန် အလေအလွင့်များနှင့် ဆုံးရှုံးမှုများအနည်းဆုံး ဖြစ်အောင်လျှော့ချရန်၊	၁.၂။ မူဝါဒရေးရာ ဆွေးနွေးမှုများ၊ အစီအစဉ်နှင့်စီမံကိန်းရေးဆွဲခြင်း၊ သုတေသနနှင့်ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းများတွင်ပုဂ္ဂလိက ကဏ္ဍမှ ပါဝင်မှုကိုမြှင့်တင်ခြင်းနှင့်ကုန်ထုတ်စွမ်းအားနှင့်အရည်အသွေးမြှင့်တင်ခြင်းတို့ အတွက်အစိုးရ-ပုဂ္ဂလိကပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများ (PPPs) ဆောင်ရွက်	“ ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍ ” တွင်အမျိုးသမီးများ ပိုင်ဆိုင်သည့် အသေးစား အလတ်စား စီးပွားရေး လုပ်ငန်းများလည်း ပါဝင်သည်ကိုအသိအမှတ်ပြုရန်၊

		ရန်လွယ်ကူသည့် ဝန်းကျင် တစ်ခု ဖန်တီးခြင်း၊	
		၁.၆။ အာဆီယံ အဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံများကြား ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ တွင် သုတေသန နှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်း များတိုးတက်ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် လက်ရှိ ဒေသတွင်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများ ကို အားကောင်း လာစေခြင်း	အာဆီယံအဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံများတွင်ကျား၊ မ ရေးရာနှင့်စိုက်ပျိုးရေးဆိုင်ရာ သုတေသန လုပ်ငန်းများအား ပူးပေါင်းဆောင်ရွက် ခြင်း၊
ST ၃	စားနပ်ရိက္ခာဖူလုံရေး၊ အစားအစာဘေး အန္တရာယ်ကင်းရှင်းရေး၊ ပိုမိုကောင်းမွန်သော အာဟာရရရှိရေးနှင့် မျှတစွာဖြန့်ဖြူးပေးနိုင်ရေး သေချာစေရန်	၃.၁။ အာဟာရဆိုင်ရာ ပညာပေးလုပ်ငန်းများ နှင့် စားသုံးသူများ ကျန်းမာရေးနှင့် ညီညွတ်သောအစား အစာများနှင့် ပတ်သက်သည့် အသိပညာပေး လုပ်ငန်းများ တိုးမြှင့် ဆောင်ရွက် ခြင်း၊	ကျန်းမာသောအစား အစာများကို ထောက်ခံအားပေး ပညာပေးခြင်းနှင့် အာဟာရဓါတ်ကြွယ်ဝ သောအစားအစာများ ပြောင်းလဲစားသုံးခြင်း တို့အတွက် ကိုယ်စား လှယ်များအဖြစ် အမျိုးသမီး များအား အလေးထားခြင်း၊
ST ၄	ရာသီဥတုပြောင်းလဲခြင်းသ ဘာဝဘေးအန္တရာယ်များနှင့် အခြားဂယက် များအား ကြိုကြိုခံ နိုင်စွမ်း တိုးတက်အောင် ဆောင်ရွက်ရန်	၄.၁.၁။ ရာသီဥတု ဆိုင်ရာရန်ပုံငွေမှ အာဆီယံစိုက်ပျိုးရေးဆိုင် ရာ သုတေသန နှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်း အဖွဲ့ (ATWGARD)ကို ရန်ပုံငွေ ပံ့ပိုးမှုရရှိရန် အဆိုပြုလွှာများ ရေးသားရန်	အဆိုပြုလွှာများတွင် ကျား၊ မ ရေးရာကိစ္စ ရပ်များပေါင်းစပ် ထည့်သွင်းရန် ၎င်းတို့၏ စွမ်းဆောင် ရည်ကိုမြှင့်တင်ခြင်း၊

		စွမ်းဆောင်ရည်မြှင့်တင်ခြင်းအတွက် ငွေကြေးဆိုင်ရာ ထောက်ပံ့မှုများပေး ခြင်း၊	
		၄.၄။ ကျား၊ မရေးရာ များ ကိုရာသီဥတုနှင့် သဟဇာတဖြစ်သော စိုက်ပျိုးရေး၊ ငါးလုပ်ငန်းနှင့် သစ်တောဆိုင်ရာ အလေ့အကျင့်များတွင် ပေါင်းစည်းပြီးသဘာဝ ဘေးအန္တရာယ်များနှင့်ရာ သီဥတုပြောင်းလဲမှုကြောင့် လူမှုစီးပွားရေးထိခိုက်မှု ကိုလျော့ချ ခြင်း၊ (SPFAF ၄.၇)	တည်ရှိဆဲနှင့် အသစ် ဖြစ်သော အစီအစဉ် များနှင့်မူဝါဒများတွင် ကျား၊ မရေးရာ ပေါင်းစပ်ထည့်သွင်း ရေးအတွက် စွမ်းဆောင်ရည် မြှင့်တင်ခြင်း၊
ST ၆	နိုင်ငံတကာနှင့်ဒေသ တွင်းဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များတွင် အာဆီယံ၏ ပူးပေါင်းချဉ်းကပ်မှုများအား ကောင်းလာစေရန်	၆.၂။ ဒေသတွင်းနှင့် ကမ္ဘာ့ဖိုရမ်များတွင် စားနပ်ရိက္ခာ၊ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် သစ်တောကဏ္ဍများ အားထိခိုက်စေသော ကိစ္စရပ်များတွင် အာဆီယံဘုံရပ်တည် ချက်ကို တင်ပြ ရပ်တည်ခြင်း၊	ကျား၊ မရေးရာနှင့် စားနပ်ရိက္ခာ၊ စိုက်ပျိုး ရေးနှင့် သစ်တော ကဏ္ဍများအပေါ် သက်ရောက်မှုရှိသော ကိစ္စရပ်များတွင် အာဆီယံ၏ ဘုံရပ်တည်ချက်ကို တင်ပြရန် အာဆီယံစိုက်ပျိုးရေးဆိုင် ရာ သုတေသန နှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်း အဖွဲ့ (ATWGARD)၏ ပါဝင်ဆောင်ရွက်ရေး၊

မွေးမြူရေးကဏ္ဍအာဆီယံပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုဆိုင်ရာမဟာဗျူဟာစီမံကိန်း ၂၀၁၆-၂၀၂၀

မဟာဗျူဟာ အချက်များ (ST)	ကျိုးကြောင်း ဖော်ပြချက်	လုပ်ငန်းစဉ်များ	ကျား၊ မ ရေးရာ ပါဝင်စွက်ဖက်မှုများ
ST ၁	မွေးမြူရေးထုတ်ကုန် ပစ္စည်းများအတွက် အာဆီယံဒေသတွင်းနှင့် ဒေသပြင်ပ ကုန်သွယ်မှု မြှင့်တင်ရေး၊	၁.၁။ ကုန်သွယ်မှု လွယ်ကူစေရန် မူဝါဒ နှင့်စည်းမျဉ်း စည်းကမ်းများ တိုးတက်လာစေရေး ဆောင်ရွက်ခြင်း၊	မွေးမြူရေးထုတ်ကုန် များ ထုတ်လုပ်ခြင်းနှင့် ပြုပြင်စီမံခြင်းလုပ်ငန်း များတွင်ကျား၊မ ရေးရာ နှင့် သင့်လျော် သော ပြဿနာများကို ဖြေရှင်းရန် အာဏာပိုင် များကို သင့်တော်သော ဖြေရှင်းနည်းများ ဖြေရှင်းရန် ထောက်ခံ ခြင်း၊
ST ၂	လူသားတို့၏ကျန်းမာ ရေးကိုကာကွယ်ပေးရန်နှင့် ကုန်သွယ်မှုမြှင့်တင် ရေးတို့အတွက် ရောဂါထိန်းချုပ်ရေးနှင့် အစားအစာဘေးအန္တရာယ် ကင်းရှင်းရေးလုပ်ငန်း များကို တိုးချဲ့ဆောင် ရွက်ရန်၊		
ST ၃	သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် နှင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲ ရေးတို့အပေါ် သက်ရောက်မှုရှိသော သဘာဝအရင်းအမြစ်များ စီမံခန့်ခွဲခြင်း နှင့် တိရစ္ဆာန်မွေးမြူရေး လုပ်ငန်းများကို	၃.၁။ ကမ္ဘာတွင် ယှဉ်ပြိုင် နိုင်စွမ်းရှိပြီး တိုးတက်ထုတ်လုပ် နိုင်သော မွေးမြူရေး ကဏ္ဍ ဖြစ်ပေါ်စေခြင်း၊	ရာသီဥတုပြောင်းလဲ ခြင်း၏ မွေးမြူရေး ကဏ္ဍအပေါ် သက်ရောက်မှုရှိသော ကျား၊ မ ရေးရာ နှင့် ပတ်သက်သည့် သုတေသနပြုလုပ်ငန်း များ ဆောင်ရွက်ခြင်း၊

	<p>ရေရှည်တည်တံ့သော ကုန်ထုတ်လုပ်မှု စွမ်းအားတိုးတက်စေရေး၊</p>		
<p>ST ၄</p>	<p>ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှုလျှော့ချရေး၊ စားနပ်ရိက္ခာ ဖူလုံရေး၊ အာဟာရနှင့် ကျား၊ မတန်းတူညီမျှရေးအတွက်အသေးစား တိရစ္ဆာန်မွေးမြူသူများ ကိုပံ့ပိုးပေးရန်</p>	<p>၄.၁။ မွေးမြူရေးကဏ္ဍသည် ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှုလျှော့ချရေး၊ အာဟာရပြည့်ဝ ကောင်းမွန်ရေးနှင့် ကျား၊ မ တန်းတူညီမျှမှုရှိစေရေး အတွက် အရေးပါ သော လမ်းကြောင်း တစ်ခုအဖြစ်ရှိခြင်း၊</p>	<p>လုပ်ဆောင်ချက် ၄.၁.၁ ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှုလျှော့ချရေးအတွက် ရည်ရွယ် ဆောင်ရွက်သည့် အသေးစားချေးငွေ၊ အသေးစားနှင့် အလတ် စားလုပ်ငန်းများနှင့် အခြားအစီစဉ်များမှ တဆင့် ဆင်းရဲနွမ်းပါး သောမွေးမြူရေး လုပ်ကိုင်သူများ အထူးသဖြင့် အမျိုး သမီးများအတွက် အတိုးနှုန်းသက်သာ သောချေးငွေများ ရရှိရေးအတွက် မူဝါဒအရ ထောက်ခံ အားပေးဆောင်ရွက် ခြင်း၊</p>

သီးနှံကဏ္ဍအာဆီယံပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုဆိုင်ရာမဟာဗျူဟာစီမံကိန်း ၂၀၁၆-၂၀၂၀

မဟာဗျူဟာ အချက်များ (ST)	ကျိုးကြောင်း ဖော်ပြချက်	လုပ်ငန်းစဉ်များ	ကျား၊ မ ရေးရာ ပါဝင်စွက်ဖက်မှုများ
ST ၁	<p>ရေရှည်တည်တံ့သော ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဆိုင်ရာ နည်းပညာ များ၊ အရင်းအမြစ်စီမံခန့်ခွဲမှုစနစ်များ၊ ရိတ်သိမ်းချိန်မတိုင်မီ နှင့် ရိတ်သိမ်းချိန်လွန် ဆုံးရှုံးမှုများနှင့် အလေအလွင့်များကို အနည်းဆုံးဖြစ်အောင်ဆောင်ရွက်ခြင်း ဖြင့် ထုတ်လုပ်မှုအပေါ် တွင်အရည်အသွေးနှင့် ထုတ်လုပ်မှုစွမ်းအား တိုးတက်လာစေရေး တွန်းအားပေးရန်၊</p>	<p>၁.၆။ သုတေသနနှင့် နည်းပညာတွင် အစိုးရနှင့်ပုဂ္ဂလိက ကဏ္ဍပါဝင်မှုနှင့် နည်းပညာပျံ့ပွားမှုများအတွက် ပုဂ္ဂလိက ကဏ္ဍနှင့်ပူးပေါင်း၍ ဦးစားပေးသတ်မှတ်ချင်း၊ သုတေသနကိစ္စများအတွက် ငွေကြေး ကျခံကာ ၎င်းကို လမ်းကြောင်းတစ်ခု အဖြစ်သတ်မှတ်၍ နည်းပညာထုတ်လုပ်ခြင်းနှင့် ပျံ့နှံ့ခြင်းနှစ်ခုလုံးအတွက် အသုံးချဆောင်ရွက်ရန် အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းစဉ်များနှင့် မက်လုံးများပေး၍ ပံ့ပိုးခြင်း၊</p>	<p>“လျင်မြန်စွာတိုးတက်နေသောသီးနှံကဏ္ဍကျား၊ မ တန်းတူညီမျှ ရေး အတွက်စီးပွားရေး ဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များ”ကို ဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်ရန် ပုဂ္ဂလိက ကဏ္ဍနှင့် ပူးပေါင်းခြင်း၊</p>
ST ၂	<p>ကုန်သွယ်မှုအဆင်ပြေချောမွေ့စေရေး၊ စီးပွားရေးပေါင်းစည်းဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် ဈေးကွက်ရရှိရေးတို့အား တိုးမြှင့်ဆောင်ရွက်ရန်</p>		<p>WTO ၏ Buenos Aires 2017 အမျိုးသမီးနှင့် ကုန်သွယ်ရေးဆိုင်ရာကြေငြာစာတမ်းနှင့် အညီကုန်သွယ်မှုဆိုင်ရာကိစ္စများတွင်တန်းတူပါဝင်မှုရှိ</p>

			စေရန် သေချာစေရေး ဆောင်ရွက်ခြင်း၊
ST ၃	စားနပ်ရိက္ခာဖူလုံမှု၊ အစားအစာဘေး အန္တရာယ် ကင်းရှင်းရေး နှင့် ပိုမိုကောင်းမွန်သော အာဟာရရရှိရေးနှင့် ဖြန့်ဖြူးရေးတို့ကို သေချာစေရန်	၃.၄။ အစားအစာရရှိမှုနည်းလမ်းအမျိုးမျိုး ကွဲပြားစေခြင်း၊ အရည်အသွေး ကောင်းပြီး အမယ်စုံ ထုတ်လုပ်တို့ကိုအားကောင်းစေခြင်း နှင့် အစားအစာဖြန့်ဖြူးရေး တန်ဖိုး ကွင်းဆက် များတိုးတက်စေခြင်းဖြင့် စားနပ်ရိက္ခာဖူလုံ ရေးနှင့် အာဟာရ တိုးတက်စေခြင်း၊	အမျိုးသမီးအဖွဲ့များနှင့် အသေးစားအလတ်စား စီးပွားရေးလုပ်ငန်း ရှင်များနှင့် ပူးပေါင်း၍ အစားအစာအမယ်စုံ ကွဲပြားထုတ်လုပ်ရေး ထောက်ခံဆောင်ရွက် ခြင်း၊
ST ၄	ရာသီဥတုပြောင်းလဲ ခြင်း၊ သဘာဝဘေး အန္တရာယ်များနှင့် အခြား ထိခိုက်မှုများအတွက် ခံနိုင်ရည်မြှင့်တင်ရန်၊	၄.၂။ ရာသီဥတုနှင့် လိုက်လျောညီထွေမှု ရှိသောစိုက်ပျိုးရေး လုပ်ငန်းများကို ပံ့ပိုးရန် ရာသီဥတု ဆိုင်ရာ ငွေကြေး များရရှိနိုင်ရေး တိုးမြှင့်ဆောင်ရွက် ခြင်း၊	ရာသီဥတုဆိုင်ရာ ငွေကြေးထောက်ပံ့မှု များရရှိရန် အဆိုပြုလွှာများ ပြင်ဆင်ရာတွင် ကျား၊ မရေးရာ ကဏ္ဍကို ထည့်သွင်းပေါင်းစပ် နိုင်ရေးအတွက် စွမ်းဆောင်ရည်တိုးမြှင့် ပေးခြင်း၊
ST ၅	ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် စံချိန်စံညွှန်းများနှင့် ကိုက်ညီစေရန်နှင့် ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းကိုမြှင့်တင်ရန် ထုတ်လုပ်မှု၊ နည်းပညာနှင့်ထုတ်ကုန်		မွေးမြူရေးကဏ္ဍ မဟာဗျူဟာများနှင့် အလားတူစွာ ဆင်းရဲ နွမ်းပါးမှုလျှော့ချရန် ရည်ရွယ်ထားသော ဆင်းရဲနွမ်းပါးသူ

	အရည်အသွေး တိုးတက်စေရန် လုပ်ကွက်ငယ် တောင်သူများနှင့် အသေးစား အလတ်စား လုပ်ငန်းများ၏ အရင်းအမြစ်ကန့်သတ်ချက်များ အား ပံ့ပိုးကူညီရန်၊		အထူးသဖြင့် အမျိုးသမီးများအတွက် အတိုးနှုန်း သက်သာ သော ချေးငွေရရှိရေး အတွက်အထောက်အပံ့များပေးခြင်း
ST ၆	နိုင်ငံတကာနှင့်ဒေသတွင်းဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များတွင် အာဆီယံ၏ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု နည်းလမ်းများအား ကောင်းလာစေရန်၊	၆.၂။ ဒေသတွင်းနှင့် နိုင်ငံတကာမျက်နှာစာ၌ သီးနှံကဏ္ဍကို ထိခိုက်စေသော ကိစ္စရပ်များတွင် အာဆီယံ ၏ ဘုံရပ်တည်ချက်ကိုထုတ်ဖော်ခြင်း၊	ဒေသတွင်းနှင့် နိုင်ငံတကာဖိုရမ်များနှင့် အဖွဲ့အစည်းများတွင် ကျား၊ မ ရေးရာ ကိစ္စရပ်များတွင် ပူးတွဲတာဝန်ယူညှိနှိုင်းခြင်းနှင့်အားပြည့်ခြင်း၊

ငါးလုပ်ငန်းကဏ္ဍအာဆီယံပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုဆိုင်ရာမဟာဗျူဟာစီမံကိန်း ၂၀၁၆-၂၀၂၀

မဟာဗျူဟာ အချက်များ (ST)	ကျိုးကြောင်း ဖော်ပြချက်	လုပ်ငန်းစဉ်များ	ကျား၊ မ ရေးရာ ပါဝင်စွက်ဖက်မှုများ
ST ၁	ရေရှည်တည်တံ့သော သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ဆိုင်ရာနည်းပညာများ၊ အရင်းအမြစ်စီမံခန့်ခွဲမှု စနစ်များဖြင့် ထုတ်လုပ်မှုပမာဏနှင့်အရည်အသွေးကို မြှင့်တင်ရန် နှင့် ရိတ်သိမ်းချိန် မတိုင်မီ နှင့် ရိတ်သိမ်း ချိန်လွန် ဆုံးရှုံးမှုများနှင့် အလေအလွင့်များကို လျော့ချရန်၊	၁.၁.၄ ။ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု လိုအပ်ချက်များ (ရေရှည်တည်တံ့သောထုတ်လုပ်မှု၊ စီမံခန့်ခွဲမှုစနစ်များ၊ ရိတ်သိမ်းချိန်လွန်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု) များကို ဖော်ထုတ် ဖြေရှင်းရန်သက်ဆိုင်ရာသက်ဆိုင်သူများ နှင့် ဆွေးနွေးတိုင်ပင်ခြင်း၊	ပါဝင်ပတ်သက်သူများနှင့် ဆွေးနွေးမှုများတွင်ငါးဖမ်းသမားများနှင့် ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍများရှိ အမျိုးသမီးဦးဆောင်သူများ ပါဝင်၍ ကျား၊ မ တန်းတူပါဝင်မှုရှိစေ ခြင်း၊
		၁.၄.၁။ အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများ၊ ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍ၊ ငါးဖမ်းသူများ၊	အမျိုးသမီးများနှင့် အမျိုးသားများတန်းတူပါဝင်

		အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများနှင့် အခြားသက်ဆိုင်သူ များပါဝင်ပြီး ဆွေးနွေး ပွဲများဆောင်ရွက် ခြင်း ဖြင့် အမျိုးသား အဆင့် ငါးလုပ်ငန်း ဆိုင်ရာ မူဝါဒ၊ ဥပဒေနှင့် ဖွဲ့စည်းပုံဆိုင်ရာမူဘောင်များကို အားကောင်းစေခြင်း နှင့် မွှမ်းမံပြင်ဆင်ခြင်း။	င်မူသေချာစေရန် ဆောင်ရွက်ခြင်း။
ST ၂	ကုန်သွယ်မှုအဆင်ပြေချောမွေ့စေရေး၊ စီးပွားရေးပေါင်းစည်းဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် ဈေးကွက်ရရှိရေးတို့အား တိုးမြှင့်ဆောင်ရွက်ရန်	၂.၄.၂။ အာဆီယံငါးလုပ်ငန်း သမဝါယမအသင်းများနှင့် ငါးဖမ်းသူအဖွဲ့အစည်းများ၊ မွေးမြူသူများ၊ စားသုံး သူများ၊ ကုန်သည်များ နှင့် မဟာဗျူဟာ မြောက်မိတ်ဖက် ဆောင်ရွက်ရေးအစီ အစဉ်မြှင့်တင်ခြင်း။	အမျိုးသမီးမွေးမြူသူများနှင့် အသင်းအဖွဲ့များပါဝင်စေရေး ဆောင်ရွက်ခြင်း။
ST ၃	စားနပ်ရိက္ခာဖူလုံမှု၊ အစားအစာဘေး အန္တရာယ်ကင်းရှင်းရေး နှင့် ပိုမိုကောင်းမွန်သော အာဟာရရရှိရေးနှင့် ဖြန့်ဖြူးရေးတို့ကို သေချာစေရန်	၃.၂.၂။ အာဆီယံ အစားအစာဘေး အန္တရာယ်ကင်းရှင်းရေးမူဝါဒများ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ခြင်း။ အစားအစာဘေးအန္တရာယ်ကင်းရှင်းရေး စံချိန်စံညွှန်းများ ရေးဆွဲခြင်းလုပ်ငန်းများအပြီးသတ်ဆောင်ရွက်	အစားအစာဘေး အန္တရာယ်ကင်းရှင်း ရေး မူဝါဒတွင် ကျား၊ မ တန်းတူပါဝင်မှု ရှိစေ ရေးအတွက် အာဆီယံ လူမှု-ယဉ်ကျေးမှု အသိုက်အဝန်း (ASCC) ကဲ့သို့အာဆီယံအဖွဲ့များနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း။

		က်ရန်သက်ဆိုင်ရာ အာဆီယံအဖွဲ့အစည်းများ နှင့်ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်ခြင်း၊	
ST ၄	ရာသီဥတုပြောင်းလဲ ခြင်း၊ သဘာဝဘေး အန္တရာယ်များနှင့် အခြား ထိခိုက်မှုများအတွက် ခံနိုင်ရည်မြှင့်တင်ရန်၊	၄.၁.၁။ သက်ဆိုင်ရာ အာဆီယံ အဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံများနှင့် မိတ်ဖက် အဖွဲ့အစည်းများ အကြားပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်မှုကိုမြှင့်တင် ခြင်း၊	ငါးလုပ်ငန်းကဏ္ဍများတွင် ကျား၊ မ ရေးရာ နှင့်ရာသီဥတုပြောင်းလဲခြင်းဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များအတွက် သုတေသန လုပ်ငန်းများဆောင် ရွက်ခြင်း၊
ST ၅	ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် စံချိန်စံညွှန်းများနှင့် ကိုက်ညီစေရန်နှင့် ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းကိုမြှင့်တင်ရန် ထုတ်လုပ်မှု၊ နည်းပညာနှင့်ထုတ်ကုန် အရည်အသွေး တိုးတက် စေရန် လုပ်ကွက်ငယ် မွေးမြူသူများနှင့် အသေးစား အလတ်စား လုပ်ငန်းများ၏ အရင်း အမြစ်ကန်သတ်ချက်များ အား ပံ့ပိုးကူညီရန်၊	၅.၃.၁။ ငါးလုပ်ငန်းနှင့် ငါးမွေးမြူရေးဆိုင်ရာအ မျိုးသားအဆင့် အစီအစဉ်များမူဝါဒများ သည်စားနပ်ရိက္ခာဖူလုံမှု၊ အသက်မွေး ဝမ်းကြောင်းလုပ်ငန်း၊ အလုပ်အကိုင်ရရှိရေးနှင့် ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှုလျှော့ချ ရေးတို့ အတွက်ရေရှည် တည်တံ့သောငါးလုပ်ငန်း နှင့်ငါးပုစွန်မွေးမြူရေး၏ လူမှုရေး၊ စီးပွားရေးနှင့်သဘာဝပတ် ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာရှုထောင့် များကိုအလေးထားကြော င်းသေချာ စေခြင်း၊	လူမှုရေးရာကိစ္စများဆွေး နွေးနေစဉ် ကျား၊ မ ရေးရာနှင့် ပတ်သက် သည့် များကိုအလေး ထားဆောင်ရွက်ခြင်း၊
ST ၆	စားနပ်ရိက္ခာ၊ စိုက်ပျိုးရေးနှင့်သစ်တောက ဏ္ဍကိုထိခိုက်စေသောနိုင်ငံ တကာနှင့်ဒေသတွင်းပြဿ နာများအတွက်အာဆီယံ၏	၆.၂.၁။ အာဆီယံ ဒေသ အပေါ်သက် ရောက် မှုရှိသော ငါးလုပ်ငန်းဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များတွင်ဘုံ ရပ်တည်ချက်များ	ငါးလုပ်ငန်းတွင်ကဏ္ဍ၏ ကျား၊ မရေးရာ ကိစ္စရပ်များတွင် အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံ များ၏ ၏ဘုံရပ်တည်

	ပူးပေါင်းချဉ်းကပ်မှုများအား ကောင်းစေရန်၊	ချမှတ်ရန် အာဆီယံ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ အကြားဆွေးနွေးမှုကို မြှင့်တင်ခြင်း၊	ချက်များထည့်သွင်း ဆောင်ရွက်ခြင်း၊
--	--	--	-----------------------------------

သစ်တောကဏ္ဍအာဆီယံပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုဆိုင်ရာမဟာဗျူဟာစီမံကိန်း ၂၀၁၆-၂၀၂၀

မဟာဗျူဟာ အချက်များ (ST)	ကျိုးကြောင်း ဖော်ပြချက်	လုပ်ငန်းစဉ်များ	ကျား၊ မ ရေးရာ ပါဝင်စွက်ဖက်မှုများ
ST ၁	ရေရှည်တည်တံ့သော သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ဆိုင်ရာနည်းပညာများ၊ အရင်းအမြစ်စီမံခန့်ခွဲမှု စနစ်များဖြင့် ထုတ်လုပ် မှုမာဏနှင့်အရည် အသွေးကို မြှင့်တင်ရန် နှင့် ရိတ်သိမ်းချိန်မတိုင်မီ နှင့် ရိတ်သိမ်းချိန်လွန် ဆုံးရှုံးမှုများနှင့် အလေ အလွင့်များကို လျော့ချ ရန်၊	၁.၃။ ရေရှည်တည်တံ့ သော သစ်တောကဏ္ဍ နှင့်ပြည်သူတို့၏ သာယာဝပြောရေးတို့ အတွက်သစ်တော အတွင်းနှင့်အနီးတစ် ဝိုက်ရှိရိပ်ရွာလူထုများပါ ဝင်သောသစ်တောစီမံခန့် ခွဲမှုအားမြှင့် တင်ခြင်း၊	ဓလေ့ထုံးတမ်းနှင့် ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းပိုင်ခွင့် ဆိုင်ရာအစီအစဉ်များ ကိုပြန်လည်သုံးသပ်နေစဉ် ကျား၊ မတန်းတူညီ မှုနှင့်တန်းတူညီမျှရေးဆို င်ရာကိစ္စရပ်များကိုအလေး အနက်ထား ဆောင်ရွက်ခြင်း၊
		၁.၄။ သစ်မဟုတ်သော သစ်တောထွက်ပစ္စည်း များဥပမာအားဖြင့်ဆေးဘ က်ဝင်အပင်များ၊ ကြိမ်၊ ဝါးစသည် တို့ အတွက်ရေရှည် တည်တံ့သောစီမံခန့်ခွဲမှုအ လေ့အကျင့်များကိုလက်ခံ ဆောင်ရွက် ခြင်း၊	ရိပ်ရွာအသိုင်းအဝိုင်း အများစုတွင်အမျိုး သမီးများသည်သစ် မဟုတ်သောသစ်တောထွ က်ပစ္စည်းနှင့် ပတ်သက်သည့် ဗဟုသုတပိုမိုများပြားခြင်း ကြောင့်ရေရှည် တည်တံ့သောစီမံခန့်ခွဲမှုအ လေ့အကျင့်များ ပုံစံဖော်ဆောင်ရာတွင်၎င်း တို့ပါဝင်

			ဆောင်ရွက်စေရေး လိုအပ်ခြင်း၊
ST ၃	စားနပ်ရိက္ခာဖူလုံမှု၊ အစားအစာဘေး အန္တရာယ် ကင်းရှင်းရေး နှင့် ပိုမိုကောင်းမွန်သော အာဟာရရရှိရေးနှင့် ဖြန့်ဖြူးရေးတို့ကို သေချာစေရန်	၃.၁။ သစ်တောကဏ္ဍ တွင်ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုအား ထည့်သွင်း ပေါင်းစည်းခြင်း	သစ်တောကဏ္ဍတွင် စီစဉ်ထားသည့်ရာသီ ဥတုပြောင်းလဲမှုလျော့ပါး ရေးနှင့်လိုက်လျောညီထွေ ဖြစ်မှု၏ကျား၊ မအကျိုးသက်ရောက်မှု များနှင့်စွန့်စားရမှုများကိုအ ကဲဖြတ်ခြင်း၊
ST ၄	ရာသီဥတုပြောင်းလဲ ခြင်း၊ သဘာဝဘေး အန္တရာယ်များနှင့် အခြား ထိခိုက်မှုများအတွက် ခံနိုင်ရည်မြှင့်တင်ရန်၊	၄.၂။ အတွေ့အကြုံ များ နှင့်သင်ခန်းစာ များ မျှဝေခြင်းကို မြှင့်တင်ခြင်း၊	အာဆီယံ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံ များအတွင်း ကျား၊ မ ရေးရာ သစ်တော ကဏ္ဍ နှင့်ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှု၊ လူမှု သစ်တော ဆိုင်ရာ အာဆီယံ လုပ်ငန်း အဖွဲ့များမှ အပြန် အလှန် သင်ယူမှုကို ပံ့ပိုးကူညီပေးခြင်း၊
ST ၅	အသေးစားထုတ်လုပ်သူများ နှင့် အသေးစားနှင့် အလတ်စားလုပ်ငန်းရှင် များ၏ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် စံချိန်စံညွှန်းများနှင့် အညီ ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်း ကိုမြှင့်တင်နိုင်ရန် အတွက်ထုတ်လုပ်မှု၊ နည်းပညာနှင့်ကုန်ပစ္စည်း အရည် အသွေးများ တိုးတက်နိုင်ရန် ရင်ဆိုင်နေရသည့် အကန့်အသတ်များအား အာဆီယံ SME ဖွံ့ဖြိုးရေး ဆိုင်ရာ မူဝါဒ အသေးစိတ်	၅.၂။ ဒေသတွင်းနှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ သစ်တောပြဿနာများကို ဖြေရှင်းရာတွင်အာဆီယံ ပူးတွဲ ချဉ်းကပ်မှုများကို မြှင့်တင်ခြင်း၊	ကျား၊ မ ရေးရာနှင့် သစ်တောဆိုင်ရာ အာဆီယံဘုံရပ်တည် ချက်များကိုလက်ခံ ကျင့်သုံးပြီးနိုင်ငံတကာနှင့် ဒေသတွင်းဖိရမ် များ တွင်ဆွေးနွေးမှု များ ၏ ရလဒ်များကို လွှမ်းမိုးစေခြင်း၊

	နှင့်အညီ အရင်းအမြစ်များပံ့ပိုးရန်၊		
--	---------------------------------------	--	--

**အာဆီယံဘက်ပေါင်းစုံစားနပ်ရိက္ခာဖူလုံရေး (AIFS) မူဘောင်နှင့်လုပ်ဆောင်ချက် မဟာဗျူဟာစီမံကိန်း
အာဆီယံဒေသအတွင်းစားနပ်ရိက္ခာဖူလုံရေး (၂၀၁၅-၂၀၂၀)**

မဟာဗျူဟာ အချက်များ (ST)	ကျိုးကြောင်း ဖော်ပြချက်	လုပ်ငန်းစဉ်များ	ကျား၊ မ ရေးရာ ပါဝင်စွက်ဖက်မှုများ
ST ၁	အရေးပေါ်/ ရှားပါးမှု ကယ်ဆယ်ရေး အစီအစဉ် အပါအဝင် စားနပ်ရိက္ခာဖူလုံမှုအား ကောင်းအောင် လုပ်ဆောင်ရန်	၁.၂။ မျိုးစေ့ထုတ် လုပ်ငန်းကိုအားပေး မြှင့်တင်ခြင်းဖြင့် အစားအစာထောက်ပံ့ရေး ကွင်းဆက်အားရေရှည်တ ည်တံ့ခိုင်မြဲစေခြင်း၊	မျိုးစေ့လုပ်ငန်းတွင် လူမှုရေးနှင့်ကျား၊ မ ရေးရာများကိုဝေမျှရန်စ ကြံ့တစ်ခုဖန်တီးရန်၊
ST ၂	စားနပ်ရိက္ခာဈေး ကွက်နှင့်ကုန်သွယ်မှု ပေါင်းစပ်မြှင့်တင်ရန်	၂.၁.၃ ။ ဆန်စပါးဈေး ကွက်မူဝါဒအခြေ အနေများ၊ ဆန်စပါး ဈေးကွက်ပေါ်လစီ အခြေအနေများ၊ အသေးစားတောင်သူများ အပေါ်ကန်ထရိုက် လယ်ယာ ဖွံ့ဖြိုးမှု မှသက်ရောက်ချက် အကဲဖြတ်ခြင်းနှင့် ဆက်စပ်လေ့လာမှုများကဲ့ သို့ အာဆီယံ စားနပ်ရိက္ခာဖူလုံရေးဘုတ် အဖွဲ့ (AFSRB)၏နည်း ပညာ ဆိုင်ရာအစည်း အဝေးများကိုပံ့ပိုးရန်အချ က် အလက်များ စုဆောင်းခြင်းနှင့်သုံးသပ် ခြင်းတို့ကိုလုပ်ဆောင်ခြင်း ၊	တွက်ချက်သုံးသပ်ခြင်းသ ည်အစားအစာနှင့် ကုန်သွယ်မှု၊ အထူးသဖြင့်ဆန်စပါး နှင့်ငါးလုပ်ငန်းကဏ္ဍများတွ င်ကျား၊ မရေးရာများကို အဓိကထားသုံးသပ် နိုင်ခြင်း၊

<p>ST ၃</p>	<p>အခြေခံစားကုန်များ အတွက်ထောက်ပံ့ရေး နှင့်အသုံးချမှုများကိုထိရောက် စွာခန့်မှန်းရန်၊ စီစဉ်ရန်နှင့်စောင့်ကြည့်ရန် ပေါင်းစပ်ထားသောစားနပ်ရိ က္ခာလုံခြုံရေး သတင်းအချက်အလက်စနစ် များအားကောင်းအောင်ပြု လုပ်ရန်</p>	<p>၃.၁.၃ ။ အာဆီယံ ဒေသတွင်း ဆန်နှင့် အခြားအဓိက ကုန်စည် များအတွက် နိုင်ငံ၏အခြေအနေကိုအ ချိန်နှင့်တပြေးညီ အကဲဖြတ်ဆောင်ရွက် ခြင်း၊</p>	<p>အကဲဖြတ်မှုတွင်ဆန် နှင့်အခြားအရေးကြီးသော ကုန်စည်များနှင့်ဆက်နွယ် နေသောလူမှုရေးရာနှင့် ကျား၊ မရေးရာများအား ပါဝင် စေခြင်း၊</p>
<p>ST ၄</p>	<p>ရေရှည်တည်တံ့သော စားနပ်ရိက္ခာထုတ်လုပ် မှုအားအားပေးမြှင့်တင် ရန်၊</p>	<p>၄.၁.၇။ လယ်ယာ စိုက်ပျိုး ရေးလုပ်ငန်း အပြင် လယ်ယာ စီးပွားရေး နှင့် စွန့်ဦးတီထွင်မှု လုပ်ငန်းများတွင် တောင်သူ လယ်သမားများ၏ အသိပညာကို တိုးတက်အောင် ဆောင်ရွက်ခြင်း</p>	<p>ကျား၊ မရေးရာ ကိစ္စရပ်များ၊ လယ်ယာ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ နှင့် စွန့်ဦးတီထွင်မှု လုပ်ငန်းများဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်စေရန် အတွက် စွမ်းဆောင် ရည်မြှင့်တင်ခြင်း၊</p>
<p>ST ၅</p>	<p>စားနပ်ရိက္ခာဖူလုံစေရေး အတွက် အစားအစာနှင့် စိုက်ပျိုးရေးအခြေခံ စက်မှုလုပ်ငန်းများတွင် ပိုမိုရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုကို အားပေးရန်</p>	<p>၅.၁.၁။ လိုအပ်ချက် ကို အခြေခံသော ဒေသတွင်း စိုက်ပျိုး ရေးအခြေခံ အစား အစာတန်ဖိုး ကွင်း ဆက်လုပ်ငန်း လမ်းပြမြေပုံများ ပြင်ဆင်ခြင်း၊</p>	<p>လမ်းပြမြေပုံများ ပြင်ဆင်ရာတွင် အမျိုးသမီးအဖွဲ့များ၊ သမဝါယမအသင်းများ၊ အသေးစားအလတ်စား လုပ်ငန်းရှင်များ တန်းတူပါဝင်နိုင်ရေး ဆောင်ရွက်ခြင်း၊</p>

ST ၆	စားနပ်ရိက္ခာဖူလုံရေးနှင့်ပတ်သက်သောပြဿနာများကို ဖော်ထုတ်ပြီးဖြေရှင်းရန်၊	၆.၁.၁။ အာဆီယံအဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံများရှိ ဇီဝစွမ်းအင်ဖွံ့ဖြိုးရေးနှင့်စားနပ်ရိက္ခာဖူလုံမှု၏ရေရှည်အကျိုးသက်ရောက်မှုများအပေါ်လေ့လာမှုတစ်ခုပြုလုပ်ခြင်း၊	လေ့လာမှုတွင်လူမှုရေး၊ ကျား၊ မရေးရာဆက်စပ်မှုအပိုင်းကို ထည့်သွင်းဆောင်ရွက်ခြင်း၊
ST ၇	အထောက်အထားအခြေခံစားနပ်ရိက္ခာဖူလုံရေးနှင့်စိုက်ပျိုးရေးမူဝါဒများကိုပံ့ပိုးရန်အာဟာရဆိုင်ရာသတင်းအချက်အလက်များကို အသုံးပြုဆောင်ရွက်ရန်၊	၇.၁.၁။ စားနပ်ရိက္ခာ ဖူလုံရေးစောင့်ကြည့်မှုနှင့်မူဝါဒဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက်လိုအပ်သောအဓိကအာဟာရဆိုင်ရာ အချက်အလက်များနှင့်အညွှန်းများကို ဖော်ထုတ်/ သတ်မှတ်ရန်ဒေသတွင်းအလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲများကျင်းပခြင်း၊	အဆိုပါအလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲများ၏အဟာရဆိုင်ရာလုပ်ငန်းများတွင် ကျား၊ မရေးရာ ကိစ္စရပ်များထည့်သွင်းဆောင်ရွက်ခြင်း၊
ST ၈	အာဆီယံဒေသတွင်းနိုင်ငံများရှိ အာဟာရပြည့်ဝရေးကို အားကောင်းစေသော စိုက်ပျိုးရေးဆိုင်ရာမူဝါဒများ၊ အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာနှင့် အုပ်ချုပ်မှုဆိုင်ရာ ယန္တရားများကို ဖော်ထုတ်ဆောင်ရွက်ခြင်း၊	၈.၁။ စားနပ်ရိက္ခာ၊ စိုက်ပျိုးရေးနှင့်သစ်တောရေးရာကဏ္ဍများရှိ အဓိကသက်ဆိုင်သူများမှ အာဟာရ၏အရေးပါမှုကို သိရှိနားလည်ခြင်းနှင့် အသိအမှတ်ပြုခြင်း၊	အသိပညာပေးလုပ်ငန်းများတွင် အမျိုးသမီးများအဓိက ပါဝင် စေရေး၊
ST ၉	အစားအစာများအာဟာရတန်ဖိုး မြင့်မားရေး၊ စိုက်ပျိုးရေးနှင့်သစ်တောမူဝါဒများ၊ အစီအစဉ်များကို	၉.၁။ အစားအစာများအာဟာရတန်ဖိုးမြင့်မားရေး၊ စိုက်ပျိုးရေးနှင့်သစ်တောမူဝါဒများ	ကျား၊ မ ရေးရာ ကဏ္ဍများကို အစားအစာများအာဟာရမြင့်မားရေး၊ စိုက်ပျိုးရေးနှင့်

	<p>ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်အောင် ဆောင်ရွက်ရာတွင် အကောင်အထည် ဖော်ခြင်း၊ စောင့်ကြည့် ခြင်း နှင့်အကဲဖြတ်ခြင်း အတွက်စွမ်းရည်တည်ဆောက် ရန်၊</p>	<p>နှင့်အစီအစဉ်များ တိုးတက်ခိုင်မာ လာခြင်း၊</p>	<p>သစ်တောမူဝါဒများ နှင့်အစီအစဉ်များတွင် ကျား၊ မရေးရာ ပေါင်းစည်းဆောင်ရွက်ရန် စွမ်းရည်တိုးတက် စေခြင်း၊</p>
--	---	---	--

